

Slavíček, Lubomír

"Schöne Sammlung von trefflichen Gemälden und gehaltvollen Kupferstichen" : prameny k měšťanským sbírkám obrazů a grafiky v Praze 1820-1870

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. F, Řada uměnovědná. 2004, vol. 53, iss. F48, pp. [73]-142

ISBN 80-210-3622-2

ISSN 1211-7390

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110490>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MATERIÁLŮ — DOCUMENTS

LUBOMÍR SLAVÍČEK

„SCHÖNE SAMMLUNG VON TREFFLICHEN GEMÄLDEN UND GEHALTSVOLLEN KUPFERSTICHEN“

Prameny k měšťanským sbírkám obrazů a grafiky v Praze 1820–1870

Haně Seifertové k 12. květnu 2004

V minulém ročníku sborníku *Opuscula Historiae Artium* jsme na tomto místě publikovali edici vybraných pramenů k dějinám pražských sbírek a uměleckého obchodu z přelomu 18. a 19. století.¹ Pokračující archivní rešerše, zejména pokus o systematictější studium pozůstalostních spisů uložených v Archivu hlavního města Prahy, přispěly ke zjištění dalších inventárních soupisů, vztahujících se jak ke známých, tak k dosud zcela neregistrovaným obrazovým, grafickým a částečně také knižním sbírkám, existujícím v Praze ve druhé a třetí čtvrtině 19. století. Protože nově nalezené materiály přinášejí opětovně množství cenných informací o povaze i konkrétní náplni měšťanského sběratelství, a podstatným způsobem rozšiřují pouze povšechné zprávy soudobé průvodcovské a topografické literatury,² pokračujeme v jejich zveřejňování.

I. Sbíрка obrazů a grafiky Barbory Mrkosové

Mezi obrazovými a grafickými sbírkami, doloženými na přelomu 18. a 19. století v Praze, se dosud nepodařilo zjistit žádnou, která by za svůj vznik vděčila

---

¹ Lubomír Slavíček, „Der schöne Vorrath verschiedener Gemälde und Kunstsachen“. Prameny k dějinám sběratelství a uměleckého obchodu v Praze kolem 1800, *Opuscula Historiae Artium* F 47, 2003, s. 63–116.

² Např. Jaroslaus Schaller (*Beschreibung der königl. Haupt- und Residenzstadt Prag* 1–4, Prag 1794 – 1796) při popisu pražských sbírek většinou obměňuje několik obecných charakteristik: *eine schöne Sammlung von trefflichen Gemälden* nebo *treffliche Sammlung von schönen Gemälden*, příp. *viele prächtige Gemälde von berühmten Meistern*, a jen zcela výjimečně své hodnocení konkretizuje poukazem na jména zastoupených umělců. Podobným způsobem ovšem postupovali i zahraniční autoři podobných publikací, např. Friedrich Nicolai, *Beschreibung der Königlichen Residenzstädte Berlin und Potsdam*, Berlin 1786; srov. Christoph Frank, *Die Gemäldesammlungen Gotzowsky, Eimbke und Stein: Zur Berliner Sammlungsgeschichte während des Siebenjährigen Krieges*, in: Michael North (ed.), *Kunstsammeln und Geschmack im 18. Jahrhundert*, Berlin 2002, s. 159–168.

ženě – sběratelce.³ Schaller ve svém topografickém zpracování čtyř pražských měst sice ojediněle zaznamenává majitelky jednotlivých obrazů Petra Brandla a Norberta Grunda Johannu Hüblinovou, bydlící v Schifferdeckerovském domě na Malé Straně, resp. Barboru Petruschkovou na Starém Městě,⁴ či dokonce *ein geraumtes Bilderzimmer*, situovaný ve staroměstském domě Sidonie Kraussově z Kraussenthalu, a dále početnější obrazové soubory v držení Marie Anny hraběnky O’Kelly z Gallagher a Tycoly, Marie Terezie svob. paní de Rubrois a Františky Schneckové na Malé Straně.⁵ Patrně, žádná z uvedených obrazových sbírek nebyla výsledkem jejich vlastních sběratelských aktivit. Nepochybně šlo o soubory zděděné po zemřelých manželech – notáři a advokátovi Vilému Prokopovi Kraussovi z Kraussenthalu, Františku Václavu II. hraběti z Vrtby (1724–1762) a registrátorovi Františku Schneckovi –, či v případě paní de Rubrois po otci, guberniálním radovi Bernardinu Josefovi Scottim rytíři z Compostelly (1721–1794).⁶ Rovněž v přehledech pražských obrazových kabinetů a grafických sbírek, zveřejňovaných pravidelně v oficiálních schematismech Království českého,⁷ se mezi jejich vlastníky ženy objevují jen zcela ojediněle. Výjimku představuje sbírka již zmíněné, ovdovělé paní Schneckové, uváděná mezi léty 1795 a 1797, a mnohem později – v roce 1837 – obrazový kabinet Kateřiny Blechové, dcery malíře Johanna Seitze a manželky malostranského obchodníka, mj. i s obrazy, Františka Blechy.⁸

Rovněž v případě menšího souboru obrazů, kreseb a grafických listů, jehož majitelkou byla Barbora Mrkosová (asi 1778 – 16. 5. 1821 Praha),⁹ nemáme zřejmě co do činění se souborem sestaveným jeho zůstavitelkou. Mnohem pravděpodobněji tu šlo o zděděnou část sbírky jejího manžela Václava Mrkose (1759–1819), dvorního rady knížete Karla Egona II. z Fürstenberga, který byl současníkům znám nejen jako dovedný kreslíř-amatér, spolupracující kolem 1800 s předními pražskými rytci Františkem Karlem Wolfem, Antonínem Puchernou a Václavem Bergerem, ale též jako dobrý znalec umění a poučený sběratel. Jak víme, po Mrkosově smrti podstatnou část jeho obrazového kabinetu zdědily jeho nezaopatřené děti, jejichž poručníci ji v roce 1821 na dobu deseti let přenechali jako zapůjčku k vystavení v obrazárně Společnosti vlasteneckých. Na počátku roku 1831 byla tato kolekce vrácena dědicům, aby se vzápětí v Praze

³ K fenoménu žen-sběratelek viz např. Charlotte Gere – Martina Vaizey, *Great Woman Collectors*, London – New York 1999. – Britte Jürgs (ed.), *Berühmte Kunstsammlerinnen von Isabella d’Este bis Peggy Guggenheim*, Berlin 2000.

⁴ Schaller (pozn. 2) 2, 1795, s. 256; 3, 1796, s. 579.

⁵ Schaller (pozn. 2) 3, 1796, s. 330, s. 602. – Schaller (pozn. 2) 2, 1795, s. 326, 206–207.

⁶ Srov. Johann Gottfried Dlabacz, *Allgemeines historisches Künstlerlexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren* 3, Prag 1815, sl. 81.

⁷ *Schematismus für das Königreich Böhmeim ...*, Prag 1789 – 1851.

⁸ Srov. Slavíček (pozn. 1), s. 77–80.

⁹ Pozůstalostní spis Barbory Mrkosové uložený v Archivu hl. města Prahy, fond Okresní městský delegovaný soud pro Staré Město, Josefov, Nové Město a Vyšehrad (dále AMP), sign. IV–1865/657; za kolegiální pomoc při vyhledání všech pozůstalostních materiálů z tohoto fondu publikovaných v tomto článku jsem zavázán pracovníkovi archivu Mgr. Janu Rybovi.

stala předmětem veřejně dražby.¹⁰ Projednávání pozůstalosti Barbory Mrkosové ukazuje, že existoval ještě dědický podíl manželky Václava Mrkose, který tvořily jednak kresby a grafické listy, jednak menší kolekce převážně anonymních obrazů italské, nizozemské, francouzské, německé a české provenience. Pouze u některých z nich se sestavitelé dochovaného pozůstalostního inventáře [*Příloha Ia*]), tehdejší pražští odhadci a soudní znalci, malíř Jan Vincenc a obchodník s uměním (*Kunsthändler*) Jan Hoffmann, pokusili určit jejich předpokládané autority. Kromě jmen umělců 17. a 18. století Josepha Heinze, Christiana Wilhelma Ernsta Dietricha, Kašpara Jana Hirschelyho, nebo antverpského malíře kabinetních obrazů Franse Franckena, jejichž díla patřila k oblíbené náplni středoevropských sbírek, zde nacházíme také atribuci méně frekventovanému španělskému malíři Juanu Ruizovi činnému v 1. polovině 18. století v Neapoli.

Jak vyplývá z materiálů pozůstalostního řízení byla převážná část uměleckých děl zjištěných v pozůstalosti Barbory Mrkosové po její smrti vydražena, aby mohly být uhrazeny značné dluhy, jež po sobě zanechala. Na veřejné aukci, uskutečněné 15. října 1821 a v následujících dnech v domě U zlatého jelena na Malé Straně čp. 26, byly zájemcům spolu s vybavením domácnosti (*Glas, Steingut, Porzellan, Zinn, Kupfer, Messing, Kleidungsstücken, Leinwand, Wäsche, Zimmereinrichtung, Küchengeräthschaften*), se zlatými a stříbrnými mincemi a dalšími cennostmi (*Präziosen*), optickými přístroji a několika obrazy nabídnut zejména početnější soubor kreseb a grafických listů [*Příloha Ib*]).¹¹ Jeho převážnou část tvořily krajinářské a topografické kresby pražských kreslířů a grafiků Josefa Heidela, Antonína Balzera, ale také výtvořily Václava Mrkose. Nechyběly však ani barevné rytiny tehdy oblíbených anglických grafiků (např. Anthony Walkera), vytvořené podle obrazů jejich malířských kolegů George Morlanda, George Stubbsa, Thomase Stotharda, Henryho Singletona, Francise Wheatleye, či malířů v Anglii usazených, slavné Angeliky Kauffmannové nebo Giovanniho Battisty Ciprianiho. V nabídce se dále objevují listy z *Zeichenbuch für Liebhaber der freyen Landschaftszeichnung* (1783) Jana Balzera a Jana Kleinharta, nebo větší soubor leptů ředitele a profesora pražské malířské akademie Josefa Berglera; dále faksimile kreseb s bitevními výjevy Georga Philippa Rugendase, které podle originálů z renomované sbírky Františka Antonína hraběte Kolovrata-Novohradského vytvořil pražský rytec a kreslíř Josef Schmidt, nebo grafické přepisy obrazů císařské obrazárny ve Vídni od Antona von Prennera a ilustrační přílohy z filozoficko-estetického pojednání *Ideen zu einer Mimik* (Berlín 1785/1786) Johanna Jakoba Engela. Účastníkům licitace se nabízela možnost získat rovněž *historische Blätter von guten Meistern*, mj. rytiny vytvořené podle proslulého a draze placeného cyklu ze života Alexandra Velikého od Charlese Le Bruna,¹² „pro-

¹⁰ Slavíček (pozn. 1), s. 107–108, 112–115, Příloha Vb.

¹¹ AMP, sign. IV-1865/657 – *Verzeichniss der nach der verstorbenen Frau Barbara Mrkos hinterblieben und öffentlich zu veräußernden Effekten, Pretiosen etc.* K aukci srov. též *Allgemeines Intelligenzblatt zur kaiserlich-königlichen privil. Prager Zeitung* 1821, Nr. 155, 4. 10., s. 1465 (Nr. 156, 5. 10., s. 1478).

¹² Cyklus měl např. v své nabídce italský obchodník s rytinami Joseph Rio, který v listopadu 1797 přijel z Drážďan do Prahy, aby zde uspokojil poptávku místních zájemců, a to jak o sta-

spekty“ Domenica Prontiho či vídeňského Lorenza Janschy a zejména řadu rytin se zvířecími motivy (*verschiedene Thiere*) vyhledávaných nizozemských a německých specialistů tohoto žánru, mj. Paula Pottera, Johanna Heinricha Roose, Johanna Eliase Ridingera, či vídeňského Josefa Rosy.

Společně s obrazy, kresbami a kolekcí rytin získala Barbora Mrkosová z manželovy pozůstalosti rovněž řadu bohatě ilustrovaných publikací a grafických alb. Kromě knih vydaných v Čechách, mezi nimiž se nacházela např. Hajkova *Kronika česká* (1541), *Historie Klatovská* Jana Floriána Hammerschidta (1699), *Trojí popsání* korunovace Marie Terezie Jana Jindřicha Ramhofskeho (1743), ale také rukopis Březinovy latinské kroniky české, to byly také některé významné zahraniční publikace, mající bezprostřední vztah k výtvarnému umění. Do této kategorie patřilo zejména luxusní album, tzv. *Recueil Crozat* (1729, 1742), obsahující množství ryteckých prepisů obrazů a kreseb z majetku francouzského krále, vévody Orleánského a dalších francouzských sběratelů,¹³ nebo první část knižního souboru grafických reprodukcí *Oeuvre de Jean Holbein, ou Recueil de graveures d'apres les plus beaux ouvrages de ces fameux peintre*, který v Basileji roce 1780 podle předloh Hanse Holbeina vytvořil a vydal rytec a velký znalec umění Christian von Mechel. Většina těchto knih a výtvarných publikací nebyla zřejmě zařazena do dražby, ale společně s několika vybranými obrazy přešla do majetku dětí Václava a Barbory Mrkosových. V něm se prokazatelně nacházela ještě v létě 1830, kdy se v pražských novinách objevil inzerát, nabízející pražským milovníkům umění a znalcům k zakoupení „z volné ruky“ nejen dva díly *Recueil d'Estampes d'apres les plus beaux tableaux et d'apres les plus beaux desseins qui sont en France dans le Cabinet du Roy et dans celui de Monseigneur Duc d'Orleans, & dans d'autres Cabinets* (Paris 1729, 1742), ale také pětisvazkovou *Voyage pittoresque ou description des royaumes de Naples et de Sicile* Jeana Clauda Richarda de Saint-Nona (Paris 1781–1786) a tři svazky *Tableaux topographique pittoresque phys.- & histor. de la Suisse* (Paris 1780).¹⁴

---

rou grafiku (*verschiedene antike Kupferstiche von den berühmten Meistern*), tak o grafické listy soudobých rytců (*verschiedene englische und römische Stücke von den ersten Meistern*); srov. *Beilage zur k. k. privilegierten Prager Oberpostamtzeitung* 1797, 92. Stück, 18. 11., s. 1490.

¹³ Srov. Francis Haskell, *Die schwere Geburt des Kunstbuchs*, Berlin 1993.

¹⁴ *Intelligenzblatt zur Prager Zeitung* 1830, Nr. 116, 27. 7., nepag.

Příloha I.

Ia) Soupis obrazů, kreseb a grafických listů v pozůstalosti
Barbory Mrkosové (1821)¹⁵

Verzeichniß

der nach der verstorbenen Frau Barbara Mrkos vorgefundenen Gemälde.

	[fl. x]
1. Heilige Helena vermutlich von Heintz in Goldrahmen	60
2. Maria mit dem Kind: Jesu, und Johannes italienische Schule	80
3. Ein Göttermahl auf Kupfer französische Schule	30
4. Ein niederländer Landschaft sehr brav gearbeitet	40
5. Orpheus und der König Midas oder das Urtheil über Musik mit vielen Figuren auf Kupfer niederländischer Schule ¹⁶	100
6. Viehstück auf Bret niederländischer Schule	15
7. Ein Conversations-Stück mit 2 Figuren auf Kupfer niederländischer Schule	20
8. Ein historisches Bild aus der venezianischen Schule auf Bret vorstellend Maria mit dem Kinde Jesu und 4 Kirchenlehrer	150
9. Ein Bild auf Brett die heil: 3 Könige an der Krippe von Frank ¹⁷	40
10. Ein Kopf auf Bret unbekanten Meister	5
11. Ein Philosph vom Dittrich auf Bret, sehr braves Bild	30
12. Einige unbedeutende noch vorgefundene Gemähld, 2. Landschaften auf Bret in Goldrahmen	8
13. 2 Auf Blech gemahlte Disteln und Vögel von Hirscheli	5
14. 2 auf Blech gemahlte Blumen von dt ^o	2
15. Ein Klosterprospekt auf Kupfer mit Namen Ruicz ¹⁸	3
16. Ein unvollendetes Felsenstück von Mayer auf Brett	30
17. Ein sehr hübsches Nachtstück von Wundermann	10
18. Ein Viehstück ohne Rahm von Garré	2
19. Zwey Köpfe aus der ital: Schule auf Bret	4
20. 4. Stück auf Papier mit Wasserfarben hinter Glas und Rahm	3
21. 2. Landschaften auf bret	6
22. Ein Kopf auf Bret ohne Rahm unbekanten Meister	1
23. 2 Köpfe auf Bret unbekannter Meister	3

Kupferstiche u Landschaften

1. 2 große Salzburger Gegenden von Anton Balzer nach der Natur gezeichnet und illuminirt	8
--	---

¹⁵ AMP, sign. IV–1865/657. Dopis poručníka dětí Barbory Mrkosové Karla Emanuela Richtera z 7. září 1821 upozorňuje na skutečnost, že obrazy uvedené v seznamu jako položky 7, 12 a 22, byly evidovány již v soupise obrazů té části pozůstalosti, která připadla nezletilým dětem Václava Mrkose. V aukci 15. října 1821 byly z obrazů prodány položky 13, 14, 15, 16, 18, 20 a 23; dále všechny zarámované kresby a rytiny uvedené v oddíle *Kupferstiche u Landschaften*, s výjimkou kreseb Václava Mrkose (pol. 2 a 4). K vydražené kolekci grafických listů vznikl samostatný seznam, viz *Příloha Ib*).

¹⁶ Patrně totožné s obrazem, který byl v roce 1815 pod č. 15 vydražen v aukci sbírky MUDr. Václava Karla Ambroziho; srov. Slavíček (pozn. 1), s. 69, č. 15.

¹⁷ Snad identické s obrazem, který se nacházel v pražské sbírce Josefa Pikarta, s nímž byl vydražen pod č. 35 v roce 1817; srov. Slavíček (pozn. 1), s. 85 a 87, č. 35.

¹⁸ V pozůstalosti Václava Mrkose byl v roce 1821 zaznamenán zřejmě protějškový obraz stejného malíře, patrně umělce španělského původu Juana Ruize, činného v Neapoli (v Mrkosově inventáři uveden jako Tomas Ruiz); srov. Slavíček (pozn. 1), s. 109, č. 15.

2.	<i>Eine illuminierte Handzeichnung von verstorbenen H: Mrkos</i> ¹⁹	3
3.	<i>Eine salzburgische Gegend von Anton Balzer gezeichnet und illuminiert</i>	8
4.	<i>2 Handzeichnungen von verstorbenen H: Mrkos die Stadt Töplitz</i>	4
5.	<i>2 illuminierte Gegenden Kupferstiche</i>	3
6.	<i>Eine Parthie mit einem alten Schloß von A. Balzer Handzeichnung</i>	3
7.	<i>Eine Zeichnung das Schloß Pirglitz v. A. Balzer</i>	2
8.	<i>4 Stück allerey Zeichnungen im Kupfer hinter Glaß und Rahm</i>	1
9.	<i>2 Nachtstücke Handzeichnung v: A. Balzer</i>	8
10.	<i>2 Parthie von A. Balzer nach der Natur gezeichnet</i>	4
11.	<i>6 Stück Handzeichnungen nach der Natur von An: Balzer à 1 f 30 x</i>	9
12.	<i>Eine Ruine von Tripolis in Goldrahmen illuminiert und Handzeichnung</i>	5
13.	<i>2 Ruinen nach der Natur Zeichnung von unbekanntem</i>	3

An Kupferstichen

1.	<i>6 Stück mit Farben abgedrückten Kupfer nach Wheatley</i>	4
2.	<i>12 Stück Prospekte von A: Walker</i>	6
3.	<i>6 Stück ländliche Szenen nach Morland</i>	3
4.	<i>2 dto dto " nach Stothard</i>	1 30
5.	<i>2 große Jagden v Johann Elias Ridinger</i>	2
6.	<i>16 Stück aus der Geschichte des Alexander des Grossen nach Le Brun</i>	13
7.	<i>3 Waldpartyen nach Clod Lorien und Stabs</i>	4
8.	<i>2 Stück Hystorische nach Angelika Kaufmann</i>	1 30
9.	<i>4 Stück braunen Abdrücke Batallien nach Rugendas v Schmidt</i>	4
10.	<i>2 dto Jagdparthien nach Stubs</i>	4
11.	<i>3 dto braven Landschaften und 1 Portrait</i>	5
12.	<i>4 dto die 4 Jahreszeiten nach Ruystal</i>	2
13.	<i>12 Stück aus der englischen Königsgeschichte nach Cipriani</i>	6
14.	<i>2 dto Profaner nach Singleton</i>	2
15.	<i>12 dto nach verschiedenen Meistern</i>	6
16.	<i>13 dto römische Prospekten und Ruinen von Domenico Pronti</i>	6 30
17.	<i>8 dto Prospekte von Janscha und Zwigler illuminiert</i>	4
18.	<i>1 Hefth mit 3 Blättern v Morland</i>	3
19.	<i>dto 4 dto dto</i>	4
20.	<i>7 Stück von verschiedenen Meistern meist hystorisch</i>	3 30
21.	<i>10 Stück braunen Abdrücke Studien von A. Bergler</i>	3 20
22.	<i>15 Stück allerey Gegenstände von verschiedenen Meistern</i>	4
23.	<i>5 Stück – illuminierte Kupfer, und 3 Stück in Guasch</i>	5
24.	<i>57 Stück radierte Skitzen von H: Professor Bergler</i>	6
25.	<i>3 Stück Jagdstücke von Riedinger</i>	1 30
26.	<i>12 dto dto</i>	6
27.	<i>9 dto dto</i>	5
28.	<i>38 Stück verschiedenen Thieren von eben demselben</i>	8
29.	<i>22 dto dto dto</i>	5
30.	<i>46 Stück vom Joh: Elias Ridinger</i>	6
31.	<i>14 Stück dto</i>	3
32.	<i>1 Hefth mit 15 Blättern aus der Legende des Heil: Wenzel</i>	3
33.	<i>42 Stück verschiedenen Thiere von verschiedenen Meistern</i>	5
34.	<i>32 Stück verschiedenen Gegenstände</i>	4
35.	<i>24 Stück dto dto</i>	4

¹⁹ K prozatím stále málo poznané kreslířské tvorbě Václava Mrkose viz Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců 2*, 1950, s. 160. – Bohumír Mráz, *Karel Postl a základy české krajinomalby*, Praha 1957, s. 20.

36.	13 dto dto	dto		3	
37.	18 Stück meistens aus der breunerischen Galeria			3	
38.	8 Blätter von Wiener Rosa			2	
39.	35 Stück Character nach Engels Angabe und andern			5	
			Suma	845	20

Prag den 9 Juny 821

Wenzel Schneider   Joh: Vinzenz
Sekräter   Mahler und beedeter Schätzer im Kunstfache
Inventurs Comissair
  Johann Hoffmann
  beedeter Schätzer

Ib) Seznam grafických listů určených k prodeji (1821)

Verzeichniß der zu verkaufenden Kupferstiche

Numero	Stück	geschätzt		verkauft	
		fl.	x	fl.	x
1.	6 Blätter mit verschiedenen kleinen Pferden von Le Clerc		20		25
2.	19 " aus Engels Mimik 1 f 54	2	3	2	46
3.	16 " " kleine das Leben Mariens enthaltend		48		
4.	7 Stück Viehstücke von Potter	1	45	10	49
5.	11 " " verschiedene kleine Thierstücke nach Berger	2			
6.	17 " Viehstücke von guten Meistern	2	50		
7.	8 Viehstücke nach Heinrich Roos	2			
8.	31 Abbildungen wilder Thiere von Ridinger	2	5	2	35
9.	8 Viehstücke von J v Rosa	1	20	1	31
10.	19 " Thierstücke von Ridinger	1	16	1	40
11.	14 St. Bilder aus der Wiener Gallerie von Prenner	2	24		
12.	26 " historische Blätter von guten Meistern	2	36	2	40
13.	24 " Thierstücke von guten Meistern	1	34	1	55
14.	12 " historische Blätter alte u neue von guten Meistern	2	24	2	31
15.	8 St: worinen Prospekte von Gegenden illumirt	2	40	3	2
16.	12 verschiedene Jagdstücke von Ridinger mit seinen Bildniß	1	12	1	40
17.	56 " radirte Blätter von Bergler	3		4	30
18.	5 große historische Blätter worunter eins illuminiert ist	2	30	4	59
19.	2 große Landschaften eine in Aquatinta u gemahlt	1		1	41
20.	3 Architekturstücke, 2 davon colorirt	1		1	6
21.	St: colorirte Handzeichnungen von Balzer u Heidl	31	30		
22.	2 St. Handzeichnungen u zwar Landschaften		20		
23.	15 " Vorstellungen aus dem Leben des Hl Wenzl conturirt	1	30	6	53
24.	7 Scizzen von Moorland in Crayon Manier	2			
25.	9 Stück aus Balzers Zeichenbuch in Aquatinta	1		1	15
	Summa	42	53	53	45

II. Sbírka grafiky a obrazů JUDr. Aloise Auerswalda

Veliké oblíbené se mezi sběrateli 18. a 19. století pro svou poměrnou dostupnost těšila grafika, která – jak s oblibou zdůrazňují autoři soudobých příruček pro sběratele – svému majiteli při prohlížení krásných grafických listů poskytovala kromě potěšení také značné poučení. Podle obecně akceptovaného mínění totiž grafické listy nejen seznamovaly se vzdálenými místy, s krásami přírody, se starověkými architektonickými a sochařskými památkami a starožitnostmi, ale také přibližovaly historické události, stejně jako podobu významných osobností minulosti i přítomnosti, a v neposlední řadě reprodukovaly mistrovská díla známých malířů. Podle názoru tehdejších teoretiků a „krasoduchů“ sehrávaly právě rytiny důležitou úlohu při kultivování vkusu milovníka umění. Podle názoru Michaela Hubera, autora jedné z vlivných příruček určených přátelům a sběratelům umění, *sie leiten uns auf die richtige Begriffe über das Schöne in der Kunst, und führen uns zur Kenntniß der Gemähldes, welche unermessliche Summen Kosten würde, so bekannt, gleichsam als ob wir ihren Besitze wären*. Dobově příznačná je i Huberova úvaha rozebírající důvody, proč je mnohem obtížnější založit sbírku obrazů. Ty shledává nejen ve finančních nárocích, ale především ve skutečnosti, že jejich sběratel si musí osvojit opravdové zručnosti, které vyžaduje *mit den feinsten, richtigen Gefühl den Werth eines Gemähldes zu empfinden, es seiner Manier von andern Meistern unterscheiden zu lernen, und um sich so viel als möglich durch erlangte Kenntnisse sichern zu können, daß man nicht Copien für Originale kaufe*. V případě grafiky vyslovuje pak přesvědčení, že *die Kenntniß weit leichter erlangen ist, so kann man sehr leicht eine Sammlung anlegen, welche bey einer gewissen Einschränkung bey unnöthigen Stücken, von allgemeinen Nutze sey kann*.²⁰

Zvýšený zájem o grafiku a její systematické a poučené shromažďování, ale také o její vydávání, distribuci a prodej lze pozorovat i v Praze, kde na přelomu 18. a 19. století přechodně i trvale působila řada vydavatelů a obchodníků (*Kupferstichhändler*), a kde vznikla řada pozoruhodných kolekcí grafiky a kreseb. Její milovníci a znalci se vyskytovali ve všech společenských vrstvách, mezi aristokraty světskými (František Antonín hrabě Kolovrat-Novohradský, František Josef hrabě ze Šternberka, František Josef hrabě Klebelsberg, Kristián Kryštof Clam-Martinic) i církevními (Otto Steinbach z Kranichsteinu), mezi umělci

²⁰ Michel Huber, Vom Geschmack an Kupferstichen im Rücksicht ihres Nutzens und Vergnügens, nebst einiger Regeln wie eine lehrreiche und nicht zu zahlreiche Sammlung anzulegen ist, in: *Handbuch für Kunstliebhaber und Sammler über die vornehmsten Kupferstecher und ihre Werke, chronologisch und in Schulen geordnet nach der französischen Handschrift des H. M. Huber bearbeitet von C. C. H. Rost* 1, Zürich 1796, s. 50–51, 46–47. Srov. Norberto Gramaccini – Gudrun Körner, Druckgraphik, eine eigenständige Kunst, in: *Mehr Licht. Europa um 1770. Die bildende Kunst der Aufklärung*, München 1999, s. 283–286. – K úloze grafiky v 18. století srov. dále Norberto Gramaccini, Die Druckgraphik im Licht. Der Durchbruch eines populären Mediums, *ibidem*, s. 435–448. – Jiří Kroupa, Antropologický obrat a umění v českých zemích kolem roku 1800, in: Zdeněk Hojda – Roman Prahel (ed.), *Mezi časy ... Kultura a umění v českých zemích kolem roku 1800*, Sborník příspěvků z 19. ročníku sympozií k problematice 19. století, Plzeň, 4. – 6. března 1999, Praha 2000, s. 21–22.

(Jan Quirin Jahn, Antonín Tuvora, František Karel Wolf, Josef Burde, Josef Bergler) i inteligencí z řad měšťanů (Josef Schütz, Ignác Veselý, MUDr. Karel Plass, August Gottlieb Meissner). Zarámovaná grafika se nadto velmi často uplatnila i při výzdobě šlechtických i měšťanských interiérů.

Představu o podobě grafických sbírek pražských měšťanů v první čtvrtině 19. století pomáhá podstatným způsobem rozšířit nález poměrně obšírného inventáře kolekce grafiky a kresby [*Příloha IIa*]), kterou sestavil JUDr. Alois Auerswald (1771 – 8. 8. 1827 Praha), pražský advokát, člen právnické fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity. Přitom jde o sbírku, která není v dějinách pražského sběratelství zcela neznámá. V době, kdy po Auerswaldově smrti dědictvím přešla do majetku jeho sestry Anny Eleonory Jantschové, ji bez dalších podrobností zaznamenávají úřední schematismy na rok 1828, 1829 a 1830. Spolehlivý obraz o jejím rozsahu, uspořádání a částečně i o jejím autorském složení však přináší až obsáhlý pozůstalostní inventář, na jehož zpracování se podíleli přední soudobí znalci *in Kunstsachen* – inspektor obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění Josef Burde, kreslíř a učitel kreslení na Týnské škole František Karel Wolf a měšťanský malíř Jan Vincenc. V samostatném seznamu [*Příloha IIb*] zaznamenali také malou kolekci obrazů a rámovaných anglických a francouzských rytin, které zřejmě sloužily k výzdobě Auerswaldova bytu v domě čp. 356 na Malé Straně.²¹ Těžiště tohoto nepočetného obrazového kabinetu tvořila převážně díla pražských malířů 18. a počátku 19. století, tradičně dobře zastoupená ve sbírkách pražských sběratelů této doby, krajiny (Františka Antonína?) Hartmanna, Norberta Grunda a Františka Xavera Procházky, doplněné ještě zátišími Jana Vojtěcha Angermeyera, Kašpara Jana Hirschelyho a Maximiliana Pfeilera.

Význam a kvalita Auerswaldovy grafické sbírky, a nepochybně i perspektiva brzkého a výhodného odprodeje, nesporně ovlivnily její nezvykle podrobné zpracování, odlišné od většiny dosud známých příkladů.²² Ovšem ani pozůstalostní inventář Auerswaldovy sbírky nepopisuje individuálně každý zastoupený list, většinou vynechává jeho podrobnější ikonografické určení, a v řadě případů neuvádí ani jejich tvůrce. Vzhledem k rozsahu sbírky a účelu pozůstalostního soupisu použili jeho autoři způsob souhrnné evidence, která se zaměřila především na zaznamenání množství složek (*Packete*), na počty grafických listů v nich soustředěných a také na stanovení jejich finanční hodnoty. Práci při jeho zpracování zřejmě usnadnily seznamy s autorským a snad i ikonografickým určením, které si pro svou potřebu pořídil sám sběratel. Svědčí o tom opakované odkazy na upřesňující seznamy uložené v jednotlivých složkách typu: *in Paket sind die*

²¹ O podílu při inventarizaci a ocenění (*Inventur und Schätzung*) Auerswaldovy sbírky svědčí vyplacené honoráře – Burde od správce pozůstalosti, advokáta Ondřeje Neureuttera obdržel 121 zl. 20 kr. W. W., Wolf 24 zl. 16 kr C. M. a Vinzenz 97 zl. 4 kr C. M.; viz dochované kvitance v AMP, sign. D 1873/3470.

²² Srov. např. souhrnné popsání grafické sbírky lékaře Václava Karla Ambroziho v aukčním katalogu z roku 1815; viz Slavíček (pozn. 1), s. 77. Z vyhlášených pražských kolekcí se podrobného zpracování dočkala – pokud je známo – před svým vydražením pouze rozsáhlá sbírka grafik a kreseb Františka Josefa hraběte ze Šternberka-Manderscheidu; srov. Johann Gottlieb Abraham Frenzel, *Sammlung der Kupferstich- und Handzeichnungen Sr. E. des Grafen F. von Sternberg-Manderscheid* 1–6, Dresden 1836 – 1842.

Meister alle benannt nebo *gute Handzeichnungen von berühmten und in Paket beschriebenen Meistern*. Navzdory zhuštěnému zpracování poskytuje inventář ucelenou představu jak o celkovém zaměření Auerswaldovy kolekce grafických listů a kreseb, tak o jejím autorském a tematickém profilu, a v neposlední řadě o způsobu, který zvolil pro její uspořádání. Jednotlivé listy, příp. jejich soubory, měl Auerswald uloženy ve složkách (*Packete*) opatřených římskými nebo arabskými číslicemi. Ty pak byly umístěny v pěti krabicích (*Cartane*) označených písmeny A-E a třinácti mapách (*Portefeuille*), opatřených písmeny A-N. Na rozdíl od moderní, tehdy běžně používané klasifikace, založené na chronologickém řazení podle škol a autorů, který důsledně zvolili např. velcí sběratelé z řad české aristokracie František Antonín hrabě Kolovrat-Novohradský a František Josef ze Šternberka-Manderscheidu,²³ se Auerswald přiklonil, i když ne zcela důsledně, spíše ke staršímu tematickému řazení.

Grafická sbírka, která představuje výsledek Auerswaldovy sběratelské činnosti zřetelně ukazuje, že její tvůrce patřil nejspíše k dobově příznačnému typu vzdělaného sběratele, usilujícího vybudovat sbírku, pro níž Michael Huber používal označení *lehrreiche Kupferstichsammlung*. Při vzniku bylo jejímu tvůrci doporučováno, aby se zaměřil na shromáždění omezeného počtu kvalitních listů různých mistrů, aniž by usiloval o kompletaci díla určitého umělce. V případě, že se v rámci takové sbírky chtěl orientovat na dílo určitého oblíbeného autora (*Lieblingsmeister*), kterého chtěl učinit předmětem svého studia, pak rada zněla: vybírat pouze „nejlepší díla z umělcova nejlepšího období“.²⁴ Auerswald se při vytváření své sbírky nespolehal jen na svůj *natürliches Gefühl für die Kunst*,²⁵ ale cílevědomě prohluboval teoretické i praktické znalosti. Zaměření a rozsah jeho studia přesvědčivě dokládá především složení odborné knihovny, kterou systematicky budoval a průběžně doplňoval. Její podrobný soupis²⁶ poskytuje zajímavý obraz privátní bibliotéky osvícensky vzdělaného intelektuála širokých zájmů. Kromě klasické i soudobé literatury a knih nejružnějších vědních oborů (právo, matematika, medicína, ekonomie, filozofie, teologie, historie, jazykověda, přírodní vědy²⁷) obsahovala i větší počet publikací, které Auerswaldovy poskytovaly zasvěcené poučení o dějinách a teorii výtvarného umění od starověku po přítomnost. Současně mu vytvářely potřebné teoretické a praktické zázemí

²³ [František Antonín Kolovrat-Novohradský], Verzeichnis der Originale und Kopien von Abdrücken des Lucas Damnetz oder sogenannten Lucas von Leyden aus der grossen Kupferstichsammlung Sr. Excellenz Grafen Franz Anton Nowohradsky von Kollowrath, nebst einigen Stücken aus einer andern Sammlung in Prag, in: Johann Georg Meusel, *Neue Miscellaneen artistischen Inhalts für Künstler und Kunstliebhaber*, 1. Stück, Leipzig 1796, s. 139.

²⁴ Huber (pozn. 20), s. 54.

²⁵ Huber (pozn. 20), s. 45.

²⁶ AMP, sign. D 1873/3470 – *Verzeichniß der zur Verlassenschaft des verstorbenen J.U.D^{ors} Aloys von Auerswald gerichtlich geschätzten Verlassenschafts-Bücher*. Autory tohoto soupisu, který uvádí celkem 2996 položek, byli pražští knihkupci a soudní znalci Donat Hartmann a Andreas Gerle. Seznam byl – stejně jako soupis grafiky – předložen k. k. *Censur und Bücherrevisionsamtu* v Praze a rada Ignác Wilfling v něm označil řadu závadných knih.

²⁷ Součástí knihovny byla mj. disertace Jana Evangelisty Purkyně *Beiträge zur Kenntnis des Sehens in subjektiver Hinsicht*, Prag 1818, [pol. č. 2484].

pro naplňování jeho sběratelských zálib. Podobné příručky, obsahující knihy *von artistischem, historischem, dichterischem und antiquarischem Inhalt*,²⁸ patřily k nezbytným instrumentům, bez nichž se většina tehdejších aristokratických i měšťanských přátel umění a sběratelů neobešla.²⁹

V originálních vydáních i pozdějších úpravách (výtažích a přepracováních) byly v Auerswaldově knihovně přítomny zásadní práce předních barokních i osvícenských historiografů a teoretiků umění. Nacházíme mezi nimi pochopitelně tituly, které nechyběly v bibliotéce žádného vzdělaného milovníka umění té doby. Do této kategorie nesporně patří rozsáhlé heslo z francouzské encyklopedie Jeana Le Rond d'Alembert vydané samostatně jako *Abhandlung vom Ursprung, Fortgang und Verbindung der Künsten und Wissenschaften* (Zürich 1763 [č. 422]), nebo vysoce oceňované a hojně čtené spisy drážďanského znalce a sběratele Ludwiga Christiana von Hagedorn (*Betrachtungen über die Mahlerey*, Leipzig 1762 [č. 2446]),³⁰ vídeňského osvícence Franze Christoha Scheyba (*Köremons Natur und Kunst in Gemälde, Bildhauereyen, Gebäuden und Kupfersticherei. Zum Unterricht der Schüler und Vergnügen der Kenner*, Wien 1770 [č. 418] a *Orestio von der drey Künsten der Zeichnung*, Wien 1774 [č. 2492]) a winterthurského stoupence klasicismu Johanna Georga Sulzera (*Allgemeine Theorie der schönen Künste mit bibliographischen Zusätzen von F. von Blankenburg*, Leipzig 1792–1794 [č. 960]). České prostředí zastupuje Dlabáčova rozprava o osudech umění v Čechách [č. 2566]), publikovaná v roce 1798 Královskou českou společností nauk. K vlivným knihám patřila rovněž práce hlavního teoretika pařížské královské akademie kolem 1700 Rogera de Piles *Recueil de divers ouvrages sur la peinture*, Paris 1775 [č. 410], stejně jako německý překlad Passeriho životopisů ma-

²⁸ Hans Rudolph Füessli, Übersicht der Sammlung von Kupferstichen und Zeichnungen Sr. Kön. Hoheit des Herrn Herzog Albrechts von Sachsen-Tetschen, *Annalen der bildenden Künste für die österreichischen Staaten* 1, Wien 1801, s. 205.

²⁹ Knihovněm sběratelů na přelomu 18. a 19. století nebyla prozatím věnována větší pozornost; srov. Wolfgang Schmitz, Privatbibliotheken in Köln zwischen Trikolore und Preußenadler, in: Hiltrud Kier – Frank Günther Zehnder (ed.), *Lust und Verlust. Kölner Sammler zwischen Trikolore und Preußenadler*, Köln 1995, s. 355–367. – Karsten Hommel, Max. Speck bought in London. Die Bibliothek Maximilian Speck von Sternburgs, in: Herwig Guratsch (ed.), *Maximilian Speck von Sternburg. Ein Europäer der Goethezeit als Kunstsammler*, Leipzig 1998, s. 41–47. Z českých měšťanských sběratelů tohoto období kvalitní knihovnu s uměleckohistorickou literaturou vlastnili např. Václav Karel Ambrozi (srov. Slavíček /pozn.1/, s. 65–67) a brněnský Jan Petr Cerroni (srov. Johann Jakob Heinrich Czikan, *Catalogue raisonné de la précieuse collection d'estampes, recueils, cabinets, galeries et livres sur arts de feu Mr. J. P. Cerroni ...*, Vienna 1827, s. 358–378). O systematickém vztahu Auerswalda ke knihám svědčí např. přítomnost příručky Michaela Denise, *Einleitung in die Bücherkunde*, Wien 1795 – 1796 [č. 2563], spis Johanna Adama Bergka, *Die Kunst Bücher zu lesen*, Jena 1799 [č. 2402], stejně jako několik nabídkových seznamů knih (2392. *Verzeichniß älterer Bücher 2 St Prag 779; 2394. 6 St Bücher-Kataloge*) a *Bibliotheca librorum rariorum universalis, oder vollständiges Verzeichniss rarer Bücher, aus den besten Schriftstellern* (Nürnberg 1770 – 1774) Johanna Jacoba Bauera [č. 2393].

³⁰ Claudia Susannah Cremer, *Hagedorns Geschmack: Studien zur Kunstkennerschaft in Deutschland im 18. Jahrhunderts*, Diss. Bonn 1989. – Carsten Zelle, *Kunstmarkt, Kennerschaft und Geschmack. Zu Theorie und Praxis in der Zeit zwischen Barthold Heinrich Brocques und Christian Ludwig von Hagedorn*, in: North (pozn. 2), s. 217–238.

lřfů, sochařů a stavitelů činných v Římě z roku 1786 [č. 2443], dějiny starověkého umění Johanna Joachima Winckelmanna (1764) [č. 2669], či Goethův spis *Winckelmann und sein Jahrhundert* (1805) [č. 2591], podávající v dopisech a dobových dokumentech dějiny malřství 18. století. Starší i novější historiografické práce doplňovala také soudobá kompendia autorů Paula Friedricha Achata Nitsche (*Anleitung zur Beurtheilung der Kunstwerke der Malerei für Kunstliebhaber, nebst einer skizzierten Geschichte der berühmtesten Schulen und ihrer vorzüglichsten Meister*, Altenburg 1804 [č. 2442]) a Theodora Ferdinanda Kajetana Arnolda (*Einleitung in das Studium der alten Kunstwerke für Künstler und Kunstliebhaber*, Leipzig 1792 [č. 2627]), která milovníkům umění i umělcům v zhuštěné formě poskytovala potřebnou oporu při studiu a hodnocení děl malřského umění.

Nezbytné informace o umělcích a jejich dílech čerpal Auerswald také z dostupných slovníků umělců Anselma Elwerta (*Kleines Künstlerlexikon*, Gießen – Marburg 1785 [č. 2438]), *Kurzgefaßtes Künstlerlexikon*, Wien 1795 [č. 853], z Kilianova čtyřdílného slovníku doplněného množstvím grafických portrétů (*Allgemeines Künstlerlexikon oder Lebensbeschreibungen 223 berühmten Künstlern, Mahler und Kupferstecher, nebst Anzeige ihrer Werke*, Augsburg 1797 [č. 2449]),³¹ příp. z moderně koncipovaných monografií jednotlivých umělců.³² Stranou zájmu nezůstali pochopitelně ani čeští nebo v Čechách působící umělci, o jejichž životě a díle informovaly Pelclovy a Voigtovy *Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten und Künstlern, nebst kurzen Nachrichten von ihren Leben und Werken* 1–4 (1773–1782) [č. 1876] a zejména lexikon českých a moravských umělců strahovského premonstráta Jana Bohumíra Dlabáče z roku 1815 [č. 2566]. Vydatný zdroj poučení o dílech významných umělců poskytovaly také umělecké cestopisy, např. známý popis cesty francouzského autora Jeana-Baptisty Descampse po jižním Nizozemí v německém překladu (*Reise durch Flandern und Brabant, in Absicht auf die Malerey nebst den Beurtheilung über die Gemälde, und Anmerkungen, welche die Kunst betreffen ...*, Leipzig 1771 [č. 2453]), a rovněž i hojně zastoupená topografická a průvodcovská literatura po významných památkách Říma a Neapole, Mnichova, Norimberka, Frankfurtu nad Mohanem, Hamburku, Innsbrucku, Drážďan či Prahy.³³ Tento typ literatury

³¹ Z dalších slovníkové literatury se v Auerswaldově knihovně nacházel např. *Kurzgefaßtes Künstlerlexikon Wien 795* [č. 853] nebo [G. H. Ph. Lippold – Karl Philipp Funke], *Neues Natur- und Künstlerlexikon ... herausgegeben von C. Funke* 1–3, Weimar 1801 – 1804 [č. 961].

³² Giovanni Lodovico Bianconi, *Biographie des Ritters Anton Raphael Mengs mit einem Verzeichnisse seiner von ihm gefertigten Gemälde*, Wien 1781 [č. 416] a Joseph Heller, *Lucas Cranach Leben und Werke*, Bamberg 1821 [č. 2248].

³³ Karl Wilhelm Daßdorf, *Beschreibung der vorzüglichsten Merkwürdigkeiten der Churfürstlichen Residenzstadt Dresden*, Dresden 1782 [č. 2493]; Josef Sebastian von Rittershausen, *Die vornehmsten Merkwürdigkeiten der Residenz Stadt München für Liebhaber der bildenden Künste*, München 1787 [č. 2478]; Franz Karl Zoller, *Geschichte und Denkwürdigkeiten der Stadt Innsbruck und der umliegenden Gegend*, Innsbruck 1816 – 1825 [č. 2481]; Karl Friedrich Benkowitz, *Das italienische Cabinet, oder Merkwürdigkeiten in Rom und Neapel*, Leipzig 1804 [č. 2470]; Jaroslav Schaller, *Beschreibung der königl. Haupt- und Residenzstadt Prag I – II*, Prag 1794 a 1795 [č. 1996]; *Prager Wegweiser zum Unterrichts, Bequemlichkeit der Fremden und Kenntnis der Einheimischer in Beschreibung der vorzüglichsten Denkwürdigkeiten und Einrichtungen dieser Hauptstadt des Königreichs Böhmen*, Prag 1817

ještě doplňovaly historiograficky zaměřené knihy zabývající se umělci činnými v těchto důležitých uměleckých centrech, příp. přibližující tamní umělecké sbírky a jejich náplň.³⁴

Přehled o výsledcích sběratelské činnosti získal Auerswald prokazatelně i z katalogů několika velkých panovnických a aristokratických galerií, z nichž některé znal patrně z autopsy, např. z Dallingerova popisu obrazů a soch Franze Josefa knížete z Liechtensteinu (1780) [č. 2454], z katalogů císařské galerie ve vídeňském Belvederu, které 1783 zpracovali Christian von Mechel [č. 2451], resp. 1796 Joseph Rosa [č. 2467], kurfiřtských obrazáren v Drážďanech (1801) [č. 2464] a Berlíně (1790) [č. 1778], příp. z vlastního popsání obrazového kabinetu drážďanského Ludwiga Christiana von Hagedorn z roku 1755 [č. 411].³⁵ Součástí malé kolekce sbírkových katalogů byly soupisy některých věhlasných měšťanských sbírek: kabinetů lipského bankéře a městského radního Gottfrieda Winklera, který v roce 1768 zpracoval Franz Wilhelm Kreuchauf [č. 2456],³⁶ augsburského hostinského Johanna Georga Deuringera (1800) [č. 2455],³⁷ resp. speciální sbírky portrétů lékařů, kterou sestavil a v roce 1771 publikoval berlínský lékař Johann Karl Wilhelm Moehsen [č. 2491].³⁸

Sběratelova knihovna obsahovala též německé vydání traktátu o malířství Leonarda da Vinci z roku 1786 [č. 2984], teoretický návod k měření kružítkem a pravítkem vydaný Albrechtem Dürerem v Norimberku 1515 [č. 2224], či ně-

---

digkeiten und Einrichtungen dieser Hauptstadt des Königreichs Böhmen, Prag 1817 [č. 2479]. Nechyběla ani kompletní Schallerova *Topographie des Königreichs Böhmens* 1 – 16, Prag 1785 – 1792 [č. 1839] nebo unikátní rukopis *Beschreibung merkwürdigen alter verstörter böhm. Schlösser in Manuscript* [č. 1988].

34 Johann Gabriel Doppelmayr, *Historische Nachrichten von den Nürnberger Matematicis und Künstlern*, Nürnberg 1730 [č. 2581]; Anton Friedrich Büsching, *Entwurf einer Geschichte der zeichnenden schönen Künste*, Hamburg 1781 [č. 2465]; Heinrich Keller, *Nachricht von allen gegenwärtig in Dresden lebenden Künstlern*, Leipzig 1788 [č. 2463]; Heinrich Sebastian Hüsgen, *Artistisches Magazin. Enthaltend das Leben und die Verzeichnisse der Werke hiesiger und anderer Künstler nebst einem Anhang von allem was öffentlichen und Privaten-Gebäuden der Stadt Frankfurt Merkwürdiges von Kunst-Sachen, Naturalien Sammlungen, Bibliotheken und Münz-Cabinetten zu sehen ist*, Frankfurt 1790 [č. 2446]; Friedrich Wilhelm Basilius von Ramdohr, *Ueber Mahlerei und Bildhauerarbeit in Rom für Liebhaber des Schönen in der Kunst* 1–3, Leipzig 1787 a 1798 [č. 2495].

35 [Christian Ludwig von Hagedorn], *Lettre à un Amateur de la Peinture, avec éclaircissement historiques sur un cabinet et les auteurs des tableaux qui le composent*, Dresden 1755. – Pascal Griener, La connoisseurship européenne au service de la création artistique allemande: les lettres de Christian Ludwig von Hagedorn (1755), in: Michele-Caroline Heck (ed.), *Théorie des arts et création dans l'Europe du Nord du XVIIe au début du XVIIIe siècle*, Lille 2002, s. 333–352.

36 Ke sbírce srov. Srov. Georg Wilhelm Schulz, Gottfried Winckler und seine Sammlungen, in: Werner Teupser (ed.), *Kunst und ihre Sammlungen in Leipzig. Festschrift zum 100jährigen Jubiläum des Leipziger Kunstvereins und Museums der bildenden Künste*, Leipzig 1937, s. 63–102. – Gudrun Calov, Museen und Sammler des 19. Jahrhunderts in Deutschland, *Museumskunde* 38, 1969, s. 40. – Hans-Ulrich Thamer, Sammler und Sammlungen in der frühen Neuzeit, in: Ekkehard Mai – Peter Paret (ed.), *Sammler, Stifter und Museen. Kunstförderung in Deutschland im 19. und 20. Jahrhundert*, Köln – Weimar – Wien 1993, s. 53, 57.

37 Calov (pozn. 36), s. 93.

38 Srov. Frank (pozn. 2), s. 166.

mecký překlad spisu slavného anglického malíře Williama Hogartha *Analysis of Beauty* s předmluvou Gottholda Ephraima Lessinga (*Zergliederung der Schönheit*, Berlin 1754 [č. 2565]). Poměrně početně byly zastoupeny praktické receptáře a návody určené prvotně pro umělce. V tomto oddíle nechyběly např. vlivné práce Rogera de Piles (*Cours de peinture par principes*, Paris 1708 [č. 409]), stejně jako jeho *L'idée du peintre parfait* z roku 1699 a *Het Groot Schilderboek* (1719) Gerarda de Lairesse, které Auerswald vlastnil v přepracování Tobiase Querfurta, malíře působícího v Praze (*Handbuch für die Maler oder Auszüge aus G. de Lairesse großem Malerbuche nebst dergleichen aus Ideé du Peintre parfait*, Prag 1776 [č. 408]). Poučení o technologických a výtvarných postupech při vytváření maleb, miniatur, kreseb a akvarelů, či grafických listů mu poskytovaly další speciální díla podobného zaměření.³⁹ Velkou šíři Auerswaldových zájmů dokládá také přítomnost antikvářských a ikonografických příruček, mezi nimiž nechybí původní, norimberské vydání Sandrartovy *Iconologie deorum* z roku 1680 [č. 2961]), soudobý *Ikologisches Wörterbuch oder Anleitung zur allegorischen Bilder auf Gemälden* (Nürnberg 1793 [č. 965]), *Mythologisches Taschenwörterbuch*, Ronenburg 804 [č. 2450]), či *Gründliches Antiquitäten Lexicon* z roku 1743 sestavený Benjaminem Hederichem [č. 142]), stejně jako několik knih, resp. alb s grafickými reprodukcemi, zabývajících se architekturou,⁴⁰ a sochařstvím.⁴¹

Aktuální informace o dění na výtvarné, ale také sběratelské scéně získával Auerswald pravidelným sledováním uměleckých časopisů [č. 424 – 426, 2475], které v letech 1779 až 1808 pod různými názvy vydával historik a bibliograf Johann Georg Meusel, profesor na univerzitách v Erfurtu a Erlangenu, a které

³⁹ Např. Johann Dauw, *Wohlunterrichteter und kunsterfahrener Schilderer und Mahler aus der Antiquität und denen besten Schriftstellern*, Kopenhagen 1755 [č. 2460]; *Kritische Anmerkungen über die Fehler der Mahler wider die geistliche Geschichte und der Kostüme, aus dem Französischen übersetzt von J. J. Volkmann*, Leipzig 1772 [č. 2448]; Georg Heinrich Werner, *Anweisung in der Zeichenkunst, wie die Teile des Menschen durch geometrische Regeln und nach den vollkommenen Ebenmaß ganz leicht zu zeichnen sind*, Erfurt 1776 [č. 420]; *Praktischer Unterricht in der Malerei aus dem Italienischen des Ritter A. R. Mengs von I. F. Facino*, Nürnberg 1783 [č. 415]; *Belehrungsbuch für Künstler, Handwerker etc.*, Grätz 1797 [č. 852]; Pier Noël Violet, *Anweisung zur Miniatur-Mahlerey ... Aus dem Französischen übersetzt von J. H. Meyninger*, Hof 1799 [č. 2471]; Jacob Philipp Hackert, *Sendschreiben an den Ritter Hamilton über den Gebrauch der Firnis in der Malerey aus dem Italienischen übergeben von Friedrich Ludwig Reischel*, Dresden 1800 [č. 2573]; Johann Heinrich Meynier, *Anleitung zur Aetzkunst besonders in Crayon und Tuschmanier*, Hof 1804 [č. 413]; Pichlhofenův překlad spisu Edwarda Dayese *Über Malerei, vorzüglich der historischen*, Nürnberg 1804 [č. 419]; *Unterschied der freien und mechanischen Malerey, praktisch erklärt von Ernst Ludwig Daniel Huch*, Halle 1773 [č. 2466]; Charles Le Brun, *Handwörterbuch der Seelenmalerey. Zum gemeinnützigen Gebrauch besonders für Zeichner, Mahler und Liebhaber charakteristischer und allegorischer Darstellung*, Wien 1804 [č. 2490].

⁴⁰ Např. *Allgemeiner Baulexikon* Lukase Vocha [č. 731], spis Christiana Ludolpha Reinholda *Architectura forensis oder die auf Recht angewandte Baukunst*, Münster 1782 [č. 679], nebo traktáty italských architektů Andrey Palladia (*Elementi di architettura di Andrea Palladio*, Bassano 1803 [č. 2192]) a Vincenza Scamozziho (*Scamozzi bouekonstige Werken*, Amsterdam 1661 [č. 2383]).

⁴¹ *Recueil des Figures, Statues etc de Versailles*, Amsterdam 1695 [č. 2171].

podle mínění současníků měly *ihre großen Verdienste um die Kunst und ihre Fortschritte*.⁴² Bez zajímavosti není ani skutečnost, že Auerswald patřil k předplatitelům pražského časopisu *Apollo* [č. 1994], jehož duší byl profesor estetiky pražské univerzity August Gottlieb Meissner, známý rovněž jako zaujatý sběratel grafiky. Nelze proto vyloučit, že Alois Auerswald zřejmě patřil k jeho přátelskému okruhu.⁴³ Podobný předpoklad posiluje i skutečnost, že k Auerswaldově oblíbené četbě prokazatelně patřily spisy představitelů soudobé německé estetiky (*schöne Wissenschaften*) Johanna Georga Sulzera (*Unterredungen über die Schönheit der Natur*, Berlin 1770 [č. 1617]), Karla Theodora Antona von Dalberg (*Grundsätze der Aesthetik*, Erfurt 1791 [č. 1759]), Andream Heinricha Schotta (*Theorie der schönen Wissenschaften*, Tübingen – Gotta 1789, 1790 [č. 956]), Christiana Friedricha Michaelise (*Entwurf der Aesthetik*, Augsburg 1796 [č. 2435]), Johanna Augusta Eberharda (*Handbuch der Aesthetik* 1–4, Halle 1803–1805 [č. 957]) a Karla Heinricha Ludwiga Pölitze (*Grundlegung zu einer wissenschaftlichen Aesthetik*, Pirna 1800 [č. 958]), ale kupř. také Seibtovy akademické přednášky (1769) [č. 1872] nebo historická pojednání Ignáce Cornovy [č. 1877]. Jako většina tehdejších vzdělanců věnoval Auerswald značnou pozornost rovněž starověkým památkám a starožitnostem, zejména vykopávkám v Herkulaneu a Pompejích, antickým sochám a gemám, ale také shodě dochovaných děl starověkých výtvarných umělců a básníků, o nichž poučení čerpal ze spisů Johanna Joachima Winckelmannna, Christiana Gottlieba von Murr, Adolpha Christiana Klotze, Christophera Cellaria (Kellera), nebo Josepha Spenceho⁴⁴ a ze souborů grafických reprodukcí Laura Jakoba (*Antiquae urbis splendor*, Roma 1612 [č. 2182]), Françoise Perriera (*Abbildungen der vorzüglichsten alten Statuen und Gruppen die sich theils in Paris befinden. Nach der Zeichnungen des H. F. Perrier*, Wien 1797 [č. 2221]) a Bernarda de Montfaucon (*Griechische, römische und andere Alterthümer für Studirende, Zeichner, Maler, Bildhauer ... in einem deutschen Auszug gebracht von J. J. Schatz*, Nürnberg 1807 [č. 2227]). Tento

⁴² Huber (pozn. 20), s. XXXIV; srov. Ernst Herbert Lehmann, *Die Anfänge der Kunstzeitschriften in Deutschland*, Leipzig 1932, s. 121–145.

⁴³ Helena Lorenzová, Osvědčená estetika na pražské univerzitě (Seibt a Meißner), *Estetika* XXXIV, č. 3, 1977, s. 27–39. – eadem, Salon a společenská hra, in: Helena Lorenzová – Taťána Petrasová (ed.), *Salony v české kultuře 19. století*. Sborník příspěvků z 18. ročníku symposií k problematice 19. století, Plzeň, 12. – 14. března 1998, Praha 1999, s. 17–20. – eadem, Pražská léta Augusta Gottlieba Meissera. Časopis *Apollo*, in: Hojda – Prah (pozn. 20), Praha 2000, s. 88–97.

⁴⁴ Johann Winckelmann, *Nachrichten von den neuesten Herculanischen Entdeckungen an Hn. Heinrich Fuessli aus Zürich*, Dresden 1764 [č. 2672]; Christian Gottlieb von Murr, *Abbildung der Gemälde und Alterthümer in der königl. Neapolitanischen Museo zu Portici, welche seit 1738 sowohl in der ... verschütteten Stadt Herkulaneum, als auch in Pompeji und in den umliegenden Gegend an das Licht gebracht worden, nebst ihrer Erklärung*, Augsburg 1792 – 1799 [č. 2226]; Adolph Christian Klotz, *Ueber den Nutzen und Gebrauch der alten geschnittenen Steine und ihrer Abdrücke*, Altona 1768 [č. 414]; Christophorus Cellarius, *Compendium antiquitatum Romanorum ...*, Augsburg 1792 – 1799 [č. 417]; Adam Weishaupt, *Über den allegorischen Geist des Alterthums, aus dem Französischen des Antoine Court de Gebelin*, Regensburg 1794 [č. 963]; Felix Franz Hoffstaeter, *Von der Übereinstimmung den Werken der Dichter mit der Werken der Künstler ... nach dem Englischen des Herrn Spence*, Wien 1776 [č. 412].

zájem nepochybně rozšířil také na archeologické nálezy popsané v Německu a v Čechách, jak o to svědčí spisy Christiana Friedricha Carla Hummela *Beschreibung entdeckter Alterthümer in Deutschland*, Nürnberg 1792 [č. 964] a Karla Josefa Bienera z Bienenberka *Versuch über einige merkwürdige Alterthümer im Königreich Böhmen*, Königgrätz 1778–1785 [č. 1799 a 1868]. Několik publikací, např. *Beschreibung der bisher bekannten böhmischen Münzen* z let 1771–1787 Mikuláše Adaukta Voigta [č. 1929], nebo práce jeho pokračovatele Josef Madera věnované problematice středověkého mincovnictví (*Versuch über die Prakteaten insbesonderer über die Böhmischen*, 1797 a *Zweiter Versuch über die Prakteaten*, 1808 [č. 1912, 1898]), poukazují na Auerswaldovu zálibu v numismatice, která – soudě podle dvou, patrně aukčních katalogů z Lipska [č. 258, 332] – nemusela zdaleka zůstat jen v teoretické rovině.

Důležité podněty pro své specializované sběratelství načerpal zejména z vlivného spisu správce kurfiřtské sbírky v Drážďanech Karla Heinricha von Heinecken *L'Idée générale d'un collection complete d'estampes. Avec une dissertation sur l'origine de la gravure et sur les premiers livres d'images* (Leipzig – Wien 1771 [č. 2489]), nebo z rad obsažených ve zmíněné Huberově rukověti pro milovníky a sběratele grafiky (1797) [č. 2436], příp. ze staršího pojednání o grafice Johanna Jacoba Volkmana (*Abhandlung von Kupferstichen*, Frankfurt 1768 [č. 423]). Cennou oporu Auerswaldovi jako sběrateli grafiky poskytovala také soudobá vydání kritických soupisů grafického díla významných rytců vzdálené i nedávné minulosti. Z nich Auerswald vlastnil jak souhrnné zpracování Johanna Caspara Füessliho (*Joh. Caspar Füeßlin Raissonirendes Verzeichniß der vornehmsten Kupferstecher und ihrer Werke, zum Gebrauch der Sammler und Liebhaber*, Zürich 1771 [č. 2447]), tak většinu dostupných soupisů podrobně mapujících celoživotní tvorbu významných *peintre-graveures* – Guida Reniho (1795) [č. 2458], Rembrandta (1797) [č. 2437], vídeňského Adama von Bartsche (1818) [č. 2462], berlínského Georga Friedricha Schmidta (1789) [č. 2468], Daniela Chodowieckého (1808) [č. 2482], jejichž autory byli přední znalci grafického umění Adam von Bartsch, jeho syn Friedrich a Ludwig David Jacoby. Popisné přehledy tvorby významných představitelů grafického umění obsahovala také příručka Michaela Hubera a obchodníka Carla Christiana Heinricha Rosta [č. 2436], navazující na Füessliho výkon, a kritické soupisy např. grafického oevru Albrechta Dürera, Martina Schöngauera a Israela van Meckenem, jež byly součástí spisů Karla Heinricha von Heinecken, *Nachrichten von Künstlern und Kunstsachen* (1768–1769) a zejména *Neue Nachrichten von Künstlern und Kunstsachen* (1786) [č. 427]. Inventář Auerswaldovy knihovny zaznamenává také několik aukčních katalogů významných grafických sbírek té doby – Gottfrieda Winklera (Drážďany 1802) a spolu s ním dalších pět neidentifikovaných katalogů rytin (*5 andern Kupferstichkataloge*) [č. 2459], Johanna Melchiora Birkenstocka (Vídeň 1811–1813) [č. 2452],⁴⁵ nebo (prodejní?) soupis neznámé grafické

⁴⁵ Theodor von Frimmel, *Lexikon der Wiener Gemäldesammlungen* 1, München 1913, s. 114–182. – Frits Lugt, *Répertoire des catalogues des ventes publiques intéressants l'Art ou la curiosité* I, Den Haag 1938, č. 8312.

sbírký ve Vídni z roku 1795 (*Catalogue raisonné d'un collection d'estampes rares Vienne 795* [č. 2457]). Tyto katalogy, stejně jako blíže nespécifikované seznamy předního lipského obchodníka s umění Johanna Augusta Gottloba Weigela [č. 2399], naznačují pravděpodobné prameny Auerswaldových akvizicí.

Autorské i tematické složení Auerswaldovy bohaté sbírky grafických listů se podstatněji neodchyluje od dobových sběratelských zvyklostí, které zásadním způsobem ovlivnily výše uvedené příručky. Proto ani v ní nemohly chybět vybrané ukázky z tvorby význačných německých, nizozemských, italských a francouzských rytců, např. Albrechta Dürera, Lucase Cranacha a plejády tzv. „kleinmeistrů“ (Barthel Beham, Hans Sebald Beham, Virgil Solis, Théodore de Bry, Heinrich Aldegrever, Albrecht Altdorfer), Matthäa Meriana, Lukase Kiliána, dále Lucase van Leyden, Hendricka Goltzia, Jacoba Mathama, Abrahama Bloemaerta, Egidia Sadelera, Rembrandta a Václava Hollara, Marcantonia Raimondiho, Enea Vica, Guilia Bonasone, Agostina Carracciho, Pietra Testy, Jacqua Callota, Claude Mellana, Gérarda Edelincka.

Studijní charakter sbírky podtrhuje výskyt značného počtu reprodukcí, které vznikly podle děl slavných malířů 16. až 18. století, např. Martina de Vos, Martina van Heemskerck, Leonarda da Vinci, Raffaela, Tiziana, Guida Reniho, Anthonise van Dyck, P. P. Rubense, Jacoba Jordaense, Carla Maratty, Pietra da Cortona, Nicolase Poussina, Anthoine Watteaua, Nicolase Lancreta, Hyacintha Rigauda, Charlese Le Bruna, Adama Elsheimera, Johanna Heinricha Schönfelda, ale také mnoha „moderních“ autorů – Benjamina Westa (obligátní *Smrt generála Westa*), Francesca Casanovy, Friedricha Heinricha Fügera, či Norberta Grunda a Jana Quirina Jahna. Mezi tyto „reprodukce“ sběratel mj. zařadil i Balzerův přepis obrazu vídeňského krajináře Lorenze A. Schönbergera, který v roce 1796 získala Společnost vlasteneckých přátel umění, aby jej nabídla do své každoroční aukci, v níž ji zakoupil František Josef hrabě Šternberk-Manderscheid.⁴⁶ Nechyběly ovšem ani listy milovníka umění a schopného rytce Phillipa-Claude-Anne de Tubieres hraběte Cayluse pocházející z proslulého *Recuil Crozat*, nebo tehdy oblíbené faksimile, které podle kreseb Rembrandta a jeho žáků, Georga Philippa Rugendase, Michaela Wilmanna a dalších starších i novějších umělců, nalézajících se tehdy prokazatelně ve sbírkách pražských sběratelů, např. Františka Antonína hraběte Kolovrata-Novohradského, vytvořili Josef Schmidt, Josef Grégory a Jan Balzer.⁴⁷

Auerswaldova zřejmá záliba v grafických portrétech významných osobností, architektonických vedutách a divadelních dekoracích, animalistických zobrazeních, i v listech s ikonograficky zajímavými výjevy a emblémy (*Sinnbilder*), logicky vedla k početnému zastoupení barokní reprodukční grafiky zejména augsburské provenience (Matthäus Küsel, Johann Elias Ridinger, Johann Wolfgang Baumgartner, Johann Esaias Nilson, Johann Evangelist Holzer, Johann Daniel Herz, Jacob Gottlieb Thelott ad.), tvorby specializovaných italských rytců Gio-

⁴⁶ Roman Prahel, *Prag um 1800*, Prag 2000, s. 69, č. kat. II. 2.2.

⁴⁷ Andrzej Koziel, *Rysunki Michaela Willmanna (1630 – 1706)*, Wrocław 2000, s. 353–359, č. kat. 87–100 (J. Balzer), s. 360–375, č. kat. 101–120 (J. Gregory).

vanního Battisty Faldy a členů rodiny Galli Bibiena, a také v Čechách činných rytců Josefa de Montalegre a Michaela Jindřicha Rentze. V grafické sbírce se prokazatelně nacházely také jednotlivé listy, příp. menší soubory, pocházející z grafických alb nebo původně užitá jako ilustrační doprovod historických, mytografických, emblematických nebo antikvářských publikací. Příkladem *pars pro toto* mohou být např. *Emblemata Sacra* Pietera van der Borcht (1654), ilustrace *Teutsche Academie* Joachima von Sandrart (1675), nebo 16 z celkem 27 listů alba *Trauersmonumente für alle Nationen und Religionen* (1797) drážďanských rytců Christiana Friedricha Sprincka a Gottlieba Wilhelma Hüllmanna. Naproti tomu řada bohatě ilustrovaných knih,⁴⁸ grafická alba Johanna Christiana Klengela nebo Jana a Antonína Balzerů a Františka Karla Wolfa,⁴⁹ a výjimečně i volné listy a mapy⁵⁰ zůstaly začleněny ve sběratelově knihovně.

Za jiný příznačný rys Auerswaldova sběratelství lze označit jeho důraz na reprezentativní zastoupení soudobé produkce v oblasti volné grafiky. Tu dokládají četné práce zejména vídeňských malířů-rytců Franze Edmunda Weiröthera, Josepha Fischera, Klementa Kohla, Adama von Bartsch, Ignaze du Vivier, Martina von Molitor a Karla Russa, jejich švýcarských a německých, jmenovitě berlínských a drážďanských soupeřů Johanna Ludwiga Aberliho, Sigmunda Freudenbergera, Marquarda Fidela Domenica Wochera, Adriana Zingga, Felixe Mayera, Salomona Gessnera, Johanna Christian Reinhardta, Johanna Christiana Klengela, Johanna Georga Willeho, Johanna Christoph Dietzsche, Johanna Ele-

⁴⁸ Srov. *Verzeichniß der ... Verlassenschafts-Bücher* (pozn. 26); např. 1886. *Balzers Abbildungen böhmischer u mährischer Gelehrten Prag*; 1938. *30 Blatt illum. böhmische Trachten Prag*; 2162. *Leben Ulysses mit Kupfern* 617; 2164. *Devises et Emblemes Paris* 653; 2165. *Rustings Todtentanz mit Kupfern Nürnberg* 736; 2166. *Virgili Solis emblemata*; 2167. *Bibel alten und neuen Testamenten Basel* 613; 2170. *H. Evangelisten mit Holzschnitten Frkf* 579; 2172. *Biblische Bilder – Ergänzung 2 Thle mit Kupf Nürnberg*; 2173. *Emblemata figuris aeneis incisa*; 2174. *Vier hl Evangelisten in Kupfern*; 2174. *Livinsche Figuren in Kupfern*; 2176. *Kupferstiche der hl Schrift*; 2177. *Legende des hl Vaters Franziskus mit Holzschnit.*; 2178. *Epistole et Evangelli Jesu Christi Venetia* 662; 2179. *Piscium vivae icones* 634; 2181. *Libellus varia canra, piscium completes*; 2182. *Antiquo urbis Romae splendor cum fig. Romae* 612; 2184. *Peplus virtutum romanorum in Aenea Virgiliano c fig.*; 2185. *Marinae militare c fig.*; 2195. *Biblische Geschichte alten und neuen Testament Augsburg* 754; 2199. *Emblemata o Figuris ornate*; 2201. *Bauer Kupferstiche Wien* 641; 2202. *Abraham a s. Clara Sterben und Erben mit Kupfern Amsterdam* 702; 2204. *Küssels Verkündigung des Evangeliums mit Kupf. Augsburg*; 2205. *Sadeler's Eremiten in Kupfern*; 2212. *Kircheri China cum Fig Amstel* 667; 2217. *Imagines sanctorum c. fig. Aug Vind* 620; 2219. *Historie de Joseph av Fig Amsterd* 757; 2220. *Entwurf einiger Thiere mit Kupf. Augsburg* 738; 2225. *Meyer Einfassung an Thurne mit Kupfers* 609; 2236. *Kilians Kontrafakturen des Hauses Oesterreich mit Kupfern Augsburg* 629; 2239. *Drey Manuskripte, unkomplet fol.*; 2576. *Biblische Figuren mit Kupfern Augsb*; 2577. *Moskowitzische Chronik mit Holzst Mainz* 576; 2578. *Symbola Pontificum c. Fig Pragae* 663; 2953. *Küßels Geographia cum Figuris Aug Vind* 682; 2986. *Münsteri Kosmographie ohne Tittel mit Kupfern.*

⁴⁹ *Ibidem*: 1935. *Abbildungen säm. alten und neueren Schlösse in Böhmen 141 illum Blätter herausgegeben v. Wolf Prag* [po 1809]; 1936. *Meißners histor mahlerische Darstellungen v. Böhmen mit Kupfern Prag* 798; 2179. *Klengels Prospekte* 771; 2987. *Prospekte von Riesengebirge 3 und 4 Hefte von Balzer.*

⁵⁰ *Ibidem*: 198. *25 St Kupfer aus der Bibel*; 2990. *18 Blätter Kupferstiche aqua tinta* nebo 2994. *Ein Paket alten Landkarten.*

zaera Zeissiga, zv. Schenau, Wilhelma Friedricha Gmelina, Christiana Ludwiga von Hagedorn, Adama Friedricha Oesera. Vskutku oblíbeným autorem (*Lieblingsmeister*) Aloise Auerswalda se však stal Daniel Chodowiecki, představený mimořádně bohatým souborem, který kromě množství ilustrační a knižní grafiky obsahoval i některé z jeho volných listů, včetně těch nejslavnějších (např. *Cabinet d'un peintre*, nebo *Rozloučení Calase s rodinou*). Knižní grafikou (*Bücher Kupfer und Vignetten*) byli zastoupeni i další berlínští rytci jeho okruhu, např. Johann Heinrich Meil nebo Christian Bernhard Rode.

Stranou sběratelova koncentrovaného zájmu nezůstala ani tvorba předních pražských tvůrců a vydavatelů, jak o tom svědčí silné zastoupení grafických listů, jejichž autory, resp. vydavateli byli Jan a Antonín Balzerové, František Karel Wolf, Josef Šembera a Ludvík Kohl, dále umělci působící na pražské akademii, mj. Josef Bergler, Antonín Hauzinger a Karel Postl, stejně jako někteří z četných šlechtických diletantů, např. Jiří hrabě Buquoy. Významný podíl připadl rovněž rytinám o něco starší, pozdně barokní generace *peintre-graveurs*, k níž patřili zejména tvůrci vyšší z okruhu vídeňské malířské a rytecké akademie Jacob Schmutzer, Paul Troger, Franz Anton Maulbertsch, Johann Martin Schmidt, zv. Kremerschmidt, Franz Xaver Wagenschön, Franz Sigrist, Franz Karl Palko, dále oblíbený drážďanský eklektik Christian Wilhelm Ernst Dietrich, nebo francouzští malíři Jean Jacques de Boissieu, Jean-Honoré Fragonard, François Boucher a Jean-Baptiste Le Prince.

Nedílnou součástí Auerswaldovy grafické kolekce se stal i menší soubor kreseb, uložený v mapách K a L. Většina z nich je sice autorsky určena, ale naprotá absence údajů o jejich námětech neumožňuje případnou identifikaci s dochovanými kresbami. Nejpočetněji byli zastoupeni staří mistři činní v Čechách v průběhu 17. a 18. století – Karel Škréta, Jan Jiří Heintsch, Matěj Zimprecht, Jan Kryštof Liška, Jan Vilém Neunhertz, Václav Michael Halbax, Petr Brandl, Václav Vavřinec Reiner, Anton Kern, Jan Hiebel, Ignác Raab, Felix Antonín Schefler, František Lichtenreiter, Jan Karel Kovář, Jan Petr Molitor. Neobyčejně cenná jsou svědectví o kreslířském díle méně známých umělců, např. Zachariáš Zimmera, Martina Kulicha, Davida Kubaty, Jana Jiřího Hertela, Jana Schumanna, Jana Fibinga, Jana Ezechiela Vodňanského, Josefa Grabenbauera, či Antonína Schlachtera, které je dnes prakticky neznámé. Silnou orientaci Aloise Auerswalda jako milovníka umění a sběratele na současnou tvorbu dokládá opět početné zastoupení kreseb „moderních“ umělců působících v Praze na přelomu 18. a 19. století. Vedle renomovaných malířů a kreslířů, jakými tehdy nesporně byli Jan Quirin Jahn, Kryštof Seckel, Josef Redelmayer, Jan Tomáš Kleinhardt, Antonín Balzer, Leopold Peukert, Antonín Tuvora, Josef Schmidt, Josef Gregory, Jiří Glogowský, Josef Havle, Jan Berka, Josef Bergler, Martin Tejček, Karel Postl, nebo stavitel Antonín Karel Schmidt, sběratelovu pozornost zaujali rovněž adeпти malířského umění, např. posluchač pražské kreslířské školy Pavel Herzig a Vilém Neundorf, žák Karla Postla. Práce domácích autorů doplňovaly ještě ukázky kreslířského oevru významných představitelů vídeňské akademie Paula Trogera, Franze Antona Maulberstche, Franze Karla Palka a Franze Xavera Wagenschöna. Podle dobových zvyklostí bylo ke kresbám přiřazeno několik

malovaných skic Michaela Willmanna, Antona Kerna, Josef Winterhaldera ml. a Martina Ferdinanda Chvátala. Mnohem menší podíl připadl naproti tomu kresbám tvůrců ostatních uměleckých škol, z nichž soupis zaznamenává práce připsané např. slavným italským umělcům Raffaelovi, Giulio Romanovi, Paolo Veronesovi, Pietro Testovi, Carlo Carlonemu, nebo divadelnímu malříi Stefanu Orlandimu činnému v Praze, příp. jejich nizozemským kolegům Paulu Brilovi, Gerardu de Laresse a obdivovanému Anthoine Waterloo.

Výsledek impozantní a poučené sběratelské činnosti advokáta Aloise Auerswalda potkal obvyklý osud většiny soukromých sbírek, rozptýlení po smrti jejího tvůrce. Knihovnu a grafickou sbírku z Auerswaldovy pozůstalosti získala – jak bylo již uvedeno – jako univerzální dědička jeho sestra Anna Eleonora Jantschová, která je ovšem ve svém vlastnictví dlouho nepodržela. Tři roky po sběratelově smrti, poté co se zejména věhlas grafického kabinetu mezi veřejností rozšířil po jeho zveřejnění ve třech ročnících schematismů, došlo k jejich vydražení. Na začátku prosince 1830 oznámil v pražských novinách pražský knihkupec, antikvář a pořadatel knižních aukcí Donat Hartmann⁵¹ konání licitace sbírky knih *aus allen Theilen der Wissenschaften*, hudebnin, map a velké sbírky rytin (*eine starke Sammlung von Kupferstichen*) s množstvím listů Daniela Chodowieckého. I když inzerát neuvádí jméno vlastníka dražené knihovny a grafické sbírky, a to ani současného, ani minulého, nemůže být pochyb, že šlo o někdejší majetek Aloise Auerswalda. Odkazuje k tomu především rozsáhlý soubor Chodowieckého rytin, stejně jako náplň knihovny, kterou oznámení alespoň rámcově specifikuje. Veřejná dražba se uskutečnila 13. prosince a ve dnech následujících v prostorách Konviktu na Starém Městě. K aukci aukcionář Hartmann vydal tištěný, prozatím nenalezený katalog, jehož podkladem se nejspíše staly pozůstalostní inventáře obou souborů, který si zájemci mohli zakoupit u vybraných pražských knihkupců.⁵²

⁵¹ K osobnosti Donata Hartmanna a jeho činnosti srov. Josef Volf, Příspěvky k dějinám českého knihtisku, písmolijectví, knihkupectví a antikvariátu na počátku 19. století, *Časopis Národního muzea* XCIV, 1924, s. 28–30.

⁵² *Amtsblatt zur Prager Zeitung* Nr. 189, 2. 12. 1830, nepag. (srov. též Nr. 191, 5. 12. 1830 a Nr. 192, 7. 12. 1830): *Bücher-Lizitation. Am 13. Dezember 1830 und folgende Tage, Vormittags von 10 bis 12, und Nachmittags von 4 bis 7 Uhr, wird im Konvikt Nro 291 zu ebener Erde eine Sammlung von Büchern, aus allen Theilen der Wissenschaften, und zwar: aus der Oekonomie 169 Werke. Schöne Wissenschaften 294. Mathematik 92. Technologie 374. Baukunst 171. Geschichte 134. Sprachkunde 65. Philologie 142. Philosophie 35. Medizin 223. Jurisprudenz 67. Theologie 75. Physik und Chemie 41. Naturgeschichte 91. Bohemika 34. Kunst und Alterthum 27. Ferner Landkarten 25, Musikalien 98; dann eine starke Sammlung von Kupferstichen, wo 4600 Blätter von D. Chodowiecky sich besonders auszeichnen, aus freier Hand in Conventions-Münze veräußert. Der gedruckte Katalog davon ist 6 kr. Conventions-Münze bei folgenden Herrn Buchhändlern zu haben, als: Herr E. W. Enders, Buchhändler, Franz Widtmann, Buchhändler, die Calvesche Buchhandlung, Herr Joseph Krauß, Buchhändler, Jos. Ludw. Eggenberger, Buchhändler, und bei Unterzeichnetem im Karolin Gebäude, welche zugleich auch Aufträge hierzu übernehmen, Donat Hartmann, Aukzinator.*

Příloha II.

IIa) Soupis grafické sbírky JUDr. Aloise Auerswalda (1827)⁵³

Verzeichniß

über die nach dem in N. C. 356/3 am 8 August 827 verstorbenen J.U.D^{ro}. Alois Auerswald hinterbliebenen Kupferstiche.

Verzeichniß

der nachbennanten Kupferstiche, welche von und nach verschiedenen Meistern gestochen worden sind; als

Zahl der Packete	Zahl der Blätter	Name des Meisters Gegenstandes und Größe	Werth in C. M.:	
			fr	xr
<u>Cartane A.</u>				
I.	28	Blatt nach P: P: Rubens in verschiedener Größe gestochen und radirt von guten Meistern, geistlichen und weltlichen Inhaltes	8	40
II.	12	Blätter nach Jacob Jordans in verschiedener Größe, von verschiedenen Meistern gestochen und radirt, geistlichen und weltlichen Inhaltes	4	
III.	28	Blätter verschiedener Größe nach B Spranger von verschiedenen Meistern gestochen, geistlichen und weltlichen Inhaltes	4	30
IV.	20	Blätter von und nach Heinrich Goldzius in klein und groß format von verschiedenen Meistern gestochen, geistlichen und weltlichen Inhaltes	3	20
V.	35	Blätter mittlerer Größe in runden und eckigen format von und nach Heinrich Gotzius gestochen von verschiedenen Meistern geistlichen und weltlichen Inhaltes	3	30
VI.	43	Blätter von und nach Heinrich Goltzius in kleineren formaten, gestochen von verschiedenen Meistern, geistlichen und weltlichen Inhaltes	2	9
VII.	1	Nach Julius Goldzius in klein folio gestochen, die Geburt Mariens vorstellend		10
VIII.	2	Blätter nach Diepenbek gestochen in groß Quart geistlichen Inhaltes	2	
IX.	2	Blätter nach P: Morzelze in mittlerer folio gestochen von Schuanenburg historisches Inhalts		12
X.	1	Blatt von J: Matham von Harlem erfunden und gestochen in groß folio mythologisches Inhalts selten		30
XI.	2	Blätter nach Corn von Harlem in folio gestochen von Sanredam		20
XII.	20	Kleine und größere Blätter nach M: de Vos geistlichen Inhaltes		40
XIII.	1	Blatt des heiligen Ignatius in folio von Boetius a Bolswert		15
XIV.	5	Blätter von und nach verschiedenen guten niederländischen Malern und Stechern, in verschiedener Größe und geistlichen Inhalts	1	40

⁵³ AMP, sign. D 1873/3470.

XV.	2	<i>Blätter von N: Vercolik in folio gestochen geistlichen und weltlichen Inhaltes</i>		16
XVI.	8	<i>Blätter von und nach Heinrich Golzius in verschiedenen Größe gestochen geistlichen und weltlichen Inhaltes</i>		24
XVII.	12	<i>Blätter Seehafen nach Lingelbach von J Green in längl</i>		48
XVIII.	5	<i>Blätt von und nach gut holländ Meister gestochen und geschaben in groß quart meist Brauernstücke</i>		30
XIX.	4	<i>Blätt nach Hemskerk in klein folio gestochen Sinbilder</i>		12
XX.	1	<i>Sinbilder in Octav gestochen 6 von Collard und 4 von Galle</i>		10
XXI.	8	<i>Blätter von den 9 Musen von Crispin van der Pas in runden format gestochen</i>		8
XXII.	7	<i>Blätter kleine radirte Bauernstücke von Cor: Bega</i>		21
XXIII.	22	<i>Heilige Geschichten von C Boel und Evan Sandern in Quart</i>		22
XXIV.	3	<i>Szenen aus dem gemeinen Leben nach J E Schonau</i>		50
XXV.	12	<i>Goldschmieds Ornamenten von Stephanus</i>	2	
XXVI.	8	<i>Verschiedene Gegenstände, darunter die 5 Sinne von Carp: Luyken</i>	1	40
XXVII.	4	<i>Gemengte historische Vorstellungen von verschiedenen Künstlern</i>	1	20
XXVIII.	8	<i>Portraits und andere Gegenstände gestochen von Birschard Westerhout</i>	1	40
XXIX.	21	<i>Verschiedene radirte Gegenstände von Joseph und Barthol: Weis</i>	1	30
XXX.	2	<i>den heiligen Sebastian und den heil: Franz nach Gerch Seghers gestochen von Pontius</i>	1	30
XXXI.	7	<i>Karikaturen und andere</i>	1	50
XXXII.	14	<i>Radirte Gegenstände von Oeser</i>	1	30
XXXIII.	7	<i>Historische Gegenstände nach Palko</i>	1	20
XXXIV.	14	<i>Verschiedene Kleidertrachten illuminirt</i>	1	50
XXXV.	2	<i>Römische Mordscenen radirt von M: Speer</i>		30
XXXVI.	3	<i>Nach Watteau und Pater gestochen von französischen Künstlern groß Format</i>	2	
XXXVII.	6	<i>Profane Geschichten und Szenen aus den gemeinen Leben nach französischen Künstlern</i>	3	30
XXXVII.	11	<i>Kupfer aus dem Werk Le Argenis de Barchlei gestochen von L Gaultier nach C de pas</i>	1	
XXXIX.	5	<i>Nach P Rembrand verschiedene Gegenstände</i>		40
XL.	3	<i>Radirte Landschaften eine historische Darstellung von A Hirschvogel</i>	1	30
XLI.	7	<i>Nach H. Füger, darunter die 5 Hauptwissenschaften in Allegorie von Bartsch auf Stein gezeichnet</i>	2	30
XLII.	49	<i>Verschiedenen heiligen Bilder und ähnlichen Vorstellungen von verschiedenen Meistern</i>	1	10
XLIII.	44	<i>Verschiedene gestochene von Theod: de Bry</i>	2	
XLIV.	27	<i>Radirte Gegenstände von Karl Ruß</i>	8	
XLV.	7	<i>Verschiedene Köpfe von verschiedenen Künstlern radirt</i>	1	6
XLVI.	12	<i>Tritonen gestochen von Gallestruzzi</i>	5	
XLVII.	12	<i>Verschiedene Szenen aus dem gemeinen Leben nach guten königl französischen Künstlern</i>	5	15
XLVIII.	5	<i>Stücke meist in Aqua tinta, Skitzten nach verschiedenen Meistern</i>	1	10

Cartane B

I.	4	Von Friedrich Zuccero aus Sct: Angelo gestochen von Cor: Cort: und andere in folio Altarblätter enthaltend	1	
II.	7	Nach Titian Vecelli von verschiedenen Meistern 4 heilige Bilder, 2 Porträits und 1 Mithologischer Stück in folio	2	
III.	14	Nach Karl Muratti von verschiedenen Meistern gestochen in klein und groß folio geistlichen und weltlichen Inhaltes	4	40
III.	12	Nach Quido Rheni von verschiedenen Meistern radirt und gestochen, meist geistlichen Inhaltes, und von verschiedener Größe	3	
V.	6	Nach Pietro da Cortona in verschiedener Größe von verschiedenen Meistern gestochen geistlichen und mythologischen Inhaltes		36
VI.	5	Nach Jakob Robusti genannt Tintoretto von Sadler und andern gestochen in folio geistlichen Inhaltes	1	40
VII.	3	Nach Pietro Testa von ihm 2 von einem andern 1 radirt klein und groß Folio mythologischen und geistlichen Inhaltes		30
VIII.	4	Nach Domenico Zampieri genannt Domenicino, radirt und gestochen in Folio. Geist und weltlichen Inhaltes	1	
IX.	3	Nach Pietro Monaco in Quarto et Folio gestochen von verschiedenen Meistern Geistlichen und historischen Inhaltes		12
X.	6	Nach verschiedenen italienischen Meistern von verschiedenen Meistern radirt und gestochen, klein und groß Folio, geistlichen und weltlichen Inhaltes, worunter ein seltenes Mola	2	
XI.	14	Nach verschiedenen Italienischen Meistern von verschiedenen Stechern radirt und gestochen, groß Quart und Folio, geistlichen und weltlichen Inhaltes	1	24
XII.	2	Blätter von Quilermo Cortese gemalt und radirt in groß Quart Dubleten		30
XIII.	4	Blätter nach Michael Angelo von verschiedenen Meistern radirt und gestochen in Folio. Historischen Inhaltes		
XIV.	2	Blätter, Dubleten ein weiblicher Kopf Parmegiano gestochen von C: Vischer in Folio		20
XV.	3	Blätter nach F. Zuccaro gestochen von Carucci und Mathan in Folio. Geistlichen Inhaltes. Zwey sind Dubletten		30
XVI.	8	Blätter nach guten italienischen Meistern gestochen und radirt gleichfalls von guten Stechern in Folio geistlichen und weltlichen Inhaltes	4	
XVII.	12	Blätter nach guten italienischen Malern von verschiedenen Meistern gestochen oder Grätzt in Folio – meist geistlichen Inhaltes	2	
XVIII.	12	Blätter nach guten italienischen Malern – gestochen und radirt von guten Meistern in Quart und Folio – geistlichen und weltlichen Inhaltes, worunter ein seltenes Blat von Camillo Percaccino	2	
XIX.	8	Blätter nach italienischen Malern von verschiedenen Meistern gestochen und radirt in Folio geistlichen Inhaltes		48
XX.	2	Blätter nach Fr: Albani radirt von Jos. Mütellus in Folio – geistlichen Inhaltes		40
XXI.	6	Blätter nach guten italienischen Malern von neueren Stechern radirt und gestochen in Folio – weltlichen und Geistlichen Inhaltes		18

XXII.	<i>1 Blat nach Leonardo da Vinci gestochen von Johann Volpati groß Folio: die Eitelkeit und Bescheidenheit vorstellend – dann das große Abendmahl gestochen von <vynechané místo pro jméno> langes Folio</i>	2	
XXIII.	<i>7 Blätter nach Corregio, P: Aglano, P. Testa und andern italienischen Malern, gestochen in klein und groß folio von verschiedenen Meistern meist geistlichen Inhaltes</i>	1	10
XXIV.	<i>1 Blat. Geislung Christi in Folio von Paduanino</i>		10
XXV.	<i>1 Blat quer Folio ein Opfer von der Antonischen Säule vorstellend radirt von Leone d' Avena</i>		10
XXVI.	<i>1 Blat der Verkündigung Mariens nach Leonardo Meus gestochen von F Ver Crus in Folio</i>		6
XXVII.	<i>10 Blätter nach Raphael Verbino in gleich und groß Folio von verschiedenen Stecher, worunter einige von M. Antonio – geistlichen und welt. Inhaltes</i>	5	
XXVIII.	<i>9 Blätter nach alten italienischen Malern von verschiedenen guten Meistern gestochen klein und groß Folio – geistlichen und weltlichen Inhaltes</i>	3	
XXIX.	<i>25 Blätter nach guten italienischen Meistern in verschiedener Größe, gestochen von guten Stechern – geist- und weltlichen Inhaltes, worunter einige seltene Stücke</i>	4	10
XXX.	<i>4 Die vier Jahreszeiten von Amiconi</i>	1	15
XXXI.	<i>4 Verschiedene Gegenstände. Steindrücke</i>	2	
XXXII.	<i>20 Verschiedene Gegenstände, alter und neuerer Meister</i>	4	30
XXXIII.	<i>18 Moskowiische Trachten von Le Prinse</i>	3	
XXXIV.	<i>15 größere radirte von G. Lairesse</i>	6	15
XXV.	<i>9 Noch größeren d° d°</i>	9	
XXXVI.	<i>6 d° d° Bachanalfeste d° d°</i>	10	
XXXVII.	<i>30 Stiche nach verschiedenen Skizzen verschiedenen Meister der größerer Zahl von Graf Caulus gestochen</i>	7	
XXXVIII.	<i>22 Gemengte Gegenstände von verschiedenen Künstlern</i>	3	15
XXXIX.	<i>13 Verschiedene Affen gestochen von Riedinger nach verschiedenen Meistern</i>	1	15
XL.	<i>22 Bogengemälde von Raphael gestochen von G: Audran</i>	4	
<u>Cartane C.</u>			
I.	<i>14 Verschiedene historische Gegenstände von Alb. Altorfer</i>	3	50
II.	<i>6 Radirte von Prenner aus der Wiener Gallerie</i>		50
III.	<i>10 Verschiedene Verzierungen, darunter zwey Vasen, gestochen von Eneas Vicus</i>	2	
IV.	<i>13 Köpfe und Vigneten von verschiedenen Künstlern</i>		20
V.	<i>8 Verschiedenen Inhaltes meist Historischen Inhaltes von verschiedenen Meistern</i>	1	40
VI.	<i>10 Verschiedene Gegenstände von verschiedenen Meistern</i>	2	10
VII.	<i>3 Große historische Darstellungen von David Klöcker gestochen von Eimart</i>	1	15
VIII.	<i>4 Große Blätter nach Lairesse Rotenhammer und de Vries</i>	2	
IX.	<i>9 Meist größere Blätter radirt von B. Rode</i>	3	40
X.	<i>10 Verschieden Gegenstände meist von böhmischen Künstlern</i>		25
XI.	<i>3 Zwey Stück von C. W. E. Dietrich selbst und eines nach demselben</i>	1	12
XII.	<i>11 Historische theils Heilige und andere mehr, die meisten von Bloemaert</i>	6	30

XIII.	5	Meist religiöse Geschäftsvorstellungen die meisten von C. Vischer	2	15
XIV.	5	Neuere französische, dabey ein großes Blat von A. W. Hüffner	3	10
XV.	5	Historische Vorstellungen von Bloemart, Jod a Winghe und a. m.	1	40
XVI.	4	Gestochen von Johann Bink, worunter das seltene Blatt der Stikten	7	
XVII.	19	Friesen von Pet: Bartolus gestochen nach Julius Romanus	5	
XVIII.	6	Kleine und meist große Blätter von Jeronimo und David Hopfer	3	15
XIX.	41	Gemengte Gegenstände von verschiedenen Meistern.	4	30
XX.	9	Allegorische Figuren von H Frisius	1	40
XXI.	7	Aus der Geschichte der Psyche von Thelott		10
XXII.	4	Die 4 Elemente und Kinderspiele vorgestellt von Steidner		8
XXIII.	7	Die Handwerker und der H. Hieronimus radirt von J. G. Vliet	2	40
XXIV.	22	Verschiedene radirte Gegenstände G Glume	2	10
XXV.	9	Verschiedene Ammoreten von Avellini, Boucher, Quido Reni, de la Hyre und and.	4	36
XXVI.	7	Collorirte Driücke von Gegenständen des gemeinen Lebens, und Amoreten von verschiedenen Künstlern	3	30
XXVII.	2	Badende Nymphen und der Kindertanz nach Holstein	1	
XXVIII.	10	Große Blätter von Seb Bourdon eines darunter nach ihm	6	
XXIX.	9	Große historische Vorstellungen nach Nicolaus Pousin	7	
XXX.	2	große Blätter nach Le Magne gestochen von le Cars und Ch le Vaszeur	4	30
XXXI.	4	Gegenstände aus den gemeinen Leben von J. B. Greuze	2	30
XXXII.	14	Verschiedene Historische Gegenstände meist von französischen Künstlern	7	30
XXXIII.	7	Meist Bauernstücke nach D: Tenier von verschiedenen Künstlern gestochen	2	30
XXXIV.	14	Verschiedene Gegenstände radirt von Stephann de la Bella	1	50
XXXV.	21	Verschiedene meistens religiösen Gegenstände darunter mehrere Originalradierungen von C. Muratti, Cartiglione und Spagnoletto	5	15
XXXVI.	5	Studien von Algarotti und andern	1	20
XXXVII.	21	Verschiedene meistens religiösen Gegenstände, darunter mehrere Originalblätter	5	
XXXVIII.	30	Verschiedene Köpfe als Studien und andere Gegenstände von B Bossi radirt	3	
XXXIX.	4	Gegenstände aus dem gemeinen Leben nach Lauterbourg und Pillement	3	
XL.	16	Verschiedene prophanen Gegenstände theils nach A Kaufmann und andern	2	15
XLI.	2	Gegenstände aus dem gemeinen Leben nach le Prince gestochen von Launay	2	
XLII.	3	Große historische Blätter nach J. Jouvenet gestochen von guten französischen Künstlern	3	15
XLIII.	44	Verschiedene Blätter von Aldegraver	12	
XLIV.	6	Religiöse Gegenstände große Blätter von und nach Cl Melan	2	
XLV.	4	Geistliche Vorstellungen 2 große Blätter von Nic le Brun, C Mander und andern	2	15

XLVI.	18	<i>Gemengte Gegenstände von ältern und neuern Künstlern darunter von W. Hollar und C. Schut</i>	1	20
XLVII.	4	<i>Die Evangelisten von Rouselet gestochen</i>	1	
XLVIII.	2	<i>Die heilige Barbara von Is von Mescheln und ein großes Blatt von Mart Zagel</i>	2	30
XLIX.	11	<i>Historische gestochen von Joh. Balzer nach Jahn</i>		24
L.	2	<i>Portraits in großer Statue nach Reinold – gestochen im geschabenen Manier von Jahn Jacobi</i>	1	
LI.	33	<i>Verschiedene Billets nach verschiedenen guten Künstlern gezeichnet und gestochen</i>	1	15
LII.	21	<i>Köpfe und Brustbilder von und nach verschiedenen Künstlern meistens octav Größe</i>		50
LIII.	4	<i>Verschiedener Größe von Luk van Leyden nebst seinen Portrait</i>	3	30
LIV.	8	<i>Verschiedene Gegenstände gestochen von Virg Solis</i>	1	15
LV.	8	<i>Friesen radirt von P Brebiette</i>	1	12
LVI.	9	<i>Verschiedene Gegenstände, dabey 4 Blätter von C. Schut</i>	1	16
LVII.	20	<i>Köpfe und ein größeres Blatt von Woher Glume und andern</i>		45
LVIII.	26	<i>Verschiedene Gegenstände von gemengten Künstlern älterer und neuerer Zeit</i>	1	40
LIX.	4	<i>Historische Gegenstände, darunter der Tod des General Wolf nach B. West gestochen von C. Sutzenberg</i>	21	30
LX.	9	<i>Verschiedener Größe von und nach Albrecht Dürer</i>	4	
XI.	19	<i>Radirte Blätter von Fragonard nach verschiedenen Meistern</i>		50
LXII.	7	<i>Verschiedene Gegenstände von P. Testa radirt, Rembrand, Brebiette und andern</i>	1	36
<u>Cartane D.</u>				
I.	5	<i>Radirte Blätter von Sal. Gessner in ungleichen Größen</i>	1	
II.	5	<i>Steindrücke von D Quaglio, N: Kofler und Papin</i>	2	
III.	33	<i>Verschiedene Gegenstände von ungleichen Format und verschiedenen Meistern</i>	3	20
IV.	24	<i>Historische Gegenstände nach H. v. Achen, gestochen von verschiedenen guten Künstlern, ungleichen Formats</i>	4	30
V.	7	<i>Ähnliche den ersten große Blätter</i>	4	12
VI.	20	<i>Verschiedene Gegenstände radirt von C. W. E. Dietrich</i>	3	15
VII.	11	<i>Verschiedene meistens große Blätter gestochen von vorzüglichen Künstlern nach C. W. E. Dietrich</i>	6	20
VIII.	7	<i>Landschaften nach Dietrich gestochen von A. Zingg</i>	4	
IX.	8	<i>Radirte Landschaften von Maria Anna Fischer</i>	1	
X.	13	<i>Nach Handzeichnungen von verschiedenen Künstlern nach H. Fügner</i>	2	15
XI.	19	<i>Radirte Blätter von Sam Rothschild</i>	2	
XII.	18	<i>Radirte und gestochene Blätter von J. Fischer</i>	4	
XIII.	18	<i>Verschiedene Landschaften von gemengten guten Künstlern</i>	3	36
XIV.	12	<i>Ruinen in Landschaften nach J. Asselin gestochen von Perelle</i>	1	15
XV.	16	<i>Verschiedene Landschaften radirt von Ant. Waterloo mittleren und kleinen Formats</i>	4	50
XVI.	8	<i>Radirte große Landschaften von A. Waterloo, darunter 4 Stück nach der Höhe</i>	5	30

XVII.	6	<i>Radirte Landschaften von Ant. Waterloo nach der Breite, große Blätter</i>	3	40
XVIII.	13	<i>Verschiedene Ansichten von Städten und Häfen von verschiedenen Künstlern und Größen</i>	4	15
XIX.	12	<i>Landschaften in hervischen Stil von A. Genoels. Blätter nach der Höhe</i>	5	30
XX.	26	<i>Verschiedene Landschaften von Kobel und Weirotter</i>	4	40
XXI.	4	<i>Große Landschaften gestochen von Wilh. Kolbe</i>	2	30
XXII.	26	<i>Die Geschichte des Ulises radirt von v. Tulden nach Polidoro</i>	2	15
XXIII.	61	<i>Gemengte Blätter von verschiedener Größe meistens historisch</i>	2	36
XXIV.	32	<i>Bücher Kupfer und Vignetten radirt von Dunker</i>		36
XXV.	35	<i>Bücher Kupfer von Daniel Chodowiecki und einige nach demselben</i>	4	
XXVI.	10	<i>Masken von Gillot radirt</i>		20
XXVII.	53	<i>Vignetten radirt von J H Meil</i>	1	40
XXVIII.	22	<i>Bücher Kupfer und Vignetten von D Chodowiecky</i>	2	30
XXIX.	30	<i>Verschiedene Bücher Kupfer nach D Chodowiecky und andern</i>	1	6
XXX.	4	<i>Drey große und ein Blatt nach N. Berghem</i>	1	10
XXXI.	40	<i>Verschiedene Thiere von verschiedenen Künstlern</i>	2	
XXXII.	23	<i>Thierstücke von verschiedenen vorzüglichen Meistern</i>	3	30
XXXIII.	15	<i>Hornvieh in verschiedenen Stellungen nach Paul Potter gesetzt von M de Bye</i>		40
XXXIV.	9	<i>Feldstücke nach Rugendas und einige Thierstücke</i>	1	15
XXXV.	16	<i>Verschiedene Thiere und einige Landschaften von guten Meistern</i>	1	30
XXXVI.	8	<i>Große Landschaften von Vernet, Ricci, Panni und Zing, gestochen von verschiedenen Künstlern</i>	3	40
XXXVII.	8	<i>Ähnliche Gegenstände von A Mayeringh, Genoels und andern</i>	2	15
XXXVIII	19	<i>Das Leiden Christi nach Joh. Stradan quer folio</i>	1	10
XXXIX.	8	<i>Verschiedene Schlachten nach Joh: Stradan quer Folio</i>		30
XL.	23	<i>Jagdstücke verschiedener Thiere nach Joh. Stradan quer Folio</i>	1	30
XLI.	33	<i>d° d° nach selben Meister</i>	2	
XLII.	9	<i>Verschiedene Gewerbe nach Joh: Stradan</i>		24
XLIII.	37	<i>Gemengte Gegenstände von verschiedenen Meistern und Größen</i>	2	15
XLIX.	55	<i>Verschiedene Gegenstände meist von Merian</i>	3	15
L.	7	<i>Verschiedener Größe und Meister in geschabener und Punktirter Manier</i>	1	20
LI.	43	<i>Karikaturblatt worunter 2 große Originalblätter von W. Hogart</i>	2	
LII.	11	<i>Große Landschaften die meisten nach Zuccarelli</i>	4	
LIII.	12	<i>Ansichten von Holland von van Vinne</i>	1	15
LIV.	12	<i>Verschiedene große Landschaften, mehrere von Goenels</i>	3	
LV.	9	<i>Große Landschaften von verschiedenen guten Meistern</i>	3	
LVI.	6	<i>Kleine Landschaften von Van der Vinne</i>		36
LVII.	6	<i>Radirte Landschaften von Molitor</i>	1	
LVIII.	4	<i>Ansichten der sächsischen Schweitz von Jentsch u Schumann</i>	2	
LIX.	6	<i>Ansichten in Italien gestochen von Wilhelm Friedrich Gmelin</i>	3	

LX.	18	<i>Schmale Landschaften von Joh: van der Velde radirt</i>	2	30
LXI.	2	<i>Geschichte des Königs Karl und der Olivier Kromwel gestochen von Launay nach Benj. West</i>	1	30
LXII.	21	<i>Pferde in verschiedene Stellungen nach Stradan</i>	1	10
LXIII.	39	<i>Verschiedene Bücher und Almanachs Kupfer von D. Chodowiecky</i>	2	
LXIV.	158	<i>Verschiedene Kalender und Bücher Kupfer von verschiedenen Meistern</i>	5	15
LXV.	24	<i>Blätter aus dem Werke Torquato Tasso von Merian</i>		24
LXVI.	29	<i>Verschiedene Thiere von J E. Riedinger meist in Quart</i>	3	
LXVII.	53	<i>Verschiedene kleine radirte Blätter von J. Bergler</i>	2	

Cartane E.

I.	7	<i>Portraits gestochen von Alb. Dürrer und 2 Köpfe nach demselben gestochen von Eg Sadeler</i>	5	30
II.	20	<i>Verschiedene größere und kleine Blätter von und nach A. Dürrer gestochen</i>	9	15
III.	6	<i>Verschiedene Holzstiche von Alb. Dürrer</i>	2	40
IV.	13	<i>Desgleichen Große</i>	8	15
V.	11	<i>Die Leidensgeschichte von Dürrer große Holzstiche</i>	6	30
VI.	14	<i>Aus dem Leben Marie, Holzstiche von Albrecht Dürrer</i>	8	
VII.	25	<i>Die kleine Leidensgeschichte Christi Holzstiche von Dürrer</i>	2	36
VIII.	2	<i>Große historische Holzstiche von Dürrer</i>		30
IX.	3	<i>Verschiedene Stücke von Anton Eisenhard</i>		25
X.	8	<i>Von Hans Burgmayer und dem Unbekannten mit AC</i>	1	30
XI.	12	<i>Die Apostel, Holzstiche von Lucas Kranach</i>	3	30
XII.	10	<i>Die Marter der Apostel von Lucas Kranach</i>	3	30
XIII.	12	<i>Verschiedene Holzstiche großen und kleinen Formats v. L. Cranach</i>	5	15
XIV.	3	<i>Verschiedene Gegenstände 2 Kupfer und ein Steindruck nach L. Cranach</i>	1	15
XV.	13	<i>Landschaften radirt von J F Bleich und zwey nach ihm</i>	1	10
XVI.	7	<i>Landschaften radirt von Peter und Wilhelm Bommel</i>		30
XVII.	23	<i>Verschiedene Stücke von Joh. Ernst und Sebastian Mañsfeld</i>	1	18
XVIII.	33	<i>Verschiedene Gegenstände von Renz und Montalegre gestochen</i>	3	12
XIX.	33	<i>Verschiedene Gegenstände von gemengten und ungleichen Formaten</i>	1	
XX.	27	<i>Verschiedene kleine Landschaften von guten Meistern</i>	1	15
XXI.	27	<i>Verschiedene Landschaften v. M. Merian</i>		40
XXII.	3	<i>Verschiedene Blätter nach Adam Elseheimer</i>	1	12
XXIII.	46	<i>Verschiedene radirte von J. Bergler mittlerer Größe</i>	1	50
XXIV.	59	<i>Verschiedene große radirte Blätter von Bergler</i>	4	
XXV.	22	<i>Verschiedene Thiere und Jagden von verschiedener Größe von Riedinger</i>	3	15
XXVI.	36	<i>Mittlern und großen Formats v. Riedinger</i>	4	
XXVII.	11	<i>Buchkupfer von Bern Rode</i>		20
XXVIII.	24	<i>Verschiedene Blätter von Jakob Duck und eines v. Hans Bocksberger</i>	3	
XXIX.	6	<i>Verschiedene Blätter von Bart. Böhm</i>	1	36
XXX.	4	<i>Drey Blätter von Alb. Altorfer und Christus vor Pilatus von Alb. Glockenthon</i>	3	
XXXI.	55	<i>Kleiner und mittlerer Größe Blätter von Hans Sebold Bohm</i>	6	

XXXII.	37	<i>Kleine und größere Blätter von Hans Sebold Bohm</i>	6	
XXXIII.	46	<i>Größere Blätter von Hans Sebold Bohm</i>	7	30
XXXIV.	28	<i>Große und kleine Blätter von H. Sebold Bohm</i>	10	
XXXV.	16	<i>Die kleine Pasion von und nach Alb Dürrer Kupferstiche</i>	1	10
XXXVI.	31	<i>Verschiedene kleine und große Blätter, gemengten Inhalts u Meistern</i>	2	40
XXXVII.	61	<i>Landschaften radirt von J. M Schuster und andern</i>	1	20
XXXVIII.	14	<i>Landschaften verschiedener Größe von und nach F C. Weirotter</i>	3	50
XXXIX.	2	<i>Große Landschaften W. Gmelin</i>	3	40
XL.	5	<i>Große Blätter Feldstücke nach Casanova, Huchtenburg, Parocel, Wouvermann gestochen v. vorzl. Künstlern</i>	6	
XLJ.	9	<i>Feldstücke von P. Rugendas und 4 nach Parocell</i>	2	
XLII.	14	<i>Berittene Soldaten von P. Rugendas</i>	2	
XLIII.	29	<i>Feldstücke von französischen Meistern radirt</i>		30
XLIV.	5	<i>Schlachten nach Parocell und andern, eine Wolfsjagd nach Rubens in Holzstich</i>	3	
XLV.	31	<i>Ansichten von Burgund nach A F van der Meulen gestochen von mehreren Künstlern, sehr große Blätter</i>	10	
XLVI.	8	<i>Die geistliche Werke der Barmherzigkeit nach Gabriel Spilberg</i>		20
XLVII.	7	<i>Historische Gegenstände nach F. Lustris</i>	3	
XLVIII.	15	<i>Die Apostel und andern historische Blätter nach L Suter mann</i>	3	
XLIX.	17	<i>Radirte Blätter von Paul Troger eines nach ihm gestochen</i>	2	
L.	10	<i>Verschiedene Blätter von u nach F. X Palko</i>	1	20
LI.	7	<i>Verschiedene Blätter nach J M Mettenloiter</i>	2	6
LII.	33	<i>Verschiedene Gegenstände radirt von den Gebrüder Hopfer</i>	4	15
LIII.	12	<i>Verschiedene Gegenstände die meisten radirt von W. Hollar, nach verschiedenen Künstlern</i>	2	30
LIIII.	12	<i>Schmale Ansichten von Stromen von demselben</i>		20
LV.	21	<i>Schmälere u größere d° d°</i>	1	30
<u>Portefeville A.</u>				
I.	25	<i>Vasen nach Petitot gestochen von B. Bossi</i>	2	10
II.	5	<i>Karikatur Köpfe von L Boilly</i>		50
III.	16	<i>Theils religiöse theils prcphane Gegenstände von verschiedenen Meistern</i>	2	40
IV.	6	<i>Verschiedene historische Gegenstände radirt von Jonas Umbach</i>		24
V.	3	<i>Scenen aus dem gemeinen Leben von Vischer nach Ostade und Adr. Brauer</i>	1	10
VI.	8	<i>Häufliche Scenen Adr. Ostade eines von ihm selbst radirt</i>	3	15
VII.	4	<i>Nach Handzeichnungen des Alb Dürrer Steindrücke in einem Kupferdruck</i>		40
VIII.	8	<i>Persische Reiter von Stephan de la Bella</i>	2	
IX.	20	<i>Drey Lagen von Hornvieh und ländlichen Beschäftigungen von Londonio</i>	4	30
X.	2	<i>Der abgenommene Heiland und der heil. Sebastian von Hans Baldung Grün Holzstiche</i>	1	40
XI.	6	<i>Ländliche Scenen radirt von Londonio</i>	2	25
XII.	14	<i>Historische Darstellungen von H. Aldegraf</i>	4	
XIII.	3	<i>Zwey Holzstiche in Chiaro oscuro von Bassano und</i>		

	<i>P Veronese gestochen von Jacson und 1 Kupferdruck quer Folio</i>	2	10
XIV.	6 <i>Trachten gemeinen Volkes in Italien von Willamena</i>	1	15
XV.	7 <i>Büsten und Antiken Statuen Blätter verschiedener Größe von verschiedenen Künstlern</i>		44
XVI.	19 <i>Vignetten und verschiedene menschliche Köpfe von verschiedenen Meistern</i>		18
XVII.	5 <i>Historische Vorstellungen Holzstiche in chiaro obscuro – darunter Diogenes von Hugo da Carpi und die drey Weisen nach Parmesan</i>	5	
XVIII.	26 <i>Verschiedene Stücke von verschiedenen Gegenständen und Künstlern, von neuerer und älterer Zeit</i>	2	10
XIX.	2 <i>Das Wohnhauß und Monument Alb. Dürrer zu Nürnberg groß octav</i>		30
XX.	8 <i>Verschiedene historische Gegenstände gestochen von Georg Penz</i>	3	15
XXI.	6 <i>Verschiedene Historische Gegenstände ungleichen Formats von verschiedenen Künstlern nach Fridrich Zuccaro</i>	3	30
XXII.	2 <i>Zwey große Blätter nach Andreas Sacchi davon ein Blatt von Strange gestochen</i>	1	20
XXIII.	8 <i>Historische Gegenstände ein ersterer nach Thadeo Zuccaro</i>	4	
XXIV.	4 <i>Nach Prete Goenese gestochen von verschiedenen Künstlern</i>	1	16
XXV.	5 <i>Gegenstände aus dem gemeinen Leben und eine heilige Darstellung – großes Blatt nach Piet Longhi</i>	2	
XXVI.	3 <i>Große historische Blätter, davon eines radirt von Lanfranco und eines nach Dom Fiorentino</i>	2	15
XXVII.	4 <i>Große Blätter nach Lanfranco</i>	3	
XXVIII.	6 <i>Verschiedene historische Gegenstände nach Jacob Quarana gestochen von verschiedenen Künstlern</i>	2	30
XXIX.	3 <i>Große Blätter nach Joh: und Franz Casanova</i>	2	30
XL.	7 <i>Die heilige Sakramente nach Jos: Crespi gestochen von Ant. Riedl</i>	3	
L.	4 <i>Nach Andrea Sante gestochen von verschiedenen älteren und neuern Stecher</i>	2	10
LI.	3 <i>Nach Jos. Krespi gestochen von L. Zucchy und andern</i>	1	6
LII.	11 <i>Säle, Gebäude und andern architektonische Darstellungen, große Blätter von verschiedener Größe (meists</i>	4	30
LIII.	16 <i>Meistens theatralische Dekorativen von Alf Parisius und Peuckert</i>	1	30
LIV.	12 <i>Prospekte von und um Hirnberg in quer folio von Delsenbach</i>		20
LV.	4 <i>Architektonische Vorstellungen nach Franz Costa gestochen von Joseph Wagner</i>	2	10
LVI.	4 <i>Ansichten von Gebäuden und das innere Gerüste in der Kirche zu Nürnberg seltenes Blatt</i>	2	10
LVII.	7 <i>Theatralische Scenen und Maschinen nach C. Passetti</i>		40
LVIII.	10 <i>Das Innere von Sälen und Kirchen nebst ähnlichen Gegenständen von verschiedenen Künstlern gestochen</i>	2	15
LVIX.	24 <i>Die Geschichte des Don Quixotte gestochen von Berger nach D. Chodowiecki</i>	1	20
XLX.	85 <i>Verschiedene Taschenbücher Kupfer von D. Chodowiecki</i>	4	30
LXI.	19 <i>Bücher Kupfer nach, darunter 7 von D. Chodowiecki selbst</i>	2	40

LXII.	3	<i>Drey Knaben Blätter früher Arbeiten von D. Chodowiecki 1758</i>	1	50
LXIII.	24	<i>Blätter verschiedener Größe von A. W. Kuffner</i>	1	15
LXIV.	29	<i>Verschiedener Größe aus Bücher, gestochen von A. C. Kohl</i>	1	
LXV.	45	<i>Blätter verschiedener Größe alle von D. Chodowiecky gestochen</i>	3	
LXVI.	3	<i>Große Blätter von D. Chodowiecki darunter seine Familie</i>	3	30
LXVII.	2	<i>Die Familie Callas und Wilhelm Tell, großes Blatt, von D. Chodowiecki</i>	4	
LXVIII.	2	<i>Nach M Zerquotzi und der Todt des General Kleist, große Blätter, 2</i>	2	
LXIX.	11	<i>Verschiedene Schlachten radirt von W Bauber großes Blatt</i>	1	15
LXX.	24	<i>Carrussen Blätter verschiedener Größe N. von Hoy</i>	1	15
LXXI.	3	<i>Landschaften ungleicher Größe von A. Kobel</i>		45
LXXII.	20	<i>Verschiedene kleine Landschaften von gemengten Meistern</i>	1	15
LXXIII.	8	<i>d ° d ° größere</i>	1	20
LXXIX.	12	<i>Zwölf Landschaften und Ansichten von älteren und neuern Künstlern theils selbst radirt</i>	1	30
LXXX.	4	<i>Ansichten in böhmischen Ortschaften von Schembera</i>		15
LXXXI.	15	<i>Verschiedene Landschaften und Ansichten, darunter 4 größere Blätter von Ald v Everdingen</i>	4	30
XXCII.	7	<i>Verschiedene Landschaften und Ansichten von neuern Künstlern</i>	1	24
XXCIII.	8	<i>Ansichten und Landschaften von verschiedenen guten Meistern</i>	2	
XXCIV.	9	<i>Verschiedene Landschaften, darunter einige seltene Blätter</i>	2	
XCV.	6	<i>Radirte Landschaften von J C. Dietzsch</i>		20
XCVI.	6	<i>Dieselben noch einmal</i>		20
XCVII.	21	<i>Landschaften nach Pet Breughel gestochen von C Vischer</i>	1	
XCVIII.	59	<i>Radirte Blätter von C L. v Hagedorn</i>	4	30
XCIX.	11	<i>Chinesische Prospekte gestochen von Schumann</i>		50
XCX.	2	<i>Landschaften nach Casp. Pousin gestochen von J. Cunego</i>	1	
XCXI.	2	<i>Landschaften nach der Höhe von A. Meiernig</i>		30
XCXII.	7	<i>Landschaften kleines formats von Fel Meyer</i>		30
XCXIII.	10	<i>Radirte Landschaften von J C. Dietzsch</i>	1	30
XCXIV.	4	<i>Radirte Landschaften von J C. Dietzsch</i>		24
XCV.	5	<i>Radirte Landschaften von J. C. H Suaneveld</i>	3	
XCVI.	6	<i>Ansichten von Ruinen in Italien von Reinhard</i>	1	30
XCVII.	12	<i>Malerische Ansichten von Gegenden von Weirotter</i>	1	36
XCVIII.	13	<i>Landschaften verschiedener Größe von Stephan de la Bella</i>	1	12
XCIX.	4	<i>Die Elemente nach Pet. Potter gestochen von Peter Wolpe</i>	2	30
C.	6	<i>Landschaften nach C. W. E Dietrich gestochen von de D. Chodowiecki und Klengel</i>	2	
CI.	6	<i>Runde Landschaften von Perelle</i>	1	10
CII.	9	<i>Verschiedene Landschaften darunter von sehr guten Meistern, größeren Formats</i>	2	20
CIII.	8	<i>Landschaften radirt von Adr. van der Kabel</i>	1	30
CIV.	5	<i>Landschaften von ältern und neuern Künstlern großen Formats</i>	1	20
CV.	11	<i>Die Jahreszeiten von Joh. van den Velde und andere Landschaften von verschiedenen Künstlern</i>	2	

CVI.	12	<i>Verschiedene Landschaften von vorzüglichen Künstlern, größten Formats</i>	5	
CVII.	12	<i>Mahlerische Ansichten radirt von Weirotter</i>	3	
CVIII.	8	<i>Landschaften von Genöls</i>	1	15
CIX.	6	<i>Mahlerische Ansichten von Ruinen von Herm Suaneveld</i>	5	
CX.	6	<i>Verschiedene große Landschaften von sehr guten Meistern</i>	6	30
CXI.	1	<i>Viehherde nach Berghem gestochen in aqua tinta, von Schut – groß Blatt</i>	2	
CXII.	6	<i>Verschiedene Mahlerische Ansichten von Tiele sehr große Blätter</i>	3	
CXIII.	18	<i>Landschaften von Joh. Rigau</i>	1	20
CXIV.	3	<i>Landschaften nach A. Zingg von guten Künstlern</i>	1	30
XXV.	5	<i>Ansichten bey Bendorf von Joh. Junker</i>		35
XXVI.	4	<i>Landschaften bey Nirband in quer Folio</i>	1	

Portefeville B.

I.	13	<i>Verschiedene Blätter von vorzüglichen altdeutschen Meistern als Lautensack, Hirschvogel, Zazinger, L. Krug, L. Leiden und andern</i>	4	18
II.	15	<i>Historische Gegenstände nach Rothenhammer</i>	4	36
III.	9	<i>Gemengte Gegenstände von verschiedenen Meistern</i>		28
IV.	31	<i>Verschiedene Hornviehstücke nach H. Roos gestochen von verschiedenen Künstlern</i>	6	
V.	24	<i>Sehr große Blätter die Reitschule und Feldstücke geschabener Manier von J H Rugendas</i>	6	
VI.	20	<i>Verschiedene gemengte Blätter von guten Meistern</i>	3	15
VII.	21	<i>Radirte Blätter von Konrad Maier</i>	1	50
VIII.	20	<i>Kleine und größere Blätter von Georg Penz</i>	6	30
IX.	8	<i>Darunter von und nach Hans Holbein und andern ältern Meistern</i>	1	
X.	26	<i>Verschiedene historische Blätter von verschiedenen guten Meistern</i>	1	20
XI.	19	<i>Landschaften von A P W Harms, Felix Mayer, darunter drey Thierstücke von Jos: Roos</i>	1	30
XII.	14	<i>Verschiedene historische Darstellungen von verschiedenen italienischen Meistern</i>	1	48
XIII.	26	<i>Verschiedene radirte Blätter von Anton Tempesta und einige nach ihm</i>	4	
XIV.	7	<i>Verschiedene von und nach Spagnoletto</i>	2	
XV.	13	<i>Stüce nach verschiedenen italienischen Meistern historischen Inhaltes</i>	3	10
XVI.	17	<i>Ähnliche Blätter von gleichen Meistern</i>	4	30
XVII.	7	<i>Verschiedene Blätter von Marie de Ravenne und Silvester Ravenne</i>	3	50
XVIII.	20	<i>Verschiedene nach P Bologna, Jos Porta und andern guten italienischen Meistern</i>	4	20
XIX.	8	<i>Verschiedene Blätter nach Parmesiano gestochen von verschiedenen Künstlern</i>	3	50
XX.	24	<i>Verschiedene Skizzen in radirten Blätter nach Parmesan</i>	1	12
XXI.	14	<i>Verschiedene Blätter nach Anton Pedutzi, Palma und andern guten italienischen Meistern</i>	2	50
XXII.	4	<i>Stiche nach F. Mola von verschiedenen guten Künstlern gestochen</i>	1	50

XXIII.	8	Verschiedene Blätter nach Marinari, Pabliste, Del Mana und andern	1	15
XXIV.	22	Verschiedene Große und kleine Blätter von und nach C. Maratti gestochen von guten Künstlern	8	
XXV.	10	Verschiedene Blätter von und nach J. Palma und andern italienischen Meistern	2	10
XXVI.	2	Hälfte Sammlung charakterischer Köpfe Prag 1822 3 u 9 Heft		30
XXVII.	8	Verschiedene Landschaften theils sehr guten Sache	1	30
XXVIII.	2	Sehr groß Landschaften von W. Byrne und J. Mason nach Cl. Loren	4	
XXIX.	7	Verschiedene große Landschaften, worunter 2 von Kolbe, Boisieu und and andern	10	
XXX.	3	Kinderspiele, große Blätter nach Gregor Laxarini, gestochen von Wagner	3	30
XXXI.	10	Allegorien durch Kinder dargestellt	1	
XXXII.	6	Nach Karl Loth und andern	1	45
XXXIII.	12	Verschiedene Blätter Franz Maggioto und Internati	3	30
XXXIV.	12	Karikaturen von P C. Ghezzi		30
XXV.	3	Nach C. Dolce Christus und 2 Madonnen	1	50
XXVI.	14	Verschiedene historische Gegenstände von verschiedenen guten italienischen Meistern	2	50
XXVII.	19	Ähnliche Darstellungen von italienischen Meistern	3	
XXVIII.	7	Radirte Blätter von K. Carlone		50
XXIX.	16	Von und nach Cartiglione ungleicher Größe	5	30
XXX.	4	Die Jahreszeiten nach Rosalba Cariera	1	15
XXXI.	8	Blätter nach Bassano	1	30
XXXII.	12	Verschiedene Blätter nach guten verschiedenen italienischen Meistern	2	
XXXIII.	17	Radirte Blätter der Raphaelschen Bogen von Horato Bongiani	1	
XXXIV.	11	Verschiedene Blätter von und nach vorzüglichen Italienern	3	
XXXV.	6	Radirte Blätter von Carpioni und ein größeres nach ihm gestochen	3	30
XXXVI.	9	Verschiedene Blätter von und nach verschiedenen italienischen sehr guten Künstlern	3	
XXXVII.	5	Historische Inhaltes nach verschiedenen italienischen Meistern	4	
XXXVIII	5	Von und nach Bapt. und Jac. Franco, dabey ein Stich von Mazzuoli	2	10
XXXIX.	9	Verschiedene Blätter von und nach guten italienischen Meistern verschiedener Größe	4	15
XL.	7	Von verschiedenen guten Künstlern gestochene Blätter nach Dom Zampieri	3	40
XLI.	3	Der heilige Hironymus nach Fensone eine große Jagd von Tempesta und Großes von Mantuanus	5	40
XLII.	1	Eine Kriegstrophe gestochen von And Mantegna	1	
XLIII.	11	Nach Maggioto und andern Künstlern verschiedener Größe	2	15
XLIV.	3	Nach Kapriani darunter ein Stich von Basto Cozzi	1	40
XLV.	16	Radirte gemengte Gegenstände von Stephan de la Bella	2	6
XLVI.	3	Von Julio Bonasone und eines nach J. Bellino	2	
XLVII.	5	Gestochene Blätter nach verschiedenen von Meistern von Albert Cherubino	1	10
XLVIII.	2	Blätter nach Alex und Angeli Allori	1	30

<i>XLIX.</i>	2 <i>d° nach Joseph und Philipp Angioli</i>	1	15
<i>L.</i>	5 <i>Blätter nach Georgine di Castel Franco</i>		20
<i>LI.</i>	5 <i>Nach Franz Barbieri, darunter der verlohrenen Sohn von S F Ravenet gestochen</i>	2	30
<i>LII.</i>	17 <i>Das Leben der heiligen Maria gezeichnet von Luigi Agricola Rom 1795</i>		20
<i>LIII.</i>	4 <i>Nach Franz Barbieri</i>	2	
<i>LIV.</i>	6 <i>Verschiedene nach Frid: Basoreco</i>	2	36
<u>Portefeville C.</u>			
<i>I.</i>	20 <i>Verschiedene Thiere von gemengten Meistern und Formaten</i>	1	18
<i>II.</i>	12 <i>Radirt von Heinrich Roos Blätter nach der Höhe</i>	3	
<i>III.</i>	2 <i>Thiere in Landschaften, collorirte Drücke nach Philipp Roos</i>		30
<i>IV.</i>	22 <i>Verschiedene Pferde nach Rugendas und andern Thieren von guten Künstlern</i>	4	36
<i>V.</i>	15 <i>Verschiedene Thiere von sehr guten Künstlern</i>	2	12
<i>VI.</i>	16 <i>Hornvieh nach Paul Potter gest v Bye</i>	1	
<i>VII.</i>	6 <i>Lämmer in verschiedenen Stellungen von N Berghem</i>		40
<i>VIII.</i>	28 <i>Verschiedene Thierstücke von u nach Berghem, darunter die meisten von ihm sind</i>	5	40
<i>IX.</i>	13 <i>Verschiedene Blätter nach N. Berghem</i>	1	20
<i>X.</i>	20 <i>Hunde und Pferde radirt von J. E. Riedinger</i>	2	
<i>XI.</i>	16 <i>Verschiedene Fleischfressende Thiere von J. E. Riedinger</i>	2	
<i>XII.</i>	15 <i>Reitschul-Pferde von Riedinger</i>	1	
<i>XIII.</i>	8 <i>Jagdbaaere Thiere von Riedinger</i>	1	30
<i>XIV.</i>	6 <i>Verschiedene Thiere Blätter – ungleichen Formats von Riedinger</i>		55
<i>XV.</i>	6 <i>Verschiedene Wild, große Blätter von Riedinger</i>		
<i>XVI.</i>	16 <i>Bären in ihren verschiedenen Stellungen, geatzt von M de Bye</i>	1	
<i>XVII.</i>	9 <i>Verschiedene Thierstücke von verschiedenen guten Künstlern</i>	3	
<i>XVIII.</i>	9 <i>Größere Thierstücke nach Berghem meistens gestochen von Vischer</i>	3	30
<i>XIX.</i>	7 <i>Verschiedene Thierstücke große Blätter nach Berghem, Ruthard und andern</i>	4	30
<i>XX.</i>	12 <i>Verschiedene Papillons und Insekten radirt von Wenzel Hollar</i>	1	12
<i>XXI.</i>	16 <i>Blätter aus Sandrarts deutscher Akademie</i>	1	
<i>XXII.</i>	12 <i>Die Monathe nach Joachim Sandrart</i>	2	
<i>XXIII.</i>	14 <i>Bayerische Heilige nach Pet Canditus</i>		20
<i>XXIV.</i>	12 <i>Verschiedene Blätter ungleicher Gegenstände</i>	1	30
<i>XXV.</i>	17 <i>Ähnliche Gegenstände von verschiedenen Meistern</i>	2	36
<i>XXVI.</i>	60 <i>Verschiedener Größe und kleine radirte Blätter von M. Merian</i>	2	50
<i>XXVII.</i>	14 <i>Von und nach Heinrich Golzius verschiedenen Formats</i>	1	
<i>XXVIII.</i>	27 <i>Verschiedene Blätter von M. H. Renz gestochen</i>	1	20
<i>XXIX.</i>	29 <i>Verschiedene kleine Blätter von Jos: Bergler radirt</i>	1	
<i>XXX.</i>	27 <i>Verschiedene d° von und nach Bergler und andern</i>	1	
<i>XXXI.</i>	17 <i>Große radirte Blätter von Jos. Bergler</i>	2	
<i>XXXII.</i>	14 <i>Geschichtliche und Standbilder nach Stradan</i>	1	25
<i>XXXIII.</i>	6 <i>Große Architektonische Dekorationen nach Bibienna</i>	1	10

XXXIV.	4	<i>Gebäude und Kirchen von J. B. Falda</i>		20
XXXV.	26	<i>Gemengte Gegenstände nach und von verschiedenen Meistern</i>	2	20
XXXVI.	6	<i>Russische Trachten geetzt von le Prince</i>		30
XXXVII.	18	<i>Soldaten und andern Figuren von J. E. Riedinger</i>	1	
XXVIII.	100	<i>Emblemata Sacra von Peter van der Borcht</i>	2	
XXXIX.	8	<i>Ansichten französischer Schlösser und Garten von Israel Silvester große Blätter</i>	2	30
XL.	17	<i>Verschiedene Blätter nach Watteau darunter sehr große</i>	7	15
XLI.	9	<i>Verschiedene Seestücke nach J. Vernet große Blätter</i>	5	50
XLII.	10	<i>Verschiedene Blätter nach Simon Vouet dabey Große</i>	2	
XLIII.	6	<i>Ansichten französischer Schlösser und Gärten von Israel Silvester große Blätter</i>	1	50
XLIV.	4	<i>Vorstellungen aus dem Leben gemeiner Menschen nach Le Nain gestochen von J. Daulle große Blätter</i>	3	
XLV.	5	<i>Verschiedene Blätter von sehr guten französischen Künstler gestochen, darunter schöne große Drücke sind</i>	4	
XLVI.	5	<i>Schön gestochene Portraits nach H. Rigaud darunter das große Blat August sich befindet</i>	7	30
XLVII.	11	<i>Verschiedene Blätter nach guten französischen Künstlern</i>	3	40
XLVIII.	12	<i>Verschiedene große Blätter nach Lancret</i>	3	5
XLIX.	1	<i>Großes Blatt Scene aus dem gemeinen Leben nach Greuze gestochen von Flipart</i>	2	
L.	7	<i>Nach verschiedenen französischen Künstlern, gestochen von guten Künstlern</i>	3	15
LI.	5	<i>Große ungleiche Blätter nach Ant. Coytel gestochen von guten Künstlern</i>	4	50
LII.	6	<i>Nach Challe, verschiedene Blätter gestochen von sehr guten Künstlern</i>	3	15
<u>Portefeville D.</u>				
I.	5	<i>Moderne Stiche nach P. P. Rubens große Blätter von guten Künstlern gestochen</i>	6	30
II.	6	<i>Verschiedene Blätter religiöse Darstellungen nach P. Rubens, gestochen von guten alten Künstlern</i>	6	25
III.	2	<i>Jagden nach Rubens gestochen v. Leeuw</i>	2	
IV.	8	<i>Verschiedene Blätter religiösen Inhalts nach Rubens gestochen von verschiedenen Künstlern</i>	1	30
V.	11	<i>Verschiedenen prophanen Inhaltes nach Rubens</i>	1	10
VI.	1	<i>Großes Blat eine schlafende Nymphe nach Rubens in geschabener Manier von Geiger</i>	1	
VII.	8	<i>Verschiedenen Inhalts nach Rubens</i>	2	10
VIII.	2	<i>Landschaften nach Rubens von Bolswert gestochen</i>	1	
IX.	10	<i>Römische Kaiser Büsten nach Rubens</i>	2	
X.	14	<i>Gesellschaftliche und andere Stücke nach D. Teniers</i>	2	50
XI.	6	<i>Landschaften nach Tenier in verschiedenen Formaten</i>	2	10
XII.	6	<i>Große Blätter verschiedener Größe und Gegenstände nach Tenier von vorzüglichen Künstlern gestochen</i>	6	30
XIII.	13	<i>Große Landschaften und ein maskirter Zug radirt von J. Callot</i>	2	40
XIV.	2	<i>Sehr große Blätter nach Ad v. d. Velde eines gestochen von Malthese das andere in aqua tinta von Herzinger</i>	3	30
XV.	13	<i>Ländliche Scenen nach und von Joh. van der Velde</i>	2	20
XVI.	7	<i>Große Landschaften nach Vinckenboons</i>	2	40

XVII.	4	<i>Verschiedene Gegenstände nach van der Werff gestochen von guten Künstlern</i>	2	
XVIII.	10	<i>Verschiedene große Blätter von guten Künstlern gestochen nach Wauvermann</i>	7	30
XIX.	4	<i>Feldstücke nach Wouvermann gestochen von Vischer</i>		50
XX.	4	<i>Historische Darstellungen nach Boulogne, Blätter verschiedener Größe</i>	2	15
XXI.	8	<i>Von verschiedener Größe und Inhalts darunter Thiere, nach Rubens</i>	1	30
XXII.	18	<i>Verschiedene, meistens große Blät nach Franz Boucher von guten Künstlern gestochen</i>	6	50
XXIII.	2	<i>Große Blätter nach Le Brunn gestochen von guten Künstlern, dabey die heilige Magdalena von Edeling</i>	4	
XXIV.	17	<i>Verschiedene historische Blätter nach verschiedenen Künstlern die meisten nach le Brunn</i>	3	
XXV.	15	<i>Von und nach La Fage radirt in verschiedenen Formaten</i>		
XXVI.	57	<i>Verschiedene Blätter nach Jacob Collot</i>	5	20
XXVII.	29	<i>Landschaften und Prospekte radirt von Stephan de la Bella</i>	3	20
XVIII.	11	<i>Nach Rembrand Handzeichnungen gestochen von Schmid</i>	1	50
XIX.	7	<i>Verschiedene Blätter nach Rembrand</i>	1	
XX.	19	<i>Verschiedene Blätter von und nach Rembrand und andern</i>	6	40
XXI.	14	<i>Verschiedene nach Rembrand und von andern Künstlern</i>	1	20
XXII.	7	<i>Große meistens historische Blätter von und nach Rembrand von guten Künstlern gestochen</i>	10	
XXIII.	4	<i>Portraits 1. das Ganimet nach Rembrand im großes geschabtes Blatt</i>	3	30
XXIV.	8	<i>Die Elemente nach van Dalen</i>		48
XXV.	9	<i>Verschiedene Heilige und die Evangelisten von Diepenbek</i>		57
XXVI.	10	<i>Die Apostel und andern heilige Bilder nach van Dyck</i>		30
XXVII.	5	<i>Verschiedene Blätter nach van Dyck</i>		33
XXVIII.	7	<i>Große historische Blätter von sehr guten Künstlern gestochen</i>	6	
XVI.	3	<i>Große verschiedene Blätter nach Diepenbek</i>		50
XVII.	3	<i>Große Blätter nach von C. van Falen, von le Pas gestochen</i>	6	
XVIII.	3	<i>Große Landschaften nach Coninxloe und Goeimar</i>	1	14
XIX.	21	<i>Von N. Bruyn, darunter große Landschaften</i>	4	50
XX.	6	<i>Verschiedene Landschaften und See von A. v. d. Neer</i>	3	20
XXI.	5	<i>Landschaften, große Blätter nach guten Künstlern</i>	3	15
XXII.	3	<i>Ungleiche Blätter von Alb. und Nic. Bruyn</i>	1	10
XXIII.	5	<i>Ungleiche Blätter religiösen Inhalts Chr. Schwarz</i>	2	10
XXIV.	8	<i>d° d° Nach demselben</i>	1	50
XXV.	5	<i>Bauernstücke nach A Both radirt von Joh: Both</i>		50
XXVI.	14	<i>Landschaften und Bauernscenen nach A. und J. Both darunter 11 Originalblätter sind</i>	9	
XXVII.	61	<i>Kleine historische Blätter von le Clerc</i>		40
XXVIII.	11	<i>Verschiedenen Inhalts von Andreas und Jacob Schmutzer gestochen</i>	3	15
XXIX.	20	<i>Feldstücke nach G. P. Rugendas geschabener Manier braun abgedrückt</i>	1	30
XXX.	12	<i>d° dabey größere von demselben</i>	1	20
XXXI.	7	<i>Sehr große Blätter nach G. P. Rugendas, dabey 4. Blätter von Joseph Schmid gestochen in aqua tinta</i>	2	30
XXXII.	24	<i>Verschiedene Blätter von und nach Rugendas</i>	1	40

XXXIII.	12	Große und kleine Blätter nach Joh. Holzer	1	18
XXXIV.	2	Radirte Landschaften von Her Suanefeld		10
XXXV.	12	Landschaften nach Paul Brill und Roland Savary	2	12
XXXVI.	4	Landschaften nach Pet. Stephanus		18
XXXVII.	17	Kleine und große verschiedener Gegenstände nach Abr. Bloemaert	2	40
XXXVIII	5	Scenen aus der Lebensgeschichte Alexanders nach J. H. Schnell		30
XXXIX.	5	Verschiedene Gegenstände nach Franz Floris	1	
XL.	11	Verschiedene historische Gegenstände nach verschiede- nen Meistern	2	10
XLI.	8	Verschiedene kleinere und große Blätter nach Paul Decker	2	
XLII.	3	Blätter nach Schönau, wovon 2 in aqua tinta		30
XLIII.	11	Verschiedene Gegenstände nach verschiedenen Künstlern, kleine und große Blätter	2	30
XLIV.	4	Große Landschaften und Architekturen nach D. Hackert	2	40
XLV.	29	Verschiedene Gegenstände in ungleichen Formaten von den Gebrüdern Brand	7	50
XLVI.	6	Verschiedene Gegenstände in ungleichen Formaten von verschiedenen Künstlern	1	30
XLVII.	16	Verschiedene radirte Blätter von Joseph Bergler		57
XLVIII.	2	Gemengte Blätter nach verschiedenen Meistern mitunter sehr gute Blätter	1	30
XLIX.	23	Das ersten Pakets ähnliche gemengte Blätter	2	
L.	18	Verschiedene Blätter von verschiedenen Meistern		36
LI.	14	Historische radirte Blätter darunter 13 Blätter von J. M. Schmid und 4 von Bergmüller		45
LII.	10	Radirte Blätter historischen Inhaltes von J. B. Tiepolo	1	45
LIII.	9	Wilde Thiere in Quarto von Riedinger		50
LIV.	23	Verschiedene große Blätter historischen Inhaltes von gemengten Künstlern	7	20
LV.	46	Verschiedene Blätter gemengten Gegenstände von ver- schiedenen Meistern	3	10
LVI.	8	Ähnliche Blätter von verschiedenen Künstlern	2	25
LVII.	24	Verschiedene Landschaften radirt von J. F. Bleich, A Both und andern	2	15
LVIII.	25	Verschiedene gestochene Blätter von J. Balzer nach ver- schiedenen Künstlern	1	10
LIX.	15	Verschiedene gestochene Blätter von J. Berka		20
LX.	17	Verschiedene gestochene Blätter von Anton Birkhard		42
LXI.	12	Verschiedene Blätter nach J. Q. Jahn		15
LXII.	34	Gestochene Blätter nach M: Willmann von Balzer und Gregori	1	12
LXIII.	28	Verschiedene Blätter von gemengten böhmischer Meistern	1	20
LXIV.	46	Ähnliche Parthie mit Arbeiten böhmischer Künstlern	2	

Portefeville E.

I.	11	Verschiedene kleine und größere Blätter nach Johann Sebastian Bach		55
II.	15	Die Apostel nach Math. Kager gestochen von Lukas Killian	1	24
III.	5	Verschiedene Blätter nach M Kager		30
IV.	8	Verschiedene Stiche von Nilson		36
V.	8	Historische Darstellungen nach P d: Turnius		46

VI.	18	Verschiedene Blätter nach G. B. Gotz darunter die Apostel von ihm selbst radirt	1	15
VII.	4	Verschiedene Blätter gestochen von E: F: Holzmann		50
VIII.	10	Blätter aus dem Leben Christy nach Crespin de Passe		50
IX.	12	Die Sibillen nach Crispin d. Passe	2	10
X.	39	Verschiedene Blätter gestochen nach Christoph Crispin de Passe	3	40
XI.	5	Historische Darstellungen nach Crispin de Brok	1	10
XII.	6	Verschiedene Blätter nach C Joreta	2	50
XIII.	12	Verschiedene Blätter von und nach Heinrich Schönfeld	1	20
XIV.	11	Verschiedene Blätter nach Theodor Bernard	1	
XV.	16	Verschiedene Blätter nach Martin van Hemskerk	1	
XVI.	12	Verschiedene Geistliche Blätter nach M: van Hemskerk	1	12
XVII.	8	Die sieben und andern Wunderwerke der Welt nach M: van Henskerk		50
XVIII.	9	Allegorien nach Henskerk und andere historische nach Adr: von der Werrf	1	
XIX.	12	Aus dem Leben der Apostel nach M: Henskerk	1	12

Portefeville F.

I.	6	Von Georg Wolfgang Knorr und andern		30
II.	11	Verschiedene Landschaften von verschiedenen Meistern		45
III.	7	Landschaften von Schneider und andern		20
IV.	12	Landschaften von Nicolaus Parelle und andern	1	
V.	10	Landschaften von Adrian van der Kabel	1	
VI.	11	Landschaften von Robert Hubert und andern		40
VII.	4	Landschaften von Glaub, Nieulant und andern		20
VIII.	3	Von Cornelius Poelenburg baadende Nimphen		45
IX.	23	Seefarten von Zeman	1	30
X.	6	Landschaften von Johann Allmelouen		16
XI.	10	Landschaften und figuren von le Bas und Blanchet		50
XII.	5	Seestücke von Remigni von Zemann		15
XIII.	11	Landschaften von Molitor und Klengel	2	
XIV.	15	Landschaften v Hanns und Ferdinand Bol		45
XV.	6	Landschaften von Molitor und andern		54
XVI.	12	Landschaften von Relam und andere zwey figuren	1	12
XVII.	4	Landschaften von Heinrich		28
XVIII.	8	Landschaften von Christian Ludwig von Hagedorn		48
XIX.	14	Landschaften Monatsbilder		28
XX.	8	d° mit vielen Figuren v F Ferg	2	
XXI.	24	d° von Martin Molitor	2	12
XXII.	32	Geistliche Gegenstände von unbekanntnen Meistern		32
XXIII.	10	Landschaften von Klengel	2	
XXIV.	15	Geistliche Blätter verschiedenen Inhalts		15
XXV.	7	Gemischte d° verschiedenen Inhalts		21
XXVI.	11	Gemischte historische Blätter		33
XXVII.	39	Gemischte historische Blätter	2	44
XXVIII.	21	Landschaften von Kalbe und andern guten Meistern	3	9
XXIX.	10	Historische Blätter von Bergmüller		20
XXX.	12	d° d° die Meisten von Karl Scretta		18
XXXI.	19	Gemischte Blätter		30
XXXII.	47	d° d°		47
XXXIII.	16	Meistens Thiere von berühmten Meistern als von Hamilton und andern	3	12

XXXIV.	10	Historische Blätter von M. Cock		1
XXXV.	20	Verschiedene Gegenstände, wovon die meisten von französischen Meistern		1
XXXVI.	8	Historische Blätter von französischen Meistern		48
XXXVII.	31	Von verschiedenen Meistern	1	20
XXXVIII.	25	Asiatische Regenten		50
XXXIX.	35	Verschiedene kleine Blätter		35
XL.	13	Verschiedene Blätter meistens historischen Inhalts		26
XLI.	8	Meistens Statuen von Jos: Gregori		16
XLII.	6	Von Bothschild		9
XLIII.	6	Historische Blätter von Reiner		36
XLIV.	4	französische gute Blätter	1	12
XLV.	18	Lauter gemischte Blätter		36
XLVI.	4	Evangelisten von Gundelack		12
XLVII.	19	Historische, die meisten davon sind von Daniel Herz		57
XLVIII.	16	Kleine meistens heilige Bilder		8
XLIX.	8	Historische Inhaltes von verschiedenen Meistern		24
L.	7	Verschiedenen Blätter		7
LI.	20	Von M Hemskerken	2	
LII.	6	Blätter von Thomas Wyck	1	12
LIII.	15	Blätter theils nach Dieu und Belange	1	15
LIV.	9	d° von Gillat, Heince und andern		36
LV.	3	d° von Johann M. Nattier		36
LVI.	5	Blätter von Cladius Melan		15
LVII.	26	d° von verschiedenen Meistern		52
LVIII.	10	d° worunter 2 Stücke von Wagenschön		20
LIX.	3	Architekturen von Plutzer u Wolf		45
LX.	6	Von Backer und andern		12
LXI.	9	Von Wocher, Küffner und andern		36
LXII.	25	Historische Blätter von Bloemart		50
LXIII.	4	Landschaften von Guype, Backhäusen und andern guten Meistern	2	
LXIV.	9	Worunter einige von Grossmann und Unterkirchner sich befinden		27
LXV.	14	Prospekte von Vredimañ Vriesius		42
LXVI.	15	Verzierungen nach Plafonts und auch Seiten Wände		30
LXVII.	31	Meistens heilige Bilder von verschiedenen Meistern	1	2
LXVIII.	8	Gemischte Blätter Postel, Fuessly und andern		24
LXIX.	6	Die meisten von Claude Vignon		36
LXX.	7	Thierstücke von Ant Herzinger		54
LXXI.	8	Gemischte Blätter von Herzinger		24
LXXII.	11.	d° von Postl und Herzinger	1	33
LXXIII.	29	Das Leben des heiligen Thomas Aquinatis nach Otho Vanias		58
LXXIV.	34	Blätter verschiedenen Inhalts	1	8
LXXV.	7	Gemischte Blätter		21
LXXVI.	6	Theils von Bertaux und andern		54
LXXVII.	23	Meistens Siñbilder von verschiedenen Meistern		46
LXXVIII.	10	Landschaften die Monathe vorstellend, worunter 2 fehlen von Stefani		40
LXXIX.	8	Landschaften von J. D. Düringer		48

Portefeville G.

I.	13	Historische Gegenstände von W. Swannenburg, Jodocus Winghe und andern	1	18
----	----	---	---	----

II.	19	<i>Meistens heilige Gegenstände von Gerardus und Peter de Jode</i>		57
III.	5	<i>Verschiedene Gegenstände v Mieris</i>	1	15
IV.	16	<i>Verschiedene d° von Episcopus⁵⁴</i>	1	4
V.	4	<i>Symbolische Gegenstände von Fr. Floris</i>		24
VI.	12	<i>Menschliche Tugenden von d°</i>	1	12
VII.	11	<i>Thierstücke die meistens v. Potter</i>	1	6
VIII.	14	<i>Die meistens von Blocklant und Ab. Bloemart</i>	1	24
IX.	10	<i>Landschaften von Paul Brül</i>	2	
X.	22	<i>Verschiedene Gegenstände von Cremser Smid</i>	3	18
XI.	18	<i>Landschaften von Dietzsch</i>	2	42
XII.	10	<i>Verschiedene, die meisten von alten Brugl</i>	1	30
XIII.	10	<i>Landschaften von Mechau und eine von Reinhard</i>	2	30
XIV.	8	<i>Landschaften von Major</i>	1	12
XV.	12	<i>Meistens Portraits von Schmid und Schoenau</i>	2	24
XVI.	7	<i>Pferde in Gruppen von Klein</i>	1	21
XVII.	9	<i>Gemischte, worunter 5 Stücke von Ostade</i>	1	21
XVIII.	21	<i>Anfangsgründe zum Landschaftzeichnen von F. K. Wolf</i>	2	6
XIX.	27	<i>Zeichnenbuch für Landschaftszeichner von F. K. Wolf, Pucherna</i>	2	42
XX.	18	<i>Landschaftsstudien von Janscha</i>	2	
XXI.	22	<i>Gemischte Blätter</i>		11
XXII.	13	<i>Landschaften von Großmann, Kobel und Feistenberger</i>	1	18
XXIII.	18	<i>Landschaften von Aberli und Dietsch</i>		54
XXIV.	22	<i>Verzierungen und Arabesken</i>		22
XXV.	9	<i>Verschiedene Blätter, einige davon sind von Nypoort</i>		18
XXVI.	13	<i>Gemischte Blätter, dabey sind zwey Blätter von Dies und andern</i>	1	
XXVII.	5	<i>Thiere von Joh. Schreiber</i>		15
XXVIII.	17	<i>Gemischte Blätter, wovon 4 Stücke von Leonhard Bramer sind</i>		51
XXIX.	32	<i>Allmanach Kupferstiche von Schubert</i>		32
XXX.	6	<i>Landschaften und Thiere von du Jardin</i>	1	12
XXXI.	5	<i>Wovon 3 Stück von Louis Tocque</i>		30
XXXII.	7	<i>Von Careme, Joh Breughel und Monet</i>	1	24
XXXIII.	9	<i>Gemischte Blätter</i>		9
XXXIV.	19	<i>Gemischte Blätter, worunter einige von Hainzelmann, Peret und Podeneur sich befinden und andern</i>		38
XXXV.	15	<i>Wovon einige von Hoechnagel, Aubry und Mirau sich befinden</i>	1	30
XXXVI.	8	<i>Wovon die meisten von Franz Floris</i>		16
XXXVII.	8	<i>Sinnbilder von Kraus</i>		48
XXXVIII.	25	<i>Blätter von Jonche, van Vliet und Gauermann</i>	1	15
XXXIX.	20	<i>Verschiedene Gegenstände</i>		20
XL.	25	<i>Verschiedene Gegenstände, mitunter sind 2 Landschaften von Goenels, Vivares und andern sich befinden</i>	1	15
XLI.	5	<i>Von Eustach Seur</i>		15
XLII.	7	<i>Von Cornelio Harlem, Hurls und andern sich befinden</i>		28
XLIII.	4	<i>Von Erich, Jonson, Dahlberg</i>		12
XLIV.	3	<i>Von Vivier Ignaze du</i>		36
XLV.	8	<i>Landschaften von Schenk und Marot</i>		48

⁵⁴ Jan Bischof (1646 – 1686).

XXI.	17	Nach Nor. Grund von Joh. Balzer	2	28
XLVII.	3	d° d° d° d°		12
XX. [sic]	17	Kinder spielende und in verschiedenen Stellungen nach Cor. Hohlbein		46
XXI.	11	Plat wegen menschlichen Noth nach N. de Hoey	1	6
XXII.	14	Das Leiden Christi nach Carl Mander	1	10
XXIII.	23	Große und kleine radirte Blätter von und nach Gerhard Lairese	5	10
XXIV.	13	Verschiedene Blätter und Gegenstände von gemengten Meistern	3	
XXV.	9	Verschiedene Blätter nach ältern gemengten Meistern, groß Formats	2	12
XXVI.	4	Verschiedene historische Gegenstände nach Casp. Netscher, darunter die Kleopatra von Wille gestochen	4	40
XXVII.	20	Verschiedene historische Gegenstände worunter mehrere von Cornel Schut radirt sind	4	50
XXVIII.	5	Große Blätter verschiedenen Inhaltes, darunter 3 von Romeyn de Hooghe radirt	2	
XXIX.	11	Ungleiche Blätter nach verschiedenen Meistern gestochen	1	36
XXX.	23	Ähnliche Blätter nach verschiedenen Künstlern	2	
XXXI.	12	Die Apostel verlegt von Jos. Wagner in Wenedig		36
XXXII.	13	Russische National Trachten gestochen von Jos. Balzer		40
XXXIII.	11	Verschiedene Blätter von gemengten Künstlern	1	20
XXXIV.	13	Verschiedene Blätter von den Gebrüdern Hopfer	2	
XXXV.	9	Verschiedene Ungleiche Blätter nach vorzüglichen Künstlern gestochen	3	40
XXXVI.	19	Verschiedene Blätter von gemengten Künstlern gestochen	1	48
XXXVII.	4	Große Landschaften 2 darunter nach van der Meulen	1	
XXXVIII.	16	Gemengte Blätter von verschiedenen Künstlern gestochen	1	6
XXXIX.	12	Verschiedene Blätter von verschiedenen Künstlern nach Adr. Brouwer	2	30
XL.	19	Verschiedene Blätter von gemengten Künstlern	1	30
XLI.	12	Ähnliche Blätter von gemengten Künstlern		30
XLII.	22	Verschiedene gestochene Blätter von Theodor de Bry	1	28
XLIII.	15	Von und nach Wilhelm Bauer von Küssel gestochene Blätter meistens Landschaften	1	30
XLIV.	4	Historische Vorstellungen nach ältern guten Meistern gestochen	1	
XLV.	7	Gemengte Blätter, darunter von guten Künstlern gestochen	1	56
XLVI.	60	Blätter, römische Kaiser in Medailen gestochen von Theod. de Bry	1	
XLVIII. [sic]	30	Verschiedene Blätter von und nach Oeser gestochen	2	45
XLIX.	17	Ähnliche Blätter von Bernard Rode	1	50
L.	27	Verschiedene radirte Blätter von und nach B. Rode	2	50
LI.	5	Radirte Blätter von Rehberg		36
LII.	20	Verschiedene radirte und gestochene Blätter nach verschiedenen Meistern meistens jüngerer Zeit	1	45
LIII.	27	Verschiedene radirte und gestochene Blätter von den Gebrüder Ludwig und Klem. Kohl	3	10
LIV.	3	Große Blätter radirte Landschaften von J. D. Herx und 2 Blätter von A. Herzinger nach Johann Mayer in aqua tinta	1	30
LV.	11	Verschiedene Gegenstände von verschiedenen Meistern gestochen nach den Gebrüdern F S. und Amb. Vrank und andern	2	18

LVI.	3	<i>Conversationsstücke nach Pet Baudoin gestochen von vorzüglichen französischen Künstlern</i>	3	
LVII.	15	<i>Die Apostel große Blätter nach Martin de Vos</i>	2	15
LVIII.	13	<i>Landschaften von und nach guten Künstlern gestochen, große und kleine Blätter</i>	3	36
LIX.	32	<i>Feldstücke nach Parocell und verschiedenen Meistern</i>	1	32
LX.	67	<i>Radirte Landschaften von Fer. Kobell</i>	6	
LXI.	13	<i>Verschiedene Landschaften nach H Saftleuen von und nach verschiedenen Künstlern</i>	2	10
LXII.	22	<i>Verschiedene Blätter Hornvieh von und nach verschiedenen guten Künstlern</i>	2	
LXIII.	11	<i>Verschiedene historische und Conversationsblätter von A Kern, Schoenau und andern (verschiedenen)</i>	2	50
LXIV.	26	<i>Verschiedene Gegenstände nach Abr. Bloemaert und andern Künstlern</i>	4	55
LV.	3	<i>Blätter nach D Vries und der heilige Sebastian gestochen von Joseph Matham</i>		50
LXVI.	6	<i>Scharmützel nach Querfart und Wylande</i>	1	20
LXVII.	9	<i>Verschiedene Landschaften nach Roland Savari, darunter das große Blatt von Isak Major</i>	3	10
LXVIII.	6	<i>Verschiedene Blätter von guten Künstlern gestochen</i>	4	15
LXIX.	24	<i>Verschiedene historische Blätter von verschiedenen guten ältern Künstlern gestochen</i>	1	47
LXX.	12	<i>Die Martyr der heiligen Aposteln nach Mart. de Vos</i>	1	24
LXXI.	10	<i>Die Geschichte der Schöpfung nach Mart de Vos</i>	1	10
LXXII.	17	<i>Verschiedene Blätter nach Mart de Vos</i>	2	30
LXXIII.	8	<i>Allegorische Vorstellungen nach verschiedenen guten Künstlern nach Mart. de Vos</i>		56
LXXIV.	22	<i>Verschiedene Blätter von verschiedener Größe nach M. de Vos</i>		58
LXXV.	8	<i>Die Planeten nach Martin de Vos</i>	1	10
LXXVI.	7	<i>Gegenstände aus dem Leben und Leiden Christi nach Martin de Vos</i>		36
LXXVII.	11	<i>Verschiedene Blätter nach Martin de Vos</i>	3	10
LXXVIII.	20	<i>Ähliche Blätter nach Martin de Vos</i>	3	20
LXXIX.	12	<i>Ähliche Blätter nach Martin de Vos</i>	1	18
LXXX.	9	<i>Verschiedene historische Blätter nach Gerhard Seghers, Sebastian Burdon und andern</i>	2	6

Portfeul H:

I.	14	<i>Verschiedene Gegenstände meist Thieren nach guten Meistern</i>	2	30
II.	47	<i>Verschiedene Blätter von gemengten Meistern und Formaten</i>		32
III.	6	<i>Blätter nach verschiedenen älteren Meistern gestochen</i>		40
IV.	78	<i>Verschiedene Blätter aus Büchern und Almanachen</i>	1	20
V.	19	<i>Verschiedene Landschaften als von Schvanenvelde, Rogmann, Ossenbeck und andern</i>	1	54
VI.	16	<i>Trauer Monumente von Springh und Hilman</i>		48
VII.	18	<i>Blätter von Heinrich Rooß</i>		20
VIII.	8	<i>Kleine Thiere von Herzinger</i>		16
9.	17	<i>Komplete Seiten Viehstücke nach Rosa, Berghem und Cassanova von Herzinger</i>	1	8
10.	10	<i>Landschaften Parthien mit Vieh stafirt auf blauen Papier von Herzinger</i>		30

11.	11	Blätter mit Vieh von Herzinger		33
12.	5	Studien von Pferden v Herzinger		30
13.	11	Studie von verschiedenen Vieh, als Ziegen, Schafen und andern von Herzinger		33
14.	17	Von Herzinger und Georg Grafen von Bouquoi	1	42
15.	152	Die meisten von Klement Kohl und andern	2	32
16.	9	Von Nor: Grund quer format	1	20
17.	22	Von d° d° größeres	3	18
18.	15	Von d° kleine Landschaften	1	
19.	13	Gemischte Blätter wobey einige von Cornelius Gatte und Bondoin sich befinden		20
20.	14	Nach Norb: Grund groß quer Format	4	30
21.	11	Kleineres quer format von eben demselben		33
22.	46	Noch kleineres format von eben demselben	2	18
23.	33	Größeres aufrecht stehendes format von Ebendemselben	4	57
24.	21	Quer format mit unter von Ebendemselben	2	6
25.	17	Allegorische figuren von Martin de Vos		17
26.	6	Allegorien von Stradan und Smith		
27.	8	Verschiedene Gegenstände meistens von französischen Meistern	2	
28.	12	Große historische Blätter von Sedeler	2	24
29.	6	Historische von Joseph Heinz gestochen von Lukas Killian meistens große Blätter		54
30.	14	Gemischte Blätter worunter sich Landschaften von Felix Meier und Dolendo befinden		28
31.	5	Historische wovon zwey von Hohenstatten und 1 von Peter Nolp sich befinden		20
32.	12	Landschaften und Vieh von Kolbe	1	48
33.	11	Landschaften große und mittlern von Kolbe	3	12
34.	9	Historische Gegenstände von den Gebrüdern Hopfer	2	42
35.	13	Von Maulbertsch, Killian, Knella	2	
36.	31	Vorstellungen aus dem alten und neuen Testament nach verschiedenen Meistern von Philipp Andreas Killian gestochen		31
37.	10	Historische Blätter von Karl Rößler, Ludwig Stern, Werner und Sing	1	30
38.	7	Meistens Landschaften von Piringer, Kutenberg und Schröder		42
39.	15	Historische und 3 Landschaften von de la Vien, von Van Avont, von Huret und andern	1	15
40.	6	Landschaften von Alexander Thiele		54
41.	15	Landschaften von Wagner und Brunberg		45
42.	31	Meistens historische von Ignatz Umbach		31
43.	7	Theils von Will, Gerhards, Donno und Metza meistens sehr saubere Blätter	3	
44.	18	Wovon 8 Blätter Landschaften von Hans Bol: 2 Blätter von Luk Doctechum und andern mehr	2	44
45.	18	Historische Blätter von Petrus Candidas	1	48
46.	18	Landschaften Van Goyen, Bona Peters und andern	3	36
47.	10	Theils von Heuvel Vischer, Linschotten und Tilburg sind	1	
48.	19	Statuen von Artus Quelinus		57
49.	4	Zwey Stücke von Terburg, 1 von Schoonians und eine Landschaft von Pinakier		48

50.	15	10 Stiche sind von Vleughels und 5 Stiche sind von Troost weltliche und geistliche Gegenstände	1	45
51.	17	Gemischte Blätter von verschiedenen Meistern, die meistens von Gerard Gröning und Deijfe	1	8
52.	30	Von Lukas Leiden	1	30
53.	37	Verschiedene Blätter		37
54.	34	Verschiedene Blätter wovon einige von Peter Quast, Domer und andern	1	8
55.	44	Gemischte Blätter, wovon einige von Blaske, von Juni, von Heinrich von Cleve sind		44
56.	30	Verschiedene Gegenstände	1	
57.	24	Landschaften von Vontheimer Malke, Aberli, Gabet, Moessmer und andern	1	12
58.	51	Gemischte Blätter verschiedenen Inhalts		51
59.	15	Landschaften die Meisten v Kobel		45
60.	3	Wilhelm Tell und General Ziethen samt den Contrace Köpfen zu dieser Blatt große Blätter	4	
61.	32	Meistens Landschaften von Zingg und 6 Stüke von Ditrich sich befinden	1	
62.	112	Von Daniel Chodowitzky	1	52
63.	12	3 Historische die übrigen von Daniel Chodowsky		36
64.	36	Architektonische Blätter von Wendelin Dieterlein		18
65.	14	Wilde Thiere v Georg Winter		10
66.	11	Sowohl Kupfer als Holzschnitte von verschiedenen Meistern		11
67.	24	Verschiedene zahme Gegenstände		12
68.	31	Verschiedene zahme Thiere, wovon einige van de Bye, Johann Fit und Steinköpfe von Collart und andern		46
69.	20	Meistens Landschaften v versch: Meistern		48

Portfeuille I.

1.	2	Kanonisationsstüke nach Flipart		40
2.	59	Verschiedene kleine und groß Blätter	1	10
3.	7	Ungleiche Blätter nach Joh Livens	3	18
4.	10	Verschiedene Landschaften von und nach verschiedenen guten Meistern	3	30
5.	16	Verschiedene gestochene Blätter von Egidius Sadeler	1	40
6.	40	Die Bayrischen Heiliger und andern Blätter nach Peter Candit	3	10
7.	13	Historische Vorstellungen nach Johann Stradan	2	
8.	11	Historische und größere Köpfe wovon einige nach Raphael sind	1	24
9.	3	Genien nach Quido Reni		27
10.	29	Stiche historische als Landschaften theils von Zuckaro und Zuccarelli und andern	2	54
11.	14	Gemischten Inhalts		21
12.	20	Von Piazzetta wobey die kleinen 16 Stuck Aposteln, und 4 größere Blätter sich befinden	1	12
13.	14	Verzierte Säule v Anibal Curaci	1	10
14.	9	Große Blätter von Bartsch und 2 kleinere Blätter v Johann Balzer	1	30
15.	30	Gemischte Gegenstände	1	15
16.	27	Die 4 menschliche Temperamente dann einige von Weinrauch und andern		54

17.	22	Gemischte Blätter worunter auch einige sich von Ditrich und andern befinden	1	6
18.	14	Landschaften von Klengel		28
19.	13	Meistens akademische Akten v Cochin		52
20.	25	Von Johann S: Nilsson		10
21.	5	Historische von Joah Wtewael, A Quellinus und andern		15
22.	1	Das große Portrait von Mengs in Aqua tinta von J: Clarot	1	12
23.	7	Meistens profanen französischen Geschichten zum Theil von Delamai, Vleughels und andern	1	10
24.	32	11 Historische und 21 Stich Verzierungen meistens von fr: Meistern		16
25.	11	Landschaften von Perelle	1	6
26.	10	Aus der Frauen Schule, Vanloo, Pater und andere meistens weltliche Geschichten	1	
27.	23	Landschaften von Perelle verschiedener Größe	1	9
28.	8	Landschaften und Seestücke von Pillement		40
29.	9	Landschaften von Pillement größeres format	1	48
30.	6	Historische Blätter von Nikolaus Pussein	1	12
31.	10	französische Weltlichen Geschichten meistens große saubere Blätter von Le Prince	2	
32.	2	Karikaturen von Boine ungleich	1	
33.	2	Die Stadt London in aquarelle Manier von Johann Farington	1	
34.	31	Von Angelika Kaufmann	4	39
35.	17	Große Blätter von Elias Ridinger	1	42
36.	22	Historische Blätter v Sandrart	1	12
37.	15	Gemischte Blätter		45
38.	26	Viehstücke von Berghem	3	54
39.	12	Historische von Willmann und Bergmüller meist große Blätter	1	12
40.	6	5 Von Tischbein und 1 von Untersberger die Hebe	1	24
41.	1	Nachtlandschaft von Schönberger		30
42.	28	Gemischte meistens Landschaften von verschiedenen Meistern		42
43.	3	Landschaften von Bringmann		15
44.	4	Lange Städte von Perella		12
45.	4	französische weltliche Szenen von Qudri, Freudenberg und andern		24
46.	12	Von Bergmüller meistens heilige Geschichte		12
47.	14	Meistens alte Gebäuden die meisten von Schütz		42
48.	11	Verschiedene Gegenstände		33
49.	29	Meistens heilige Bilder von dem Bergmüller		29
50.	29	Meistens heilige Bilder von dem Bergmüller		58
51.	65	Blätter von und nach Chodauski	2	12
52.	14	Aus meistens Bianka Capello		21
53.	53	Bildniße berühmter Männer von verschiedenen Meistern	1	46
54.	14	Portraits berühmter Männer von L. Kilian	1	24
55.	42	Bildniße von verschiedenen Meistern		21
56.	29	Meistens Portraits von Bausse	2	15
57.	11	Portraits von verschiedenen Meistern		49 ½
58.	14	Verschiedene Portraits von verschiedenen Meistern		21
59.	14	d° von verschiedenen Meistern		28
60.	12	Portraits die meisten von Wan dik	1	12
61.	31	d° von verschiedenen Meistern	1	2

62.	19	<i>Portraits von verschiedenen Meistern</i>		38
63.	10	<i>d° von verschiedenen Meistern, die meisten von Mannsfeld</i>		40
64.	18	<i>d° meistens Dichter und Gelehrte</i>		
65.	39	<i>Portraits von verschiedenen Meistern</i>		58
66.	11	<i>d° wovon einige von Jean Lywens, van Dick, von Rigault und andern</i>	2	12
67.	20	<i>Portraits meistens große Häupter von berühmten Meistern</i>	2	

Portfeuille K.

1.	13	<i>Verschiedene Portraits</i>		26
2.	63	<i>Verschiedene Portraits von verschiedenen Meistern</i>	2	6
3.	15	<i>Meistens Portraits von regierenden Fürsten von verschiedenen guten Meistern</i>	2	15
4.	17	<i>Porträts berühmter Feldherrn und Staatsmänner von berühmten Meistern gestochen in Schwarzkunst</i>	2	33
5.	27	<i>Portraits meistens berühmte Feld- u Staatsmänner</i>	2	42
6.	12	<i>Portraits von berühmten Künstlern gefertigt</i>	1	24
7.	50	<i>Porträts berühmter Männer von verschiedenen Meistern</i>	1	40
8.	9	<i>Portraits vornehmen Frauen</i>		27
9.	18	<i>Verschiedene Portraits, wovon einigen von berühmten Meistern sind</i>	1	48
10.	14	<i>Verschiedene Portraits von guten Meistern</i>		21
11.	14	<i>Portraits wovon einige von Meitens und Houbraken und andern sich befinden</i>	1	24
12.	7	<i>Portraits die meistens von Kupetzky und andern</i>	1	3
13.	17	<i>Portraits die meistens von Schenk, Meitens und andern guten Meistern</i>	1	42
14.	6	<i>Portraits wovon einige von Aubin und Bernigerothe und andern sich befinden</i>		54
15.	16	<i>Stück Holzschnitte meistens aus den Ewangelium von Scheufellein und andern</i>		16
17. [sic]	51	<i>Kollorirte Holzschnitte aus dem biblischen Geschichte von Samuelis</i>		25
18.	24	<i>Holzschnitte meistens von Albrecht Dürrer und andere heiligen Gegenständen</i>	2	
19.	48	<i>Geschichte Holzschnitte</i>	1	12
20.	80	<i>Verschanzungen in Holzschnitten von Leonard Fronsberger</i>		40
21.	66	<i>Wagenburg in Holzschnitten von eben demselben</i>		33
22.	61	<i>Kriegsbericht in Holzschnitten von eben demselben</i>		31
23.	42	<i>Gerichtsszenen in Holzschnitten von eben demselben</i>		21
24.	18	<i>Landschaften in Holzschnitten von franciscus Desiderius</i>		18
25.	22	<i>Holzschnitte aus dem Ewangelium theils von Gampferlein und von H: unbekanntem Meistern</i>		22
26.	33	<i>Holzschnitte verschiedenen Inhalts einige von Matheum Wsichem und andern</i>		33
27.	10	<i>Große Holzschnitte von verschiedenen Meistern</i>		30
28.	7	<i>Holzschnitte von Franz Sebald Beham</i>	1	3
29.	58	<i>Große und kleine Holzschnitte</i>	1	
30.	20	<i>Holzschnitte aus dem biblischen Geschichte mit den Zeichen G: L:</i>		20
31.	13	<i>Verschiedene Sinnbilder von AX angeblich von Welsch Holzschnitte</i>		39

32.	67	<i>Holzschnitte, die Meisten stellen den machmentanischen Krieg vor, von Jobst Aman</i>	1	7
33.	39	<i>Holzschnitte von Hanns Brosamer verschiedenen Inhalts</i>	1	18
34.	42	<i>Holzschnitte von Hanns Scheufelein</i>	2	12
35.	63	<i>Holzschnitte von Hanns von Luik, Friedrich Schömer und andern</i>	1	3
36.	75	<i>Holzschnitte in Paket sind die Meister alle benannt</i>	1	17
37.	39	<i>Holzschnitte von verschiedenen Meistern</i>		30
38.	13	<i>Handzeichnungen von hiesigen Meistern</i>		26
39.	13	<i>Handzeichnungen meistens von hiesigen Künstlern</i>		20
40.	1	<i>Kollorirte Handzeichnung v Balzer</i>		10
41.	20	<i>Verschiedene Gegenstände von Handzeichnungen</i>		10
42.	34	<i>Handzeichnungen von Kleinhardt lauter kleine Landschaften</i>	1	22
43.	2	<i>Handzeichnungen in Tusch Landschaften von einem unbekanntem Meister</i>		12
44.	8	<i>Handzeichnungen von Bergler</i>		8
45.	10	<i>Handzeichnungen von Jahn und Molitor und andern</i>		10
46.	13	<i>Handzeichnungen von verschiedenen Meistern</i>		13
47.	15	<i>Handzeichnungen theils von Brandl, Kern, Richter, Raab und andern</i>		15
48.	13	<i>Gemalte heilige Bilder auf Pergament in alten Styl</i>		39
49.	5	<i>Handzeichnungen 1 Landschaft von Waterloo, eine von Anton Balzer, eine Skizze in Oel von Kern und zwey Zeichnungen von Joseph Gregori</i>	1	12
50.	14	<i>Lauter gute Handzeichnungen von berühmten und in Paket beschriebenen Meistern</i>	7	
51.	4	<i>Von Baccio Bandinelli große Blätter worunter 1 von Salamanca gestochen</i>		48
52.	14	<i>Theils von Amigoni und Bartolozzi große Blätter</i>	3	10
53.	4	<i>Von Augustinus Venezianus ein Schüler des Mark Antonio</i>	2	
54.	4	<i>Theils von Altemundi und Franz Albany</i>	1	
55.	7	<i>Meistens Trauergerüste und einige Pferde von verschiedenen Meistern</i>	1	3
56.	13	<i>Gemischte Gegenstände von verschiedenen Meistern</i>		39
57.	14	<i>Gemischte Gegenstände von den in dem Paket benannten Meistern</i>		21
58.	11	<i>Theils Architekturen theil geschichtliche italienische Gegenstände von Macetti und Bibiena</i>	2	12
59.	16	<i>Meistens Bilder aus dem italienischen Schule in Paket bennant</i>	1	36
60.	16	<i>Eben auch aus dem italienischen Schule von verschiedenen Meistern</i>	1	36

Portfeuille L.

1.	24	<i>Verschiedene Kriegsszenen aus dem alten Testamente von Anton Tempesta</i>		24
2.	9	<i>Verschiedene Gegenstände, worunter sich auch 4 Vasen von Pollidor Carravagio befunden</i>		13
3.	8	<i>Verschiedene Blätter die meisten sind von Pietro Beretino da Cortona</i>		24
4.	25	<i>Handzeichnungen von Sekel Architekt</i>		50
5.	9	<i>Handzeichnungen von Baumeister Schmidt</i>		18
6.	4	<i>Von Schlegel und Zimprecht</i>		4

7.	1	<i>Tabora Handzeichnung 1 Landschaft</i>		24
8.	3	<i>Landschaftszeichnung von Truczek</i>		6
9.	4	<i>Skizzen von Willmann</i>		12
10.	1	<i>Von Joseph Schmidt genannt Stume</i>		12
11.	1	<i>Skizze von Wintabalter</i>		3
12.	3	<i>Handzeichnungen von Wodniansky</i>		9
13.	2	<i>Handzeichnungen von Zacharius Zimmer</i>		6
14.	7	<i>Handzeichnungen von verschiedenen Meistern</i>		18
15.	7	<i>Handzeichnungen von verschiedenen Meistern</i>		7
16.	1	<i>Angeblich von Julio Romano ein sehr langes Blatt</i>		1
17.	3	<i>Historische Handzeichnungen von unbekanntem Meistern</i>		9
18.	3	<i>Historische Handzeichnungen von Wagenschön</i>		18
19.	5	<i>Landschaften die meisten von Schitz gezeichnet</i>		20
20.	2	<i>Theaterzeichnungen von Orlandi</i>		6
21.	3	<i>Gezeichnete Landschaften von J D: Heimlich</i>		9
22.	4	<i>Unbekannte historische Zeichnungen</i>		8
23.	1	<i>Handzeichnung von Paul Trotzer</i>		6
24.	6	<i>Verschiedene Handzeichnungen von Schäffer, Lairesse und andern</i>		12
25.	6	<i>Handzeichnungen von Landschaften</i>		12
26.	1	<i>Historische Handzeichnung von Paul Verones</i>	2	
27.	12	<i>Historische Handzeichnungen von verschiedenen Meistern</i>	2	
28.	3	<i>Landschaftszeichnungen worunter sich eine von Paul Brüll befindet</i>		30
29.	2	<i>Rothe große Handzeichnungen von Pietro Testa meistens Kinder Gruppen</i>		18
30.	4	<i>Historische Handzeichnungen von verschiedenen Meistern eine ist von Carlo Carloni</i>		18
31.	13	<i>Zeichnungen von Bergler, Brandl und Johann Berka</i>		39
32.	26	<i>Gezeichnete Landschaften meistens von Anton Balzer</i>	2	
33.	5	<i>Handzeichnungen von Grabenbauer</i>		7
34.	10	<i>Handzeichnungen meistens kollorirte Landschaften von Georg Glogowsky</i>	1	
35.	3	<i>Handzeichnungen von Johann Georg Heinsch</i>		6
36.	1	<i>Historische Handzeichnung von Johann Fibing</i>		12
37.	5	<i>Historische Handzeichnungen von Johann Georg Hertel</i>		7
38.	4	<i>Historische Handzeichnungen von Joseph Hawle Landschaften</i>		12
39.	1	<i>Handzeichnung von Heinrich Groot ein Portrait</i>		6
40.	4	<i>Handzeichnungen von Michl Halwachs</i>		16
41.	13	<i>Handzeichnungen von Franz Xaver Palko</i>		26
42.	3	<i>Handzeichnungen von Quirin Jahn</i>		9
43.	4	<i>Akademische Handzeichnungen von Hertzig Schüler von hier</i>	1	
44.	7	<i>Handzeichnungen von Joh. Karl Kowarž, böhmischen historischen Maler</i>		21
45.	4	<i>Handzeichnungen von Martin Kulich und 1 von David Kubata</i>		12
46.	18	<i>Handzeichnungen Landschaften von Kleinhart</i>	1	12
47.	2	<i>Historische Handzeichnung von Lischka</i>		12
48.	3	<i>Handzeichnungen von Johann Hübel</i>		6
49.	2	<i>Handzeichnungen von Johann Petter</i>		4
50.	2	<i>Handzeichnungen angeblich von Raphael Schanzio de Urbino</i>	1	

51.	2	<i>Gezeichnete Landschaften unbekannt</i>		12
52.	3	<i>Verschiedene Handzeichnungen von Schumann und Peuker</i>		9
53.	8	<i>Handzeichnungen von Joseph Redelmaier</i>		12
54.	5	<i>4 Stücke von Schleffler und 1 von Scretta</i>		20
55.	5	<i>Handzeichnungen von Neunherz und Schlachter</i>		10
56.	2	<i>Handzeichnungen von Franz Lichtenreiter</i>		6
57.	2	<i>Oehl Skizzen von Quadal</i>		6
58.	8	<i>6 Stücke von Kern und 2 von Mally</i>		12
59.	4	<i>Landschaftszeichnungen von Wilhem Neudorf einen Schüler von Postel</i>		40
60.	10	<i>Handzeichnungen von Wenzel Lorenz Reiner</i>		20
61.	1	<i>Landschaftszeichnung v Karl Postl</i>		12
62.	14	<i>Handzeichnungen von Joseph Gregori</i>	1	10
63.	32	<i>Kupferstiche von Jac: Gallot</i>	1	45
64.	19	<i>Kupferstiche von Paul Deker meistens Architekturen</i>	1	35
65.	12	<i>Verschiedene Kupferstiche 3 von Johann Van der Velde, ein schöner Van Dick und andern</i>	2	30
66.	19	<i>Kupferstiche von Boucher alle gut erhalten</i>	2	
67.	19	<i>Kupferstiche viele nach Peter Paul Rubens</i>	2	15
68.	22	<i>Historische Kupferstiche von Johann Holzer</i>	1	16
69.	3	<i>Kupferstiche von Coypel</i>		9
70.	5	<i>Kupferstiche Le Brun</i>		30
71.	1	<i>Kupferstiche von Langret schönes Blatt</i>		20
72.	2	<i>Kupferstiche 1 von Lorme und 1 von Le Clerc</i>		20
73.	1	<i>Großes Blatt von Karl Le Brun</i>	1	
74.	8	<i>Große Blätter H Johann Pau Lamma 70 Köpfe mit den tiefen Grabstichel</i>	4	
75.	13	<i>Historische Blätter, die meisten sind von Pietro Testa</i>	3	
76.	2	<i>Landschaften von Lucattelli</i>		12
77.	5	<i>Historische Blätter die meisten von Ciro Ferri</i>	1	15
78.	8	<i>Historische Blätter von Paul Veronese</i>	2	
79.	8	<i>Historische Blätter theils von Canaletto, Anibal Craccii und David Teniers</i>	1	36
80.	10	<i>Historische Blätter und auch Landschaften erstere von Tintoretto, Francisco Salviati und Johann Bap: Pittoni und Zais</i>	2	
81.	3	<i>Historische und andere Blätter 1 von Vanderverf, 1 von Rubens und 1 von Peter alle 3 Blätter sind groß folio und gut erhalten</i>	5	
<i>Portfeuille L. Nachtrag</i>				
82.	6	<i>Lauter große und gute Portraits von Van Schuppen</i>	4	
83.	15	<i>d ° eben auch von lauter großen Meistern</i>	6	
84.	14	<i>d ° von Rubens, von Schmidt, Monaco, Rigaud, Jeande, Chevalier, viele sind von Edeling gestochen und Will</i>	7	
85.	16	<i>Portraits von lauter vornehmen und berühmten frauen, von lauter oben berühmten Meistern</i>	8	
86.	11	<i>Portraits großen Staatsmänner von eben oben bennanten Meistern</i>	5	30
87.	8	<i>Portraits von Carlo Marati, Hiacint Rigaud und andern großen Meistern meistens geistliche fürsten</i>	4	
88.	14	<i>Lauter gute und gemischte Portraits von berühmten Meistern</i>	5	

89.	11	<i>Portraits meistens Feld- und regierenden Herrn von lauter guten Meistern</i>	5	30
90.	8	<i>Portraits von Feld-, Staat und regierenden Herrn von lauter berühmten Meistern</i>	4	
91.	14	<i>Meistens altdeutsche Meistern viele sind von Albrecht Dürrer und andern</i>	2	20
92.	12	<i>Verschiedene Schafferstücke von Franz Cuccarelli</i>	3	
93.	9	<i>Verschiedene Blätter von Cuccarelli und Zais</i>	2	15
94.	9	<i>Verschiedene Blätter von Vincentini und Joachi und andern</i>	1	36

Portfeuille M: M:

1.	7	<i>Meistens von und nach Titian</i>	2	
2.	21	<i>Meistens von Lefebre</i>	2	6
3.	10	<i>Historische Stücke nach Titian</i>	1	30
4.	10	<i>Historische die meistens nach Titian</i>	1	30
5.	11	<i>Historische von guten italienischen Meistern, meist große Blätter</i>	3	6
6.	14	<i>Lauter historische Blätter von Tipolo</i>	2	6
7.	38	<i>Lauter kleine Köpfe von Piazzetta</i>		38
8.	10	<i>Nach Guido Reny und Tipolo</i>		20
9.	11	<i>Historische nach Pietro Testa</i>	1	39
10.	5	<i>Von Salvator Rosa</i>	1	
11.	4	<i>3 Blätter sind von Gulio Romano, und das ein von Lottarineus</i>	7	
12.	11	<i>Kleine Blätter von Julio Romano</i>	5	30
13.	10	<i>Verschiedene Gegenstände von Marco Ricci</i>	1	30
14.	12	<i>Von Marco Ricci meistens Landschaften</i>	1	36
15.	19	<i>Historische Blätter von und nach Quido Reni</i>	9	30
16.	12	<i>Von Marco Ricci</i>	1	36
17.	22	<i>Blätter nach Raphael Urbino von verschiedenen Kupferstecher</i>	7	30
18.	17	<i>Blätter nach Raphael Urbino von verschiedenen Kupferstecher</i>	5	20
19.	4	<i>Von und nach Bathoni</i>		24
20.	7	<i>Von Jean Paul Pizenesse</i>	2	45
21.	17	<i>Die meisten von Piazzetta</i>	1	39
22.	20	<i>Die großen Köpfe der Aposteln von Piazzetta</i>	5	
23.	10	<i>Historischen Inhalts von Liberi, Paccari, Perret und andern</i>	2	
24.	6	<i>Architektonische Blätter von J. Paul Pannini große Blätter</i>	3	
25.	10	<i>Nach Anton Coregio</i>	5	
26.	3	<i>Historische Blätter von Francesco Fontebasso</i>		36
27.	8	<i>d^o von Ciro ferrus</i>	1	48
28.	8	<i>Die meisten von Paulo Farinati</i>	1	36
29.	4	<i>Von Sebast: Conca</i>		48
30.	10	<i>Von Augustin Caracci</i>	2	
31.	15	<i>In Paket benannte Meistern meistens Italiener</i>	2	15
32.	12	<i>Historische Blätter von Enea Vagante und andern</i>	1	36
33.	7	<i>Von Polidoro Caravaggio zu einen Frieß brauchbar</i>	2	15
34.	5	<i>Historische von eben demselben</i>	1	30
35.	12	<i>Von Antonio Pissari</i>	3	
36.	6	<i>Von Ludoviko Carraccio</i>	2	15

37.	9	<i>Aus der farneschischen Gallerie</i>		54
38.	12	<i>Die meistens von Paul Veronesse</i>	1	12
39.	17	<i>Theils von Canaleti und Burnacini</i>	1	8
40.	14	<i>Von Valentin Lefebre</i>	2	6
41.	16	<i>Große Blätter von Annibal Caracci</i>	4	
42.	18	<i>d ° d ° von und nach Mich. Angelo</i>	6	
43	21	<i>Gemischte Italienische und andere Blätter von verschiedenen Meistern</i>	2	12
44.	7	<i>4 Von Paulo Veronese und 3 Plafont Stücke von einem andern bezeichnet Bald.</i>	1	51
45.	9	<i>Gallerie des Prinzen Pamphili von Paulo di Cortona</i>	2	12
46.	9	<i>Von Pietro Beretino</i>	2	12
47.	4	<i>Von Antonio Balestra</i>	1	
48.	7	<i>Von Pietro di Cortonna</i>	2	18
49.	4	<i>3 von Pietro di Cortona und 1 Stück Pompejo Battoni</i>	1	
50.	5	<i>Große Blätter von Pietro da Cortona</i>	2	
51.	6	<i>Große Städte von Canaletto</i>	2	15
52.	3	<i>sehr große historische Blatter 1 von Lau Barinelli, 1 von Lampi, gestochen von Joh: Alram, und 1 ist die Schule von Athen</i>	5	
53.	3	<i>Sehr große Portraits 2 sind von Hiacintus Rigaud, und 1 ist Steindruck</i>	3	
54.	25	<i>Von Jos. Bergler</i>	2	30
55.	5	<i>Große Blätter 2 von Turio und andern</i>	1	

Portfeul N.

1.	149	<i>Stücke Statuen von verschiedenen Meistern nach griechischen Meisterwerke</i>	4	58
2.	50	<i>Lauter Zwerge in verschiedenen Trachen</i>	2	
3.	32	<i>Ovidische Gegenstände von Giovanni Barista Milanese</i>		
4.	26	<i>Landschaften großen von Sadeler</i>	1	18
5.	23	<i>Aus heiligen Geschäfte von Martin de Vos</i>	1	9
6.	53	<i>Heilige Blätter nach Rafael</i>	3	
7.	52	<i>Gebrauche von Mexikanner</i>	1	44
8.	56	<i>Böhmische Fürsten und Herzoge</i>		56
9.	145	<i>in 14 Paketeln von und nach Chodowiecki</i>	2	25
10.	–	<i>Das alte und neue Testament von verschiedenen Meistern gestochen und gezeichnet</i>	4	
11.	16	<i>Die ehemalige Tuchfabrik in Ober Leitensdorf⁵⁵</i>		16
12.	11	<i>Von und nach Albrecht Dürrer lauter große, gut erhaltene Bilder</i>	16	
		<i>Summa</i>	2162	23

Gegeben 15. Nov: 827

Carl Butula   Franz Karl Wolf beeideter
Sperrkomisär   Schätzer in Kunstsachen

Leopold Kinzl   Joh: Vinzenz beeidter
Sperr Comissaer   Schätzer in Kunstsache

⁵⁵ Srov. Pavel Preiss, Václav Vavřinec Reiner, Praha 1970, s. 98, č. kat. 92 (V. V. Reiner – A. Birckhardt).

Unterwaltet hiebei kein Censurs-Anstand

k. k. Censur- und Bücherrrevisionsamt, Prag 29. Nov. 827

Wilfling

k. k. Rath

I**b**) Soupis obrazů a rámovaných grafických listů v pozůstalosti JUDr. Aloise Auerswalda (1827)⁵⁶

Verzeichniss der sämtl. in dem Nachlasse des verstorbenen H JUD Auerswald vorgefun. Oelgemälde und Kupferstiche hintern Glase.

<i>Nrus des Stückes</i>	<i>Oelgemälde</i>	<i>C M</i>	
		<i>f</i>	<i>x</i>
1.	<i>Ruinen vom Prohaska 2 Stk</i>	2	30
2.	<i>Schwämme vom Angermayer</i>	1	30
3.	<i>Landschaften vom Prohaska auf Brettln 2 Stk</i>	4	
4.	<i>2 Reuter auf Brettln recht brav</i>	4	30
5.	<i>1 kleines Nachtstück vom Prohaska</i>		30
6.	<i>2 Winterstücke vom Hartmann</i>	2	
7.	<i>2 Stück auf Holz, ein Haase und Fuchs</i>	1	10
8.	<i>2 Blumenstückl vom Hirschely</i>	2	30
9.	<i>2 Velde Wilhelm auf Leinwand</i>	5	
10.	<i>2 Blumen italienisch</i>	2	
11.	<i>1 Winter-Landschaft mi Figuren</i>	4	
12.	<i>2 Landschaftln auf Brettln, Nachtstücke</i>	1	10
13.	<i>2 d° vom Prohaska⁵⁷</i>	1	
14.	<i>2 Fruchtstücke vom Max. Pfeiler</i>	3	
15.	<i>2 kleine Landschaften vom Prohaska</i>		50
16.	<i>2 d° d° vom Nor. Grund</i>	1	
17.	<i>2 ovale kleine Landschaften vom Hartmann</i>		30
18.	<i>2 kleine d° vom Grund</i>	1	30
19.	<i>1 Feuerbrunst, bennant vom Kreuzzl</i>	2	
20.	<i>2 Badaillen von unbekanntnen Meistern</i>	3	
21.	<i>2 Stück auf Blech vom Prohaska, unvollendet</i>	2	30
22.	<i>1 Landschaft auf Brett</i>	1	
23.	<i>1 Stk die Flucht nach Egypten</i>	2	
24.	<i>2 kleine Landschaften</i>	1	
25.	<i>1 d° d° auf Brettl</i>		45
26.	<i>1 d° d° vom Prohaska</i>		45
27.	<i>1 Stk im Nelsonischen Geschmack, meistens mit Nümpfen</i>	2	30
28.	<i>1 große Landschaft vom Prohaska</i>	4	
29.	<i>1 Madonna auf Holz, alt deutsche Schul</i>	6	
30.	<i>2 Nachtstückln vom Prohaska</i>	1	30
31.	<i>2 Landschaften mit Figuren im Geschmack des Herg</i>	4	

⁵⁶ AMP, sign. D 1873/3470.

⁵⁷ Patrně totožné s obrazy *Městění krajina s křížem* a *Městění krajina s náhrobkem* (kolem 1810), které z Neureutterovy sbírky získalo Muzeum hl. města Prahy, inv. č. 23367, 23368; srov. Naděžda Blažíčková, *František Xaver Procházka (1746 – 1815)*, Praha 1983, s. 25–26, č. kat. 50 a 51. Je pravděpodobné, že z Auerswaldovy pozůstalosti je získal její správce, advokát Ondřej Neureutter.

32.	<i>1 historisches Bild, der keusche Joseph aus der italienischen Schule</i>	8
33.	<i>1 Eremit vom Prohaska</i>	3
34.	<i>2 Miniatur Bilder Karl der VI. und seine Gattin Elisabeth</i>	40
35.	<i>2 Grund Landschaften</i>	2
36.	<i>Portraits eines Mannes</i>	50
37.	<i>1 Portrait von Gyps, die Götter vorstellend</i>	20
38.	<i>1 Ecce homo nach Guido von Ruß</i>	20
39.	<i>Die sitzende Madonna nach Raphael</i>	20
40.	<i>2 englische bunte Kupferstiche</i>	2
41.	<i>Grablegung nach Bergler</i>	12
42.	<i>Bachanalien von Vanlo</i>	50
43.	<i>Ein gothischer Kreuzgang</i>	20
44.	<i>Ein Reiter von Rugendas</i>	15
45.	<i>Der Hl. Hieronymus Gemälde</i>	12
46.	<i>Ein niederländischer Jahrmarkt</i>	20
	<i>Alle diesen eben benannten Kupferstiche sind hinter Rahmen und Glaß</i>	
47.	<i>Ein Cruzifix von Gyps</i>	30
	<i>Summa</i>	89 49

Prag d 2. Oktober 827.

Carl Butula   Joh: Vinzenz
 Secretar Sperrkomisär   Maler und beideter Schätzer in Kunstsache

Leopold Kinzl   Franz Karl Wolf
 Inventurs Comissär   beedeter Schätzer in Kunstsachen

Ohne Censur-Anstand
 Prag am 15t. Okt 827.
 Wilfling
 k. k. Rath

III. Sbíрка obrazů obchodníka s uměním Marca Berry (1853)

Marco Berra (24. 10. 1784 Campagna – 18. 5. 1853 Praha) patřil od roku 1811, kdy v Praze získal měšťanské právo *zur Führung der Kunsthandlung*, až do své smrti k nejznámějším a obchodně úspěšným obchodníkům s uměním, vydavatelům grafických listů a hudebnin.⁵⁸ O vůdčí postavení mezi obdobně zaměřenými obchodníky soutěžil po léta především s trojicí svých kolegů, Franzem Zimmerem (1765–1842), Janem Seidanem a Petrem Bohmannem (kolem 1768–1817).⁵⁹ O jeho vlastní sběratelské činnosti však dosud známé dobové

⁵⁸ Antonín Novotný, Marco Berra: Příspěvek k dějinám uměleckého obchodu pražského, *Časopis Společnosti přátel starožitností československých* XXXVI, 1928, s. 69–73. – Jiří Dostál, Marco Berra, první velkorýsý nakladatel hudebnin v Praze, *Slovanská knihovněda* 6, 1947, s. 92–96. – Bohumír Štědroň, in: Gracián Čermušák – Bohumír Štědroň – Zdenko Nováček (ed.), *Československý hudební slovník osob a institucí* 1, A–L, Praha 1963, s. 91.

⁵⁹ S. W. Schießler, *Prag und seine Umgebungen*, Prag 1813, s. 72–73. – W. A. Gerle, *Prag und seine Merkwürdigkeiten. Für Fremde und Einheimische*, Prag 1825, s. 152. – Julius Max

zprávy nepřinášejí prakticky žádné relevantní informace. Ve schematismech se jeho jméno sice někdy objevuje i mezi majiteli obrazových kabinetů, i když patrně spíše s ohledem na jeho obchodní aktivity. Prozatím jediný jednoznačný odkaz na výsledky Berrovy sběratelské činnosti přináší prozatím nepovšimnutá zpráva publikovaná roku 1845 v příloze časopisu *Ost und West*. Její anonymní autor, jímž byl nejspíše Ferdinand Břetislav Mikovec, uvádí, že se Marco Berrovi podařilo sestavit mimořádně krásnou a dobře zachovanou sbírku grafického díla Albrechta Dürera. Výslovně píše: *Berra hat seit langen Jahren mit grossen Mühe eine zahlreiche und ausserordentlich schöne, wohlerhaltene Sammlung von Kupfer-, Holz- und Eisenstichen von Albrecht Dürer zusammen gebracht. In jener Sammlung, welche unter andern die Passion und sehr viele Genrestücke erhielt, zeigt sich das Genius Dürers, die charakteristische Wahrheit, die an allen seinen Werken zugeben wüsste, die fantasievollste Mannigfaltigkeit, in warhaften Grösse.* Jako zemský patriot však jedním dechem vyslovuje obavu, že i tato kolekce zřejmě záhy opustí Čechy, pokud se mezi zdejšími přáteli umění nenajde vážný zájemce o její zakoupení. Jako varovné memento připomíná osud výjimečné kolekce památek antického umění generála Františka barona Kollera a rozsáhlé grafické sbírky Františka Josefa hraběte ze Šternberka-Manderscheidu, které byly v minulosti prodány do zahraničí.⁶⁰

Sběratelské aktivity Marca Berry, jejichž výsledkem se stala malá kolekce obrazů, však potvrzují i dochované materiály, pořízené v souvislosti s pozůstalostním řízením v roce 1853 [*Příloha III.*]. Dochovaný inventář spolehlivě dokládá, že její těžiště tvořily zejména krajinomalby, až na výjimky převážně kabinetního formátu, jako jejichž autoři byli určeni např. pražský malíř František Xaver Procházka, nebo oblíbený drážďanský eklektik Christian Wilhelm Ernst Dietrich, jeho frankfurtský kolega Christian Georg Schütz, či ze starších mistrů Peter van Bloemen, zv. Standart, August Querfurt a také některý z členů české malířské rodiny Hartmannů. Soupis dále vypočítává bitevní výjevy Jana Baptisty van der Meiren (v inventáři uveden jako *van der Mail*), krajiny připsané Antoine Watteauovi či vytvořené ve stylu Jana van Asselyn. Jen ojediněle byly v Berrově obrazovém kabinetu, který patrně sloužil k výzdobě obchodníka bytu v jeho vlastním domě v Jilské ulici čp. 453, zastoupeny i ukázky ostatních výtvarných žánrů, autorsky a tematicky blíže nespecifikované portréty, historické a žánrové obrazy.

Podobně jako v případě většiny měšťanských sbírek, byla i Berrova v rámci vypořádání dědických podílů veřejně vydražena. 29. července 1853 požádali pozůstalí kompetentní obvodní soud o souhlas s veřejnou dražbou, příslušný výnos povolující uskutečnění licitace byl vydán 2. srpna. Po zveřejnění v novinách

---

Schottky, *Prag, wie es war und wie es ist*, II. Band, Prag 1832, s. 545. – Karel Vladislav Zap, *Průvodce po Praze. Potřebná příruční kniha pro každého, kdo se pamětihodnostmi Českého hlavního města seznámiti chce*, Praha 1848, s. 73. – Berrovým obchodním aktivitám bude věnovat pozornost také naše připravovaná studie o uměleckém obchodě a aukcích v Praze na přelomu 18. a 19. století.

⁶⁰ *Beilage zu Ost und West* 1845, Nr. 205, 24. 12., s. 820.

došlo 16. srpna a v následujících dnech v Berrově domě za obvyklých podmínek k jejímu vydražení.⁶¹

Berra zřejmě nebyl ve svém sběratelství mezi pražskými obchodníky s umění zřejmě osamocen. Privátní sbírku obrazů patrně shromáždil také Berrův velký obchodní konkurent Franz Zimmer,⁶² a rozsáhlou kolekci grafiky *alphabetisch nach Gegenstände geordnet* vlastnil také Karl August Ferdinand Hennig (20. 10. 1794 Berlin – 3. 3. 1862 Praha), litograf a nakladatel, majitel velkého litografického závodu, usazený v Praze od roku 1823.⁶³

Příloha III. Soupis obrazů v pozůstalosti Marca Berry (1853)⁶⁴

*Verzeichniss
der nach Herr Marco Berra verbliebenen Oehlgemälde*

N°	Gegenstand	Geschätzt Conv Münze	verkauft
1.	<i>Landschaft von Dittrich</i>		10
2. et 3.	<i>d° von unbekanntem Meister</i>		10
4. et 5.	<i>d° von unbekanntem Meister</i>		15
6.	<i>d° von Dittrich</i>		15
7.	<i>d° von d°</i>		10
8.	<i>d° von Prochaska</i>		6
9.	<i>d° von d°</i>		10
10.	<i>d° von d°</i>		6
11.	<i>Conversationsstück</i>		15
12.	<i>Heiligenfamilie</i>		25
13.	} <i>Landschaften von August Querfurt</i>		25
14.			
15.			
16.	<i>d° Frankfurter Schutz</i>		15
17.	<i>d° Vatteau</i>		20
18.	<i>Landschaft von unbekanntem Meister</i>		2
19.	<i>d° " Standart</i>		20
20.	} <i>Skizze in Porzellan</i>		2
21.			
22.			
23.	<i>Skizze in Porzellan</i>		4
24.	<i>Johannes der Täufer</i>		10
25.	<i>Landschaft nach Aselinscher Manier</i>		25
26.	<i>Landschaft</i>		2

⁶¹ AMP, sign. D 1853/253.

⁶² Lubomír Sršeň, Obchod s uměleckými předměty v Čechách v 1. polovině 19. století. (K zakladatelské úloze Franze Zimmera), *Sborník Národního muzea v Praze*, řada A – Historie, LI, 1997, č. 1–4, s. 12.

⁶³ *Schematismus* (pozn. 7) 1845, s. 425. Hennigův pozůstalostní spis v AMP, sign. D 515/62 obsahuje podrobný soupis vybavení litografické dílny, ale o grafické sbírce nepřináší žádné informace.

⁶⁴ AMP, sign. D 1853/253.

27.	<i>Porträt</i>	30
28.	<i>Kreuzigung Christi</i>	10
29. } 30. }	<i>2 Schlachten van der Mail</i>	10
31.	<i>Landschaft vom unbekanntem Meister</i>	15
32.	<i>Porträt</i>	10
33	<i>große Landschaft</i>	5
34. et 35.	<i>Zwei Landschaften von Hartmann</i>	80
	<i>Summa</i>	407

IV. Sbírka obrazů Václava Ferdinandiho (1861)

Dobové přehledy pražských sbírek, publikované od třicátých do padesátých let, přinášejí pouze značně selektivní výběr tehdy existujících obrazových kabinetů a galerií, resp. grafických kolekcí místních sběratelů a milovníků umění.⁶⁵ Kromě několika šlechtických sbírek, mj. Rudolfa knížete Colloredo-Mansfelda, hrabat Františka Josefa Klebelsberga, Josefa Thuna, Ervína Nostitze, Františka Vrtby, později Jana knížete Lobkowicze, se v těchto výčtech pravidelně objevují stručné zmínky o obrazových, příp. grafických kabinetech, jejichž vlastníky byli: generální vikář a svatovítský kanovník František Caroli (1757–1832), majitel domu na Novém Městě pražském Josef Ploner, městský radní a kreslíř Josef Schütz (1774–1851),⁶⁶ guberniální radové František Janko (1779–1856)⁶⁷ a Josef Herget, malíř Josef Burde (1779–1848), ingrosátor při zemských deskách Prokop Dollhopf, hradní inspektor Josef Rudolph, obchodník František Blecha (1778–1855), židovští podnikatelé Wilhelm Bondi (1778–1845)⁶⁸ a s ním spřízněný Fritz Dusensi, advokáti Václav Lichtner (1773–1856)⁶⁹ a Josef Kanka (Kaňka),⁷⁰ nebo účetní České zemské spořitelny Jan

⁶⁵ W. A. Gerle, *Prag und seine Merkwürdigkeiten. Für Fremde und Einheimische*, Prag 1830, s. 189. – Schottky 1832 (pozn. 59), s. 461. – W. A. Gerle, *Prag und seine Merkwürdigkeiten*, Prag 1836, s. 112–113. – Schematismy z let 1830 – 1850.

⁶⁶ *Lumír* 2, 1852, s. 1007, s. 1199; 4, 1854, s. 1224. Pozůstalostní spis v AMP, sign. 1851/570 nepřináší o rozsáhlé a vybrané sbírce grafiky žádné informace. Sbírku po jejím převezení dědici do Brna jako celek zakoupil Josef kníže z Dietrichsteina; srov. *Brünner Zeitung* 1853, s. 1428 a zejména Moravský zemský archiv v Brně, fond G 140, kart. 532, inv. č. 2108, sign. 993c: *Schätzung der Fürstlich Dietrichstein'schen Kupferstich-Sammlung* (1861).

⁶⁷ Pozůstalostní spis v AMP, sign. D 1856/141 neobsahuje o sbírce žádné informace. Janko zřejmě již za svého života daroval 8 obrazů obrazárně premonstrátského kláštera na Strahově; srov. *Haupt-Catalog der Gemaelde=Gallerie des König. / Praemonstratenser Stiftes Strahow gegründet durch den Hochwürdigen Herrn Praelaten Hieronymus Joseph Ziedler im Jahre 1836*, II. (vom J. 1841), Strahovská knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově, sign. DII 11, DU I 12.

⁶⁸ Dochovaný pozůstalostní spis v AMP, sign. D 1845/879 obsahuje žádost akademického malíře a restaurátora Františka Roschera z 3. prosince 1845 na povolení veřejné aukce obrazů převzatých z Bondiho pozůstalosti. Seznam, evidující mj. i 600 grafických listů, se však ve spisu nedochoval. Veřejná licitace se v domě na Koňském trhu (dnes Václavské nám.) čp. 1282 konala 10. prosince 1845 a v následujících dnech.

⁶⁹ Pozůstalostní spis v AMP, sign. D 1856/1286 obsahuje soupis knihovny, ale žádné informace o obrazové sbírce.

Ignác Schubert (1773–1855).⁷¹ Až na výjimky šlo nejspíše o typ měšťanské sbírky, který se od sklonku baroka a v průběhu 19. století hojně vyskytuje ve středoevropském prostředí, zejména ve Vídni, Brně, či Praze. Pro její naplň bylo příznačné, že většinou – řečeno výstižnou charakteristikou Theodora von Frimmela – neobsahovala „žádná díla prvořadých mistrů, ale pouze několik dobrých obrazů mezi mnoha nevýznamnými“.⁷²

Jen sporadicky se pražské sbírky v tomto období dočkaly podrobnějšího katalogového zpracování. Nepočítáme-li prozatím známé aukční soupisy patří k vcelku výjimečným příkladům podobné prezentace – kromě *catalogue raisonné* obrazového kabinetu MUDr. Josefa Hosera, který v roce 1846 na vynikající příkladné odborné úrovni zpracoval sám jeho tvůrce, – ještě dva tištěné seznamy obrazových kolekcí. Jejich majiteli byli důstojník Alois Müller z Nordeggu (6. 11. 1796 Jiřetín – 18. 9. 1867 Praha) a známý pražský lahůdkář Jan Baptista Chlumecký (1804 – 12. 5. 1869 Praha). Zatímco exempláře katalogu Chlumeckého obrazárny z roku 1863, zaznamenávající v 958 položkách více jak 1000 obrazů českých i cizích umělců 16. až první poloviny 19. století, se vzácně dochovaly,⁷³ německý seznam galerie druhého sběratele, zveřejněný v roce 1860 se prozatím nepodařilo objevit. Podle soudobé anotace obsahoval 405 *čísel, mezi nimiž je zastoupeno množství slavných jmen*. Stručná informace, jejímiž autorem byl nejspíše Ferdinand Břetislav Mikovec, dále zdůrazňuje: *avšak nám jest galerie ta teprve v posledním desetiletí zvláště tím zajímavá, že obsahuje mnoho pravých obrazů malířů českých a malířů o vyvinutí malířství českého umění v Čechách zvláště zasloužilých, zastoupeni tu Karel Škréta, Heintsch, Petr Brantl, Angermayer, Balko, Rafael Mengs, Molitor, Grund, Prochazka, Tkadlík,⁷⁴ dále jsou tu Rafael Sadeler, Jan z Achen, Bartoloměj Spranghers. Ostatně vyskytuje se v zajímavém seznamu této obrazárny, toho času ve Sluneční ulici [dnešní Vladislavská] se nacházející, mnohé jméno slavné, jako Rembrandt, Rubens, Van Dyck, Salvator Rosa, Caravaggio, Hanibal Caracci, Jordaens, Jan Brueghel, Goltzius, Watteau, Guercino da Cento, Rosa da Tivoli, Rungedas a j. v.⁷⁵ Podobný byl i další úděl těchto soukromých obrazáren, který se naplnil jejich aukčními rozprodeji, uskutečněnými na sklonku života obou sběratelů. Müllerovo-*

⁷⁰ Obrazy z pozůstalosti zemřelého JUDr. Josefa Kanky byly vydraženy 17. ledna 1831; srov. *Intelligenzblatt zur Prager Zeitung* 1830, Nr. 206, 31. 12., nepag.

⁷¹ Pozůstalostní spis v AMP, sign. IV–1855/105 sice výslovně zmiňuje *eine Sammlung Öhl-gemälde im Werthe von ... 200 fl. C. M.*, ale její podrobný seznam zde přiložen není.

⁷² Frimmel (pozn. 45), s. 41.

⁷³ *Katalog der Chlumetzky'schen Gemäldesammlung in Prag N° 548–I*, Prag 1863. Dochovaný exemplář je uložen v Österreichische Nationalbibliothek ve Vídni, sign. 16815 2–B neu. Mag.; jeho strojopisné opisy se nacházejí v Ústavu dějin umění AV ČR Praha, odd. dokumentačních a sbírkových fondů, fond Rudolf Kuchynka, kart. 5, inv. č. 340 a v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, sign. XXI B 2520.

⁷⁴ Obraz *Enyó*, dnes v NG, inv. č. O 2627; srov. Vladimír Novotný, Nalezený Tkadlíkův obraz, *Umění* XII, 1939–1940, s. 381–383.

⁷⁵ Srov. *Lumír* 10, 1860, s. 523. – Podkladem katalogu se nejspíše stal rukopisný *Verzeichniss der Gemälde des Herrn Müller von Nordegg* z roku 1858, o němž se zmiňuje Gustav Parthey (*Deutscher Bildersaal. Verzeichniss der in Deutschland vorhandenen Oelbilder verstorbener Maler aller Schulen*, I–II, Berlin 1863, 1864).

vy obrazy byly převezeny do Paříže a zde ve dnech 12. a 13. července 1867 prodány v aukci.⁷⁶ Ve druhém případě k veřejné dražbě došlo v Praze na jaře roku 1868, když předtím *obrazárna p. Chlumeckého v hostinci u arciknížete Štěpána ... po několik roků bývala obecenstvu přístupnou*.⁷⁷

Ovšem zdaleka ne všechny výsledky sběratelských aktivit pražských sběratelů a přátel umění se ve své době dočkaly svého zveřejnění, či alespoň rámcového připomenutí. Např. kolekce 139 obrazů, kterou shromáždil P. Ignác Řivnáč (1804 – 25. 8. 1874), farář od sv. Štěpána, a těsně před svou smrtí ji za 1000 zl. odprodal synovci, známému pražskému knihkupci a obchodníkovi s obrazy Františku Řivnáčovi (1807–1888), byla veřejnosti představena až mnohem později.⁷⁸

Naproti tomu rozsahem nevelký obrazový soubor, který vlastnil pražský soukromník Václav Ferdinandí (1789 – 3. 2. 1861 Praha), bydlící v Mikulandské ulici 10 na Novém Městě pražském čp. 119, patří prozatím ke zcela neznámým sbírkám. Celkem 23 obrazů převážně starých mistrů ocenil pro potřeby pozůstalostního řízení pověřený soudní znalec, akademický malíř Vilém Kandler, na 440 zlatých rakouské měny [*Příloha IV.*]. Podle přání zůstavitele, vyjádřeného v jeho závěti, měla být tato kolekce, tvořená především krajinami, žánrovými a historickými obrazy holandských a flámských malířů, mj. Nicolaese Berchema, Jana a Andriese Botha, Joba Adriaensz. Berckheyde, Adama Pynackera, Johanna Lingelbacha, Adriaena Brouwera, Abraham van Diepenbeeck, Anthonise van Dyck, Jana Brueghela, příp. jejich německých, rakouských a v jednom případě i italských malířských kolegů (Johann Koenig, Hans Rottenhammer, August Querfurt, Christian Wilhelm Ernst Dietrich, Franz Christoph Janneck, Christian Hillfgott Brand, Pordenone), vydražena v Berlíně. Protože se však finanční náklady spojené s transportem do Berlína i s vlastní dražbou ukázaly jako příliš vysoké, přesahující odhadnutou cenu obrazového souboru, rozhodli se sbírku za 1000 zl. zakoupit syn zemřelého, ekonom Karel Ferdinandí společně s Ferdinandího zetěm Janem Lechleitnerem, otcem malíře Josefa Lechleitnera.⁷⁹

⁷⁶ Lugt (pozn. 48) IV, 1964, s. 86, č. 29879.

⁷⁷ *Světlozor* 17. 4. 1868, s. 157. Srov. Prokop Toman, Kapitola o staropražských sběratelích (1922), in: idem, *Umění a sběratelství*, Praha 1930, s. 84.

⁷⁸ Rudolf Kuchynka, Bývalá obrazárna faráře Ignáce Řivnáče, *Zlatá Praha XXXIV*, 1917, s. 214–215, 226. – Toman (pozn. 77), s. 84. – Dochovaný pozůstalostní spis v AMP, sign. D 1874/2122 seznam Řivnáčových obrazů (*die Bilder von N° 1 bis 139*) neobsahuje. Ze svého majetku odkázal Řivnáč Národnímu muzeu v Praze portrét Petra Brandla od malířova následovníka; srov. Jaromír Neumann, *Petr Brandl 1668 – 1735*, Praha 1968, s. 103, č. kat. 59.

⁷⁹ AMP, sign. D 416/61.

Příloha IV.

Soupis obrazů v pozůstalosti Václava Ferdinandiho (1861)⁸⁰

Verzeichniss

der in die Verlassenschaft nach Herr Wenzel Ferdinandi gehörigen Bilder, welche nach der testamentarischen Anordnung in Berlin verkauft werden sollten, daher in einem eigenen Verzeichnisse aufgenommen werden.

	Ö. W.
	fl x
[1.] C. u N. Paussin 2 Landschaften à 20 fr	40
[2.] Lingelbach. Austritt zur Jagd	20
[3.] J Bergheyden. Ein Chemiker	40
[4.] C. W. E. Dietrich. Musikalische Unterhaltung	20
[5.] Dieppebeck. Bachanalien	15
[6.] Monogramm undeutlich Eine Schlacht	20
[7.] van Dyck Studienkopf zum St. Martin	25
[8.] Berghem Italienische Landschaft	15
[9.] Janneck die tolle Kirchweihe	20
[10.] Christian Brand 2 Landschaften à 20 fr	40
[11.] Rottenhammer & Breygl. Venus, Amor & Adonis	15
[12.] Pordenone Mythologisches Objekt	50
[13.] Jean & Andr. Both Landschaft mit Wasser	15
[14.] Pynacker Landschaft mit Wasser	5
[15.] Huysmann <i>dto</i> <i>dto</i>	15
[16.] Johann Koenig Geburt Christi	15
[17.] W. P. Hirth Hirsche von Leoparden angefallen	5
[18.] A Brouver Gemeine Gesellschaft	40
[19.] August Querfurth Austritt zur Jagd 2 Stück à 5 fr	10
[20.] J. v. Craesbeck Gemeine Conversationen 2 Stk à 7 1/2 fr	15
<i>zusammen</i>	440

schreibe Vierhundertvierzig Gulden oesterr Whrung.

Der Herr Kunstverständige in der Kunstmalerei liquidirt für seinen Bemühung und Zeitversäumniß 5 fr Oest. Whrg

Nach Vorlesung geschlossen am 18. April 1861

Dr Franz Fieber

k. k. Notar als Gerichts Comissaer

Wilhelm Kändler

Historienmaler beedeter Kunstschtzer

V. Sbíрка obrazů Jana Nepomuka Kaňky (1865)

Poněkud překvapivě zůstala bez soudobé publicity také poměrně rozsáhlá obrazová sbírka, kterou v průběhu let vytvořil známý pražský právník, Jan Nepomuk Kaňka (10. 11. 1772 Praha – 15. 4. 1865 Praha). Kaňka, potomek významného barokního stavitele a architekta Františka Maxmiliána Kaňky, nebyl jen

⁸⁰ Ibidem.

schopným advokátem a čelným představitelem pražské právnické fakulty, resp. Karlo-Ferdinandovy univerzity, ale určitý věhlas si mezi svými současníky vydobyl rovněž jako hudební skladatel a přítel Ludwiga van Beethovena.⁸¹ Proto poněkud zaráží skutečnost, že se jeho obrazová sbírka neobjevuje v žádném z dobovým přehledů, snad proto, že ji její tvůrce zřejmě považoval za své privatissimum. V pražských schematismech a průvodcích z přelomu dvacátých a třicátých let je opakovaně uváděn pouze obrazový kabinet jiného právníka stejného jména, Josefa Kanky, kterého snad s naším sběratelem pojily příbuzenské vztahy. Tato sbírka byla nedlouho po skonu jejího vlastníka 17. ledna 1831 vydražena na veřejné licitaci.⁸² V této souvislosti nelze přehlédnout skutečnost, že právě právníci a advokáti patřili od konce 18. století k neaktivnějším přátelům umění a sběratelům obrazů, rytin a knih. Dokladem toho mohou být mj. sbírky Leopolda Hrubého z Jelení a Schwanenheimu, Viléma Prokopa Krausse z Kraussenthalu, Tadeáše Hubálka, Michaela Schustera, Antonína Černého, Václava Lichtnera nebo Aloise Auerswalda. Sběratelské vášni propadl také Kaňkův adoptivní syn, rovněž právník Josef Koch-Kaňka (1812 – 1863), který se vedle mincí a jiných starožitností zaměřil především na sbírání grafiky. Rozsáhlou kolekci, čítající na 70.000 grafických listů, věnoval Národnímu muzeu v Praze.⁸³ Obrazárna Jana Nepomuka Kaňky, jejíž přírůstky podle hodnověrné tradice její budovatel získával mj. z majetku šlechticů (Kinští, Lobkowiczové, kníže Schwarzenberg), jimž se jako úspěšný advokát staral jejich právní záležitosti, se do povědomí veřejnosti dostala až po jeho smrti. Stalo se tak v souvislosti s Kaňkovým rozhodnutím odkázat ji jako celek obrazárně Společnosti vlasteneckých přátel umění. Bezprostřední inspirací pro tento akt se nejspíše stal velkorysý dar, který v roce 1844 této instituci učinil lékař a sběratel Josef K. E. Hoser (1770–1848), působící převážnou část svého života ve Vídni.⁸⁴ Záměr věnovat Společnosti vlasteneckých přátel umění všechny obrazy nacházející se v jeho domě na Novém Městě pražském čp. 118 vyjádřil Jan Nepomuk Kaňka v testamentu z 26. března 1864. Jako podmínku stanovil, že *diese Gemälde zum Gegenstande einer permanenten Jedermann zugänglichen Ausstellung gemacht werden*. Podle ustanovení závěti byla dárcova manželka jako jeho dědička oprávněná *diese Gemälde für Lebzeit in ihrer Wohnung noch zu benützen, ohne zu einer Sicherstellung verpflichtet zu sein*.⁸⁵ 20. července 1865 se na podnět předsedy Společnosti Františka hraběte Thuna

81 K osobnosti Jana Nepomuka Kaňky viz Dlabáč (pozn. 5) 2, 1815, sl. 41. – Toman (pozn. 77), s. 84. – Jaroslava Klapková, in: Černušák – Štědroň – Nováček (pozn. 58), s. 639–640. – *Österreichisches Biographisches Lexikon* 3, 1965, s. 216.

82 Viz pozn. 70.

83 Frits Lugt, *Les marques de collections de dessins et d'estampes*, Amsterdam 1921, s. 288, č. 1579.

84 Theodor von Frimmel, *Zur Geschichte der Hoserschen Gemäldesammlung zu Wien und Prag, Beilage der Blätter zur Gemäldekunde* I, 1905 – 1910, VI. Lieferung, Mai 1910, s. 176–180. – Frimmel (pozn. 45) 2, 1914, s. 222–231. – Hana Seifertová, Josef Hoser, osvícenec, mecenáš a sběratel, *Dějiny a současnost* 18, 1996, č. 5, s. 36–41.

85 Archiv Národní galerie v Praze (dále ANG), fond SVPU, sign. AA 1624 – korespondence SVPU za rok 1865, čj. 316, dopis místopředsedství prezidentu Společnosti Františku hraběti Thunovi z 19. června 1865.

v domě zemřelého zůstavitele uskutečnila společná návštěva a komisionální obhlídka Kaňkovy sbírky, které se společně s některými členy výboru Společnosti (JUDr. Rudolf Haase, Friedrich Lippmann, Johann Gustav Pilz) v úloze znalců zúčastnili rovněž Eduard von Engerth, tehdejší ředitel akademie, její profesor Maximilian Haushofer a inspektor obrazárny, malíř Carl Würbs. Jako podklad pro tuto prohlídku i pro další jednání o Kaňkově odkazu posloužil stručný, poněkud povšechně sestavený seznam 238 obrazů Kaňkovy sbírky, který vypracoval Carl Würbs [*Příloha V.*]. Po první, informativní návštěvě vyzval v listopadu 1865 hrabě Thun již nového ředitele pražské akademie Josefa Matyáše Trenkwalda, aby společně s Haushoferem a Würbsem odkázanou sbírku znovu prohlédli a výboru s konečnou platností sdělili, zda je žádoucí převzít ji jako celek, nebo zda mají být pro obrazárnu Společnosti získány pouze některé z obrazů. V tomto případě požádal o jejich výběr. Při opětovné prohlídce, k níž došlo v Kaňkově domě na rohu Nových alejí a Mikulandské ulice 29. listopadu, se pověření znalci shodli, že z Kaňkovy pozůstalosti postačí získat pouze omezený počet 19 obrazů. Ty jsou ve výsledném seznamu, který je autografem Josefa Matyáše Trenkwalda, rozděleny do dvou skupin. Do první komise expertů zařadila 9 obrazů (položky 78, 116, 121, 138, 142, 155, 157, 158 a 212 uvedeného seznamu), které byly *unbedingt als sehr geeignet befunden und vollkommen empfehlungswert*. Druhou tvořilo 10 obrazů (položky 27, 86, 93, 96, 125, 132, 133, 144, 159 a 176), jejichž získání byl označeno za *wünschenswerth*.⁸⁶ Důvod tohoto přísného výběru a patrně i předchozího váhání výboru v souvislosti s přijetím daru osvětluje příznačná charakteristika, podle níž jde o sbírku bohatou na průměrné obrazy (*an mittelmässigen Gemälde reiche Sammlung*). Tato skutečnost opětovně dokládá jaký důraz na kvalitu při svých akvizicích odpovědní představitelé Společnosti kladli. Podobné argumenty se objevují např. již v roce 1834 při projednávání potencionálního nákupu obrazů z pozůstalosti pražského měšťana Josefa Plonera.⁸⁷ Celou záležitost uzavřel výbor na svém zasedání 18. prosince 1865, když v souladu s názorem pověřených expertů rozhodl *der Frau Wittwe Antrag zu stellen und die von der Commission gewählten 19 Kunstwerke der Gesellschaft sofort auszufolgen, dagegen aber über den Rest zu eigen Handen zu verfügen, und die Gesellschaft so mit der im Testamente ausgesprochen Verbindlichkeit zu entheben, die ganze Sammlung vereint aufzunehmen und auszustellen*. Všechny obrazy pocházející z Kaňkova legátu měly být v obrazárně označeny dárcovým jménem. Pro případ, že by vdova s návrhem nesouhlasila, vyslovil se výbor pro převzetí sbírky jako celku, a to za všech podmínek stanovených Kaňkovou poslední vůlí.⁸⁸ Obava se však ukázala jako lichá a jednání se k plné spokojenosti obou stran uzavřelo na začátku následujícího roku.⁸⁹ Soubor, který z Kaňkova odkazu nakonec doplnil sbírkové fondy obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění, tvořila díla nizozem-

⁸⁶ ANG, fond SVPU, sign. AA 1624 – korespondence SVPU za rok 1865, čj. 316.

⁸⁷ Lubomír Slavíček, Die Auktionen der Gesellschaft der patriotischer Kunstfreunde in den Jahren 1796 – 1835, *Bulletin of the National Gallery in Prague* XII-XIII, 2002–2003, s. 33–34.

⁸⁸ ANG, fond SVPU, sign. AA 1506/4a – protokol výboru z 18. prosince 1865, § 9 N° Exh. 316.

⁸⁹ ANG, fond SVPU, sign. AA 1506/4a – protokol výboru z 3. dubna 1866, ad § 9.

vlasteneckých přátel umění, tvořila díla nizozemských, italských, německých a rakouských autorů 15.–18. století. Jeho součástí bylo mj. *Oplakávání Krista* z okruhu Dirka Boutse, *Krajina se sv. Jeronýmem* od následovníka Joachima Patinira, drobná deska *Kristus ukazován lidu*, připsaná Juanu de Flandes, *Nerovná láska* Lucase Cranacha st., *Portrét mladého muže* Paola Morandy, zv. il Cavazzola nebo krajina Anthony Jansz. van der Croos z roku 1652. Příznačné je, že většina kvalitních děl Kaňkova legátu byla autorsky správně určena až mnohem později.⁹⁰ Podstatná část obrazového kabinetu Jana Nepomuka Kaňky, který svým tematickým i autorským složením, stejně jako výtvarnou kvalitou představoval opět typ sbírky příznačný pro pražské prostředí, zůstala tedy ve výhradním vlastnictví manželky zemřelého sběratele. Další historii tohoto souboru, na jehož obrazy lze vztáhnout dobovou charakteristiku *bona mixta malis*,⁹¹ známe jen v hrubých obrysech. Jisté je, že z Prahy byla sbírka záhy přenesena na zámek v Jetřichovicích, který nechal Kaňka v letech 1857–1859 přestavět v neogotickém stylu architektem Josefem Niklasem. Na konci 19. století ji zde zaznamenává topografická literatura, aniž však podrobněji specifikuje její složení.⁹² Později neušla ani pozornosti vídeňského znalce a zaujatého historiografa středoevropských sbírek 18. a 19. století Theodora von Frimmela. Podle jeho svědectví, přešla část původně Kaňkových obrazů s kolekcí děl Norberta Grunda [obr. 8, 9], Kašpara Jana Hirschelyho, Jana Kupeckého, a obsahující mj. i údajný Rembrandtův obraz,⁹³ do majetku manželky známého vídeňského sběratele Dr. Alfreda Braunhofera von Braunhof (†1904),⁹⁴ a posléze dědictvím na její dvě dcery. V roce 1923 zakoupil Jetřichovice včetně podstatné části někdejší obrazové sbírky a knihovny Jana Nepomuka Kaňky statkář František Milner. Poslední dějství existence obrazárny i obsáhlé kolekce knih se odehrálo na počátku třicátých let 20. století, v období hluboké hospodářské deprese. V průběhu června a prosince 1933 došlo v Jetřichovicích postupně ke dvěma exekucním dražbám knihovny, obrazárny s obrazy význačných mistrů a předmětů uměleckého průmyslu ze sbírek † p. Dr. Kaňky, prezidenta advokátní komory.⁹⁵ Jak uvádí jeden z jejich účastníků, poprvé se licitace uskutečnila v *elegickém podletí, ... po druhé v předvánočním sněhu a mrazu – jinotaji pro návěj zapomnění, která se rozestře*

⁹⁰ Viktor Barvitiuss, *Katalog der Gemälde-Galerie im Künstlerhause Rudolphinum zu Prag*, Prag 1889, s. XXIV. – Lubomír Slavíček, *Chvála sběratelství. Holandské obrazy 17. století a počátku 18. století v českých sbírkách 1660 – 1939*, Cheb 1993, s. 89.

⁹¹ Srov. Emil Sigerius, *Nachrichten aus dem Wiener Kunsthandel im XVIII. Jahrhundert*, *Beilage der Blätter für Gemäldekunde*, I. Lieferung 1905, s. 2.

⁹² Antonín Podlaha – Eduard Šittler, *Soupis památek uměleckých a historických v Království českém III. Okres sedlčanský*, Praha 1898, s. 41.

⁹³ Srov. Theodor von Frimmel, *Zwei Bildchen von Norbert Grund*, *Blätter für Gemäldekunde* IV, 1908, s. 42–43. – idem, in: *Blätter für Gemäldekunde* IV, 1908, s. 76. – Idem, *Anmerkungen zu Kaspar Hirschely*, *ibidem*, s. 153.

⁹⁴ Frimmel (pozn. 45), s. 216.

⁹⁵ Srov. ANG, fond SVPU, sign. AA 2011 – korespondence za rok 1933, čj. 319 (Dražební vyhláška E 176/31); čj. 331 (Dražební vyhláška); čj. 503 (dopis MŠANO z 16. 6. 1933 a Dražební vyhláška); čj. 897 (Dražební vyhláška z 20. 11. 1933).

*nad dávnými čtenáři a jejich sbírkami.*⁹⁶ Protože podle svolení k prodeji obrazů Státního pozemkového úřadu v Praze, *osoba vydražitelova, jakož i udělení příklepu* podléhaly schválení Státního pozemkového úřadu v Praze a Ministerstva školství a národní osvěty, účastnili se aukcí z pověření kompetentního ministerstva také pracovníci obrazárny Společnosti vlasteneckých přátel umění, její ředitel PhDr. Vincenc Kramář, resp. jeho zástupce PhDr. Vladimír Novotný. Kramáře, který *navštívil před léty tuto sbírku a našel v ní cenné kusy, zpráva o připravované soudní aukci nesporně zaujala, neboť v ní spatřoval možný zdroj akvizic pro jím zamýšlenou a budovanou státní sbírku starého umění. I když si uvědomoval, že od dob jeho návštěvy mohly být některé obrazy odprodány nebo vyvezeny, nicméně předpokládal, že tu zbyla jednotlivá díla, jež by mohla přijíti v úvahu pro státní obrazárnu.* Při vzpomínce na složení kolekce se mu zřetelně vybavilo, že *zvláště pěkné tu byly obrazy F. X. Procházky, dosud nedostatečně zastoupené v obrazárně.*⁹⁷ Prohlídka před dražbou však ukázala, že v nabízeném souboru již *nebylo cenných děl, jež před léty viděl ředitel v této sbírce,* a to vedlo k závěru, že *už byly před prvou dražbou rozprodány soukromě.*⁹⁸ Protože podle názoru obou přítomných zástupců obrazárny představovaly obrazy poskytnuté k dražbě *vesměs díla podřadná,* doporučili udělit nezbytné svolení k příklepu.⁹⁹ Jetřichovické soudní licitace zřejmě nesplnily očekávání jejich pořadatelů a proto došlo ještě k uspořádání dalších aukcí v Praze, jejichž realizace se tentokrát ujaly specializované aukční domy. Prodej Kaňkovy knihovny, obsahující právnickou, historickou, topografickou, ale také zednářskou literaturu, zajistil Karel Zink,¹⁰⁰ obrazy a umělecké předměty vydražila aukční síň Václava Hořejše.¹⁰¹

⁹⁶ Bohumír Lifka, in: XXXVII. Zinkova aukce. Zámecké knihovny. Zbytek knihovny Thun-Hohensteinů, Kankova knihovna z Jetřichovic a bohemica z východočeských zámků, Praha 1934, s. 6.

⁹⁷ ANG, fond SVPU, sign. AA 2011 – korespondence za rok 1933, čj. 323, dopis Vincence Kramáře MŠANO z 10. dubna 1933.

⁹⁸ ANG, fond SVPU, sign. AA 2011 – korespondence za rok 1933, čj. 557, dopis Vincence Kramáře MŠANO z 7. července 1933.

⁹⁹ ANG, fond SVPU, sign. AA 2011 – korespondence za rok 1933, čj. 435 a 557.

¹⁰⁰ XXXVII. Zinkova aukce (pozn. 96).

¹⁰¹ Aukce se uskutečnila ve dnech 28. až 30. ledna 1935 a byl k ní vydán katalog.

Příloha V.

Soupis obrazů v pozůstalosti JUDr. Jana Nepomuka Kaňky (1865)¹⁰²*Verzeichniß der Bilder aus dem Nachlaße des Dr: Kanka*

1. *Landschaft mit einer Brücke*
2. *Studienkopf.*
3. *Skt Georg, in Holz eingelegt.*
4. *Männliches Kopf mit einer Mütze*
5. *Ein Seehafen.*
6. *In einer Höhle mit Statue u[nd] Vasen werden Pferde in die Schwemme gerichten*
7. *Ein Frauenzimmer im Begriff den Strümpfe anzuziehen.*
8. *Ein Mann bei einem Frauenzimmer sitzend Pend.[ant] zu N. 7.*
9. *Ruinen römischer Gebäude*
10. *Zwei Nymphen wovon sich eine zum Bade entkleidet.*
11. *Mann mit einem Weinglase in der Hand. Halbe Figur.*
12. *Jagdstück Hirsch v.[on] Hunden gehetzt.*
- 13.–14. *Conversationsstücke. Pendante*
15. *Ein Eber von Hunden anzugreifen.*
- 16.–19. *Vier kleine Landschaften v.[on] N: Grund.*
20. *Weibliches Brustbild; ein Buch in der Hand.*
21. *Pyramus und Thisbe.*
22. *Seehafen. Pendant zu N. 5.*
23. *Todes Geflügel.*
24. *Fruchstück mit einem Becher.*
25. *Gebäude im römischen Styl, bey Mondschein von [Joseph] Platzer.*
26. *Landschaft an der See mit vielen Schiffen.*
27. *Lebensgroßes Portrait der K.[aiserin] Maria Theresia¹⁰³*
28. *Todes Geflügel Pendant zu N. 23.*
29. *Fruchstück. Pendant zu N. 24*
30. *Tanzende Bauern.*
31. *Landschaft am Meere. Pend.[ant] zu 26.*
32. *Maria Magdalena*
33. *Stilleben, Früchte, Häringe Zitronen etc. auf einem Tisch.*
34. *Brand mehrerer Gebäude an der See bei Mondbeleuchtung*
35. *Diana v.[on] ihren Nymphen umgeben*
36. *Landschaft mit Gebäuden v.[on] N. Grund*
37. *Schlafende Nymphen von einem Schäfer belauscht*
38. *Landsch.[aft] mit Gebäuden v.[on] N. Grund Pend.[ant] z. 36.*
39. *Blumenstück.*
40. *Landschaft mit Ruinen*
41. *Kleine Landschaft v.[on] N. Grund.*

¹⁰² ANG, fond SVPU, sign. AA 1624 – korespondence SVPU za rok 1865, čj. 316. V seznamu jsou označeny obrazy vybrané pro obrazárnu Společnosti vlasteneckých přátel umění; červený křížek se objevuje u těch, které měly být bezpodmínečně získány (položky 78, 116, 121, 138, 142, 155, 157, 158 a 212), modrý pak u obrazů jejichž akvizice byla *wünschenswerth* (27, 86, 93, 96, 125, 132, 133, 159, 176 a původně také škrtnutá 172; naopak není označen obraz č. 144).

¹⁰³ *Einreichungs-Catalog der Gemaelde-Gallerie der Gesellschaft patriotischer Kunst Freunde* (dále EC), č. 1970 – dnes Národní galerie v Praze (dále NG), inv. č. O 462; srov. Barvitiuus (pozn. 90), s. 148, č. kat. 465 (Martin van Meytens – kopie).

42. *Kleiner Kopf (männlicher)*
43. *Susanna im Bade.*
44. *Brand v.[on] Sodom, vorn Loth u[nd] seine Töchter*
45. *Der Hl Joseph von einem Engel geweckt*
46. *Versuchung des Hl. Antonius Pend.[ant] zu 44.*
47. *Blumenstück Pend[ant] zu 39*
48. *Landschaft mit Ruinen P.[endant] zu 40.*
49. *Christus am Oelberg, kleines Bildchen.*
50. *Kleine Landschaft v.[on] Grund (:Brand?) P.[endant] z.[u] 41*
51. *Tanzende Nymphen.*
52. *Stilleben mit Seekrebs, Citronen etc. Pend.[ant] zu 33.*
53. *Winterlandschaft mit steilen Gebirgen*
- 54.-55. *Landschaften mit Kühen staffirt.*
56. *Landschaft; vorn ein Teich.*
57. *Jagdhund in einer Lands.[chaft] wahrs.[cheinlich] Hackert*
58. *Landschaft. Kirche an der See.*
59. *Venus u[nd] Amor.*
60. *Eine alte Frau wärmt sich die Hände an einen Kohlenfeuer*
61. *Brennendes Dorf bei Nacht.*
62. *Badende Mädchen.*
63. *Einzug der Judith mit dem Kopf des Holofernes. Viele Figuren.*
64. *Kleine Landschaft. In der Ferne eine Stadt mit Schloß.*
65. *Christus am Kreuz. In Wasserfarben unter Glas.*
66. *Kleiner skizzenhafter Kopf eines Alters.*
67. *Christus mit den beiden Jüngern in Emaus.*
68. *Christus am Oelberg.*
69. *Kleiner Kopf. Skizze.*
70. *Kleines Portrait. Miniatur in Oel. Oval.*
71. *Der Dornengekrönte Christus. Halbe Figuren.*
72. *Ein alter Mann in einem Buche lesend.*
73. *Rafaels Portrait. Copie en miniature.*
74. *Kopf, skizzirt Pend.[ant] zu 69.*
75. *Kleines Portrait. Pend.[ant] zu 70.*
76. *Kopf des Hl. Petrus. Klein Oval.*
77. *Madonna mit gefalteten Händen, Brustbild*
78. *Todtes Geflügel, (aufgehenger) Rebhühnr.¹⁰⁴*
79. *Landschaft mit Staffage. Ausz.[ug] zur Jagd. In der Weise Winkenburgh*
80. *Weibliches Brustbild mit Perlenschnur*
81. *Landschaft mit Felsen u[nd] Wasserfall (Beich?)*
82. *Lands.[chaft] mit Hirschjagd. Pend.[ant] zu 79.*
83. *Christus fällt mit dem Kreuze*
84. *Reiter auf einem Schimmel mit andern Fig.[uren] am Wege sprechend. Weise des Wouwer-
mann (Querfurt?)*
85. *Jagdhunde bei toden Wild.*
86. *Genrebild. Ein junger Mann mit zweien Mädchen unter Bäumen sitzend wird von einer
zweiten bekränzt.¹⁰⁵*

¹⁰⁴ EC 1961 – dnes NG, inv. č. O 453; srov. Lubomír Slavíček, *The National Gallery in Prague. Flemish Paintings of the 17th and 18th Centuries. Illustrated Summary Catalogue V/2*, Praha 2000, s. 162, č. kat. 149, obr. (Frans de Hamilton).

¹⁰⁵ EC 1971 – dnes NG, inv. č. O 463; srov. Hana Seifertová, in: Hana Seifertová – Anja K. Ševčík, ... *et in Hollandia ego ... Holandské malířství 17. století a raného 18. století ze sbírek Ná-*

87. *Ackerpferde beim Futtertrags. Pendant zu 84.*
88. *Jagdhunde bei todtten Wild. Pend.[ant] zu 85.*
89. *Ein halbenkleidete Frau macht Toilette eine zweite hält ihr ein Blatt vor.*
90. *Bauernconversation*
91. *Kind mit einem Vogel.*
92. *Perseus kampf mit dem Drachen.*
93. *Landschaft mit badenden Mädchen.¹⁰⁶*
94. *Kopf eines Alten mit weißem Bart.*
95. *Bataillenstück. Trompeter im rothen Rock auf einem Schiimel.*
96. *Brustbild eines Mannes im blauen Pelz ein Buch in den Händen.¹⁰⁷*
97. *Geburt Christi.*
98. *Hl Katharina. Kniestück.*
99. *Christuskind mit der Dornenkrone spielend*
100. *Die Anbetung der Könige.*
101. *Gebirgslandschaft. Neu.*
102. *Madonna mit dem Christuskinde von zwei Männern angebetet. Halbe Figuren.*
103. *Madonna mit dem Jesukinde u[nd] Johanes.*
104. *Ruhe auf der Flucht nach Egypten.*
105. *Hl Joseph.*
106. *Inneres einer Kirche.*
107. *Felsige Landschaft. Rückwärts die See mit vielen Schiffen.*
108. *Inneres einer italienischen Kirche.*
109. *Nachtlandschaft. Vorn Wasser, im Hintergrund Dorf mit Kirche.*
110. *Landschaft mit phantastischen Felsen: in der Weise Sewery.*
111. *Räuberüberfall in einer Landschaft.*
112. *Blumenbouquet.*
113. *Mythologischer Gegenstand. Nymphen in einer Landschaft.*
114. *Landschaft bei Abendbeleuchtung.*
115. *Ein Alter hält einen Krug aus Ohr.*
116. *Eine Landschaft, vorn eine Schaafherde. In der Weise des Poussin.¹⁰⁸*
117. *Kopf eines alten Mannes.*
118. *Kopf einer alten Frau. } In der Weise des P. Denner < tužkou von A. Braun >*
119. *Christus mit der Dornenkrone Brustbild.*
120. *Urtheil des Paris.*
121. *Ein Alter umarmt eine Frau, die in seinen Beutel greift. Wahrs.[cheinlich] L. Cranach.¹⁰⁹*
122. *Kleine Landschaft.*
123. *Ein Mann in rothen Kleide bläst die Flöte.*
124. *Frühling, Somer, Herbst. In der Weise des de Vos.*
125. *Der Leichnam Christi¹¹⁰*

---

rodní galerie v Praze, Praha – Moravská Třebová 1998, s. 91–92, č. kat. 37, obr. (holandský malíř 2. poloviny 17. století).

- ¹⁰⁶ EC 1972 – dnes NG, inv. č. O 464; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 182, č. kat. 553 (Cornelis van Poelenburg – kopie).
- ¹⁰⁷ EC 1973 – dnes NG, inv. č. O 464; srov. Jaromír Neumann, in: Jiří Kotalík (ed.), *Národní galerie v Praze I. Sbíрка starého evropské umění. Sbíрка starého českého umění*, Praha 1984, s. 70–71, obr. (Paolo Morando, zv. Cavazzola).
- ¹⁰⁸ EC 1975 – dnes NG, inv. č. O 466; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 122–123, č. kat. 400 (Cornelis Huysmans – způsob).
- ¹⁰⁹ EC 1963 – dnes NG, inv. č. O 455; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 54, č. kat. 164 (Lucas Cranach).
- ¹¹⁰ EC 1974 – dnes NG, inv. č. O 465; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 24, č. kat. 65 (bolognský malíř 1. poloviny 17. století).

126. Silenus, dem eine Nymphe eine Traube über dem Kopf ausdrückt Halbe Figuren
 127. Eine Frau mit gefalteten Hände vor sich hinblickend.
 128. Brustbild eines Mannes mit einem Baret auf dem Kopfe.
 129. Kleine baumreiche Landschaft.
 130. Die Kreuzabnahme.
 131. Bergige Landschaft.
 132. Landschaft mit Gebäuden und Staffagen in der Weise des Breughel auf Kupfer¹¹¹
 133. Eine nackte weibliche Figur mit einem rothen Baret auf dem Kopf. Vor ihr ein geflügelter Liebesgott hinter ihr ein Hirsch.¹¹²
 134. Landschaft Pendant zu 129.
 135. Christus am Oelberge.
 136. Madonna mit dem schlafenden Christuskinde.
 137. Die Dornenkrönung.
 138. Ein Eremit in einer Landschaft.¹¹³
 139. Die Geiselung Christi. Pendant zu 137.
 140. Gruppe von großen Bäumen, an deren Fuß eine Hütte.¹¹⁴
 141. Ein Violinspieler an einem offenen Fenster in der Weise des G. Dow.
 142. Kleine Landschaft mit einer Viehherde. in der Weise des Berghem.¹¹⁵
 143. Himmelfahrt Mariä.
 144. Ecce homo.
 145. Madonna mit dem Kinde.
 146. Kleine Landschaft. Staffage Flucht nach Egypten.
 147. Der Leichnam Christi von Engeln beweint.
 148. Kleine Landschaft mit einem Hl Einsiedler Pendant zu 146.
 149. Trinkende Bauern u[nd] ein Weib in einer Stube Niederländer Schule
 150. Trinkende Bauern und ein Leierspieler Angeblich v.[on] A. v.[on] Ostade.
 151. Ein Raucher. Von Toorenvliet.
 152.–153. Landschaften mit Vieh und Figuren
 154. Eine Hl. Familie.
 155. Der Leichnam Christi von den Hl. Frauen beweint.¹¹⁶
 156. Kopf eines alten mit weißen Bart.
 157. Christus vor Volke ausgestellt. Mit vielen Figuren.¹¹⁷
 158. Männliches Portrait im Pelzrock (:Wahrscheinlich Port[rait] eines der Reformatoren:)
 <tužkou Erasmus v.[on] Rotterdam>¹¹⁸
 159. Portrait Kaiser Joseph II. Halbe Figur¹¹⁹

¹¹¹ EC 1965 – dnes NG, inv. č. O 457; srov. Slavíček (pozn. 104), s. 102, č. kat. 76, obr. (Jan II Brueghel).

¹¹² EC 1976 – dnes NG, inv. č. O 467; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 53, č. kat. 161 (Lucas Cranach).

¹¹³ EC 1964 – dnes NG, inv. č. NG, inv. č. O 456; srov. Olga Kotková, *The National Gallery in Prague. Netherlandish Paintings 1480 – 1600. Illustrated Summary Catalogue V/1*, Praha 1999, s. 93, č. kat. 57, obr. (Joachim Patinir – dílna).

¹¹⁴ EC 1977 – dnes NG, inv. č. O 466; srov. Jaromír Šíp, *Holandské krajinářství 17. století*, Praha 1965, s. 23, č. kat. 15 (Anthony Jansz. an der Croos).

¹¹⁵ EC 1962 – dnes NG, inv. č. O 454; srov. Slavíček (pozn. 104), s. 89, č. kat. 51, obr. (Peeter Bout).

¹¹⁶ EC 1966 – dnes NG, inv. č. O 458; srov. Kotková (pozn. 113) 1999, s. 43, č. kat. 11, obr. (Dirk Bouts – následovník).

¹¹⁷ EC 1967 – dnes NG, inv. č. O 459; srov. Kotková (pozn. 113), s. 62, č. kat. 28, obr. (Juan de Flandes?).

¹¹⁸ EC 1868 – dnes NG, inv. č. O 460; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 115, č. kat. 380 (Hans Holbein – kopie).

160. *Bachanten.*
 161. *Herrn u[nd] Damen bei Tisch. In der Weise des van der Laenen (: ganz übermalt:)*
 162. *Eine nackte weib[liche] Figur pflückt eine Rose bei der Statue Amors. Pend[ant] zu 160.*
 163. *Todtes Geflügel.*
 164. *Marudeur oder Räuber mit Weibern in einer Landschaft.*
 165. *Räuberüberfall in einer Lands.[chaft] Pend[ant] zu 164.*
 166. *Todter Haase u[nd] Geflügel Pend.[ant] zu 163.*
 167. *Jakob ringt mit dem Engel. Halbe Figuren*
 168. *Eine holländische Stadt von einem Kanal durchgeschnitten.*
 169. *Bachus einen Pokal in der Hand, von Nymphen und Satyren umgeben.*
 170. *Maria Magdalena. Halbe Figur.*
 171. *Reiterschlacht.*
 172. *Zug von Soldaten mit Kanonen.*
 173. *Triumphzug der Venus.*
 174. *Kirmes in einem niederländischen Dorf.*
 175. *Ein Alchemist in seinem Laboratorium Angeblich D. Teniers.*
 176. *Brustbild eines Mädchens, auf welches Amor rückwärts zielt. 120*
 177. *Seehafen mit Gebäuden bei untergehenden Sonne.*
 178. *Nacktes Mädchen an einem Baume gebunden.*
 179. *Kleine Seehafen mit Gebäuden u[nd] vielen Schiffen und Figuren.*
 180. *Seesturm mit scheiternien Fahrzeugen bei einer Ruine. Angeblich Ch. Dietrich.*
 181. *Kleiner Seehafen. Pend.[ant] zu 179.*
 182. *Badende Nymphen.*
 183. *Weitrauben u[nd] andere Früchte.*
 184. *Gartenanlage mit italienischen Gebäuden; in der Mitte einer Fontaine, mit Staffage*
 185. *Segender Christus.*
 186. *Badende Mädchen in einem Garten mit reicher Architektur. Pend.[ant] z[u] 184.*
 187. *Lands.[chaft] mit römischen Ruinen.*
 188. *Lands.[chaft] mit Sonnenuntergang.*
 189. *Madonna della Sedia. Cop.[ie] v.[on] Rafael.*
 190. *Lands.[chaft] mit Wasserfall. Pend.[ant] zu 188.*
 191. *Lands.[chaft] mit römischen Ruinen. Pend.[ant] zu 187.*
 192. u 194. *Kleine Lands.[chaft] mit Gebäuden.*
 193. *Reh in einer Lands.[chaft]*
 195. *Kleine Lands.[chaft] mit Ruine*
 196. *Kleines Blumenbouquet in einem Glase*
 197. *Kleine Lands.[chaft] mit der Flucht nach Egypten*
 198. *Blumen in einem Glase.*
 199. *Madonna mit dem Christuskinde.*
 200. *Blumen. Pend.[ant] zu 198.*
 201. *Lands.[chaft] Pend.[ant] 195.*
 202. *Blumenbouquet. Pend.[ant] zu 196.*
 203. *Kl[eine] Lands.[chaft] Christus heilt einen Blinden. Pend.[ant] z[u] 197.*
 204. *Kl[eine] Lands.[chaft] Susanna u[nd] die Alten.*
 205. *Ein Wildschwein Pend[ant] z[u] 193.*
 206. *Lands.[chaft] mit ruhenden Landleuten P.[endant] zu 204.*
 207. *Hochzeit zu Canaan. Mit v.[ielen] Fig.[uren] v[on] P. Veronese*
 208. *Christus nach der Geißelung.*

¹¹⁹ EC 1978 – dnes NG, inv. č. O 469; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 248, č. kat. 729 (vídeňský malíř 1765 – 1770).

¹²⁰ EC 1979 – dnes NG, inv. č. O 470; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 73–74, č. kat. 217 (Francesco Furini – způsob).

209. *Madonna mit dem Kinde u[nd] dem kleinen Johannes Kind.*
210. *Herodias mit dem Haupte Joh.[annes des Täufers] halbe Fig.[ur]*
211. *Anbetung der Hirten.*
212. *Jugendlicher Kopf.* ¹²¹
213. *Stilleben, Weinglas u[nd] Früchte*
214. *Das Christuskind u[nd] der kleine Johannes*
215. *Kleine Lands.[chaft] mit Ruine*
216. *Johannes mit dem Lammes spielend.*
217. *Nymphen und Satyre.*
218. *Blumen in einem Körbchen.*
219. *Marie mit dem toten Christus Brustbild.*
220. *Anbetung der Könige.*
221. *Blumen in einer Vase u[nd] eine Blaumeise*
222. *Geburt Christi*
223. *Blumen in einen Glase*
224. *Gefecht zwischen Reitern u[nd] Fußvolk.*
225. *Reitergefecht*
226. *Seehafen einer Stadt, ähnlich Venedig*
227. *Blumen in einem Körbchen. Pend.[ant] zu 218.*
228. *Platz von Hafen einer niederl.[ändischen] Stadt*
229. *Blumen in einem Glase. P.[endant] z[u] 223.*
230. *Der leidende Heiland sitzend mit dem Kreuze.*
231. *Blumenbouquet, mit einem Gimpel P.[endant] z.[u] 221.*
232. *Kleine Lands.[chaft] mit Ruine u[nd] Staffage*
233. *Kopf eines Alten. Kleine Skizze.*
234. *Kle.[ines] weiblich.[e] Portr.[ait] Kniestück, Skizze*
235. *Madonna von Engeln umgeben, mit weibl Arbeit beschäftigt*
236. *Lands.[chaft] Pend.[ant] zu 232.*
237. *Ein Mann schreibend. Kleine Skizze Pend.[ant] z.[u] 234.*
238. *Kl.[eine] Skizze eines alten mänl[ichen] Kopfes Pend.[ant] zu 233.*

---

¹²¹ EC 1969 – dnes NG, inv. č. O 461; srov. Barvitijs (pozn. 90), s. 125, č. kat. 408 (italský ma-
líř z konce 18. století, Sv. Jan Evangelista).

„Eine schöne Sammlung von trefflichen Gemälden ... und gehaltvollen Kupferstichen“. Quellen zu den bürgerlichen Bilder- und Kupferstichsammlungen in Prag 1820–1870

Im letzten Jahrgang der *Opuscula Historiae Artium* F 47, 2003 wurde eine kritische Edition der Quellen zur Geschichte der Prager Kunstsammlungen und Kunsthandels um die 1800 veröffentlicht. Die fortgesetzte Nachforschung der zeitgenössischen Zeitungen und vor allem der Nachlassinventaren im Archiv der Hauptstadt Prag haben neue Erkenntnisse zu einigen wohlbekannten, sowie an andere Seite völlig unbekanntem Bilder-, Kupferstich- und teilweise auch Büchersammlungen, die im Prager bürgerlichen Milieu im zweiten und dritten Viertel des 19. Jahrhunderts existierten, beträchtlich beigetragen. Zu erste Kategorie der Sammlungen gehört nur das Gemäldekabinett dem berühmten Prager Advokaten und Komponisten Johann Nepomuk Kaňka (1772–1865), aus dem 19 ausgewählte Bilder im Jahre 1865 als Legat die Gemäldegalerie der Gesellschaft patriotischer Kunstfreunde bereichert haben [*Beilage V.*]. In der zweiten kommen ans Licht die kleine Kollektionen von Bildern, Kupferstichen und Kupferwerke, die im Jahre 1819 Barbara Mrkos (1778–1821) [*Beilage Ia*] und [*Ib*] aus dem Besitz ihres Ehegatten, Sammlers und Amateurzeichners, fürstlich Fürstenbergischen Hofrates Wenzel Mrkos geerbt hat, die Sammlungen des Kunsthändlers italienischer Herkunft Marco Berra (1784–1853) [*Beilage III.*], oder des Privater Wenzel Ferdinandi (1789–1861) [*Beilage IV.*]. Die vortrefflichste zwischen dieser bis jetzt wenig bekannten Resultaten des Prager Sammlertums ist unbestreitbar *eine starke Sammlung von Kupferstichen, wo 4600 Blätter von D. Chodowiecky sich besonders auszeichnen, und eine Sammlung von Büchern aus allen Theilen der Wissenschaften*, wo sich auch eine Reihe von Bücher aus dem Gebiet der Kunstgeschichte befanden, die aus dem Besitz des Prager Landesadvokaten JUDr. Alois Auerswald (1771–1827) im Dezember 1831 anonym versteigert wurden [*Beilage IIa*] und [*IIb*].

Denn diese neu erfundenen Materialien bringen wertvolle Information zur Eigenart und auch zum Gehalt dieser Sammlungen, publizieren wir die erhaltenen Verzeichnisse wieder *in extenso* in Beilagen. Außerdem bringt der Kommentar kleine Ergänzungen auch zu anderen Prager Kunstsammlungen dieser Periode, z. B. zu den Bilder- und Kupferstichkabinetten des jüdischen Unternehmers Wilhelm Bondi (1778–1845) [*Anm. 58*], des Stadtrates und aktiven Ausschußmitglieds der Gesellschaft patriotischer Kunstfreunde in Böhmen Josef Schütz (1774–1851) [*Anm. 56*], des Buchhalters der Böhmischem Sparkasse Johann Ignatz Schubert (1773–1855) [*Anm. 71*], des Gubernialrates Franz Janko (1779–1856) [*Anm. 57*], des Advokaten Josef Kanka [*Anm. 70*], des Offiziers Alois Müller von Nordegg (1796–1867) [*Anm. 75 und 76*], des Delikatessenhändlers Johann Baptist Chlumecky (1804–1869) [*Anm. 73 und 77*], oder des Pfarrers Ignaz Řivnáč (1804–1874) [*Anm. 78*].

Původ snímků – Photographic Credits – Fotonachweis
1–14: archiv autora